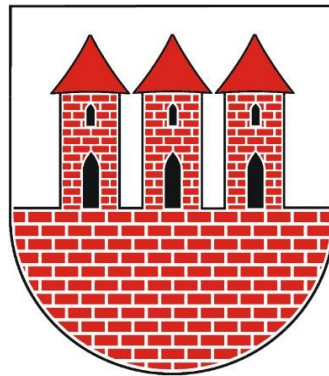

Załącznik

do Uchwały Nr XXII/.../2016

Rady Miejskiej w Przasnyszu

z dnia 30 czerwca 2016 r.

Strategia
Rozwoju Społeczno - Gospodarczego
Miasta Przasnysz
na lata 2016-2022

Przasnysz, czerwiec 2016 r.

Spis treści

Część I. Wprowadzająca	6
I.1 Wstęp	6
Część II. Diagnostyczna	7
II.1 Wprowadzenie	7
II.2 Sfera przestrzenna.....	9
II.2.1 Położenie miasta	9
II.2.2 Infrastruktura transportowa i komunikacyjna	11
II.2.3 Infrastruktura techniczna	14
II.2.4 Infrastruktura mieszkaniowa.....	16
II.2.5 Ochrona środowiska.....	20
II.2.6 Zagospodarowanie przestrzenne	23
II.3 Sfera gospodarcza	26
II.3.1 Lokalny rynek pracy.....	26
II.3.2 Podmioty gospodarki narodowej	34
II.3.3 Finanse publiczne	38
II.4 Sfera społeczna.....	42
II.4.1 Demografia i struktura społeczna	43
II.4.2 Usługi publiczne.....	47
II.4.3 Aktywność społeczna mieszkańców	72
II.4.4 Zróżnicowania i dysproporcje rozwojowe na obszarze miasta	75
Część III. Strategiczna	86
III.1 Wprowadzenie	86
III.2 Wizja rozwoju miasta	87
III.3 Cele rozwoju i odpowiadające im kierunki działań	88
III.4 Spójność z dokumentami strategicznymi	92
III.4.1 Dokumenty strategiczne Unii Europejskiej	93
III.4.2 Krajowe dokumenty strategiczne.....	93
III.4.3 Regionalne dokumenty strategiczne	94
III.4.4 Lokalne dokumenty strategiczne	95
Część IV. Wdrożeniowa	96
IV.1 System monitoringu i oceny Strategii	96
IV.2 Wskaźniki monitorowania realizacji Strategii	97

Spis map

Mapa 1. Położenie miasta na tle województwa mazowieckiego	9
Mapa 2. Inwestycje miejskie wykonane w latach 2007-2015	11
Mapa 3. Sieć dróg na terenie miasta	12
Mapa 4. Budynki oddane do użytkowania w latach 2008-2015	17
Mapa 5. Tereny defaworyzowane na Mazowszu	43

Spis tabel

Tabela 1. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	15
Tabela 2. Liczba budynków i mieszkań w Przasnyszu	16
Tabela 3. Wskaźniki dotyczące zasobu mieszkaniowego	17
Tabela 4. Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje w % ogółu mieszkań	18
Tabela 5. Wydatki na remonty w latach 2008-2015	18
Tabela 6. Liczba mieszkań z zaległościami czynszowymi (stan na koniec 2015 r.)	19
Tabela 7. Liczba mieszkań z zaległościami czynszowymi powyżej 3 miesięcy w podziale na osiedla (stan na koniec 2015 r.)	19
Tabela 8. Dodatki mieszkaniowe wypłacone w latach 2008-2015	19
Tabela 9. Wskaźnik (%) liczby osób pobierających dodatki mieszkaniowe do liczby mieszkańców	19
Tabela 10. Wskaźnik oczekujących na mieszkanie komunalne na 1000 mieszkańców	20
Tabela 11. Analiza SWOT - sfera przestrzenna	26
Tabela 12. Pracujący w Przasnyszu według płci wg innego podziału niż PKD i sektorów na tle powiatu przasnyskiego w latach 2004-2014 [#]	27
Tabela 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie przasnyskim i porównanie ze średnią krajową (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób) w latach 2004-2014	28
Tabela 14. Liczba długotrwale bezrobotnych w latach 2011-2015	29
Tabela 15. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Przasnyszu, powiecie przasnyskim i województwie mazowieckim według płci w latach 2003-2014... ..	30
Tabela 16. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w Przasnyszu na tle powiatu przasnyskiego w latach 2009-2014	35
Tabela 17. Struktura wielkościowa podmiotów gospodarki narodowej w latach 2004-2014	36
Tabela 18. Wskaźnik G dla Przasnysza w latach 2008-2016 (w zł)	38
Tabela 19. Analiza SWOT - sfera gospodarcza	41
Tabela 20. Ruch naturalny ludności w latach 2004-2015	45
Tabela 21. Przedszkola publiczne	48
Tabela 22. Liczba dzieci z terenu miasta uczęszczających do przedszkoli w wydzieleniu placówek publicznych w latach 2009-2014	48
Tabela 23. Przedszkola niepubliczne	48
Tabela 24. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w placówkach publicznych i niepublicznych w latach 2009-2014	48
Tabela 25. Szkoły podstawowe w mieście	49
Tabela 26. Liczba uczniów w publicznych szkołach podstawowych w latach 2009-2014	49
Tabela 27. Szkoły gimnazjalne w mieście	50
Tabela 28. Liczba uczniów w gimnazjum w latach 2009-2014	50
Tabela 29. Szkoły ponadgimnazjalne w mieście	50
Tabela 30. Szkoły policealne w mieście	51

Tabela 31. Miejskie obiekty sportowo - rekreacyjne	57
Tabela 32. Dane liczbowe dotyczące Szpitala im. Wojciecha Oczko w Przasnyszu.....	59
Tabela 33. Dane liczbowe dotyczące liczby oczekujących oraz średniego czasu oczekiwania na świadczenia medyczne	60
Tabela 34. Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej w Przasnyszu	66
Tabela 35. Grupy samopomocowe anonimowych alkoholików i liczba osób objętych wsparciem	71
Tabela 36. Projekty rewitalizacyjne zrealizowane w latach 2009-2015.....	83
Tabela 37. Analiza SWOT - sfera społeczna.....	85
Tabela 38. Wskaźniki monitorowania realizacji Strategii	97

Spis wykresów

Wykres 1. Porównanie liczby pracujących w Mieście Przasnysz wg innego podziału niż PKD i liczby bezrobotnych mieszkańców Przasnysza w latach 2004-2014 [#]	27
Wykres 2. Liczba bezrobotnych mieszkańców Przasnysza w latach 2003-2015	29
Wykres 3. Liczba bezrobotnych według wieku w latach 2011-2015.....	30
Wykres 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Przasnyszu i w powiecie przasnyskim według płci w latach 2003-2014	31
Wykres 5. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w latach 2004-2014	34
Wykres 6. Liczba zarejestrowań i wyrejestrowań podmiotów w latach 2009-2014.....	35
Wykres 7. Struktura wielkościowa podmiotów gospodarki narodowej w latach 2004-2014 (udział procentowy)	36
Wykres 8. Podmioty działające w poszczególnych branżach gospodarki (średnia za lata 2004-2008)	37
Wykres 9. Podmioty działające w poszczególnych branżach gospodarki (średnia za lata 2009-2014)	37
Wykres 10. Dochody własne na 1 mieszkańca w latach 2010-2014	38
Wykres 11. Dochody budżetu miasta na 2015 rok.....	39
Wykres 12. Wykonane dochody z PIT i CIT w latach 2010-2014.....	40
Wykres 13. Dochody i wydatki budżetu miasta w latach 2010-2014	40
Wykres 14. Liczba mieszkańców Przasnysza w latach 2000-2015	44
Wykres 15. Liczba ludności (zameldowani na pobyt stały i czasowy) według płci w latach 2000-2015.....	44
Wykres 16. Ruch naturalny ludności Przasnysza w latach 2004-2015.....	45
Wykres 17. Porównanie liczby ludności według grup w 1997 i 2015 roku	46
Wykres 18. Liczba ludności według grup i płci w latach 2000-2015	46
Wykres 19. Liczba zawartych małżeństw w latach 2004-2015	47
Wykres 20. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2003-2014.....	49
Wykres 21. Wydatki na oświatę w latach 2007-2015	52
Wykres 22. Uczestnictwo młodzieży w bezpłatnych i płatnych zajęciach dodatkowych.....	53
Wykres 23. Środki przeznaczone na upowszechnianie sportu w latach 2008-2015.....	58
Wykres 24. Wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców w latach 2009-2014.....	62
Wykres 25. Wskaźnik liczby przestępstw nieletnich na 1000 nieletnich mieszkańców w latach 2009-2014.....	62
Wykres 26. Wskaźnik przestępczości na 1000 mieszkańców w latach 2009-2014.....	63
Wykres 27. Wskaźnik interwencji w szkołach na 1000 uczniów w latach 2009-2014	63
Wykres 28. Wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców w podziale na osiedla (średnia za lata 2009-2014)	64
Wykres 29. Wskaźnik liczby przestępstw nieletnich na 1000 nieletnich w podziale na osiedla (średnia za lata 2009-2014).....	64

Wykres 30. Kolizje i wypadki drogowe na 1000 mieszkańców w latach 2009-2014.....	65
Wykres 31. Wskaźnik (%) osób korzystających z pomocy MOPS do liczby mieszkańców w latach 2009-2014.....	68
Wykres 32. Średnia wartość zasiłków MOPS na jednego mieszkańca w latach 2009-2014	68
Wykres 33. Wydatki miasta na pomoc społeczną w latach 2008-2015	69
Wykres 34. Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w latach 2008-2015	69
Wykres 35. Środki przeznaczone na realizację programów współpracy z organizacjami pozarządowymi w latach 2008-2015.....	74
Wykres 36. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych problemami społecznymi w stosunku szacunkowej liczby rodzin w mieście (średnia za lata 2009-2014).....	76
Wykres 37. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych ubóstwem w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014.....	76
Wykres 38. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych bezrobociem w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014.....	77
Wykres 39. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych niepełnosprawnością w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014.....	77
Wykres 40. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych długotrwałą chorobą w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014.....	78
Wykres 41. Wskaźnik (%) rodzin niepełnych w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014.....	78
Wykres 42. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych alkoholizmem w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014.....	79
Wykres 43. Wskaźnik (%) rodzin wielodzietnych w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014.....	79
Wykres 44. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych przemocą w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014.....	80
Wykres 45. Wskaźnik (%) liczby osób pobierających dodatki mieszkaniowe do liczby mieszkańców w latach 2009-2014.....	80
Wykres 46. Wskaźnik oczekujących na mieszkanie komunalne na 1000 mieszkańców w latach 2009-2014.....	81
Wykres 47. Wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców w latach 2009-2014.....	81
Wykres 48. Wskaźnik liczby przestępstw nieletnich na 1000 nieletnich mieszkańców w latach 2009-2014.....	82

Spis schematów

Schemat 1. Struktura celów i kierunków działań	86
Schemat 2. Cele i kierunki działań w sferze przestrzennej.....	88
Schemat 3. Cele i kierunki działań w sferze gospodarczej	89
Schemat 4. Cele i kierunki działań w sferze społecznej.....	90

Część I. Wprowadzająca

I.1 Wstęp

Część II. Diagnostyczna

II.1 Wprowadzenie

Głównym celem niniejszej diagnozy jest zobrazowanie sytuacji społeczno - gospodarczej Przasnysza, w kontekście obecnych i przyszłych procesów rozwoju miasta, powodowanych przez różnego rodzaju czynniki o charakterze endogenicznym (wewnętrznym) i egzogenicznym (zewnętrznym). Diagnoza składa się z trzech głównych części, w ramach których analizie poddano zagadnienia związane ze sferą przestrzenną, gospodarczą i społeczną. Sfera przestrzenna koncentruje się na kwestiach położenia i funkcji ponadlokalnych miasta, stanu środowiska i dziedzictwa kulturowego, zagospodarowania przestrzennego, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz mieszkalnictwa. Druga część diagnozy odnosi się do struktury lokalnej gospodarki, rynku pracy, bezrobocia oraz finansów samorządowych. Trzecia część poświęcona jest kwestiom demografii, jakości świadczonych usług publicznych, aktywności społecznej mieszkańców, a także zróżnicowaniom i dysproporcjom rozwojowym na obszarze miasta. Do analiz przeprowadzonych na potrzeby diagnozy sytuacji społeczno - gospodarczej Miasta wykorzystane zostały dane ilościowe pochodzące z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, sprawozdań z działalności instytucji publicznych oraz jednostek organizacyjnych miasta, a także dane ilościowe pozyskiwane i gromadzone przez miasto od 2004 roku w wymiarze przestrzennym (podziale na osiedla). Te ostatnie są szczególnie istotne z uwagi na brak w statystyce publicznej danych tak szczegółowych oraz odnoszących się do tak małych jednostek urbanistycznych. Bez takich danych trudno byłoby dokonać rzetelnej analizy dysproporcji i zróżnicowań rozwojowych na obszarze miasta.

Jednak do pełnej, wiarygodnej diagnozy nie wystarczą tylko dane ilościowe. W coraz większym stopniu niezbędne są dane jakościowe, pochodzące z badań prowadzonych metodami właściwymi socjologii i pozostające poza możliwościami gromadzenia ich w ramach statystyki publicznej. Dlatego w zaktualizowanej diagnozie społeczno - gospodarczej Przasnysza oprócz obiektywnych danych ilościowych wykorzystane zostały badania społeczne przeprowadzone wśród mieszkańców miasta w 2014 i 2015 roku.

Do diagnozy wykorzystano też wyniki Raportu o Rozwoju Społecznym, Polska 2012, wyniki Mazowieckiego Barometru Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego, a także raporty z ewaluacji ex-post Strategii Rozwoju Miasta Przasnysza do 2015 roku oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przasnysz na lata 2009-2015.

Wszelkie dane do diagnozy gromadzone były przez Wydział Rozwoju i Promocji Miasta we współpracy z międzysektorowym zespołem ds. diagnozy lokalnej powołanym Zarządzeniem Nr 79/2015 Burmistrza Przasnysza z dnia 24 czerwca 2015 r. Poszczególne obszary tematyczne diagnozy konsultowane były z różnymi środowiskami, organami konsultacyjno - doradczymi, organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną.

Szczegółowy wykaz źródeł, z jakich korzystano w celu przygotowania niniejszej diagnozy sytuacji społeczno - gospodarczej, przedstawiono poniżej.

Dokumenty, artykuły, analizy, raporty:

- P. Arak, A. Ivanov, M. Peleah, A. Płoszaj, K. Rakocy, J. Rok, K. Wyszowski, Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny, Biuro Projektowe United Nations Development Programme w Polsce, Warszawa 2012
- Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną Województwa Mazowieckiego za 2014 rok – załącznik do uchwały Nr 66/15 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 6 lipca 2015 r.
- Krajowa Polityka Miejska 2023 – dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 20 października 2015 r.
- dr P. Fogel, Analiza ekonomiczna na potrzeby opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Przasnysz, rok 2016
- dr P. Fogel, M. Łaska, Bilans terenów funkcjonalnych na potrzeby opracowania studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego miasta Przasnysz, rok 2016
- E. Kusideł, A. Gajdos, Model prognozowania liczby pracujących dla województwa mazowieckiego, WUP w Warszawie
- D. Celińska-Janowicz, A. Płoszaj (red.), Rozwój lokalny w turbulentnym otoczeniu: mazowieckie samorządy wobec wyzwań adaptacyjności, MGG Conferences, Warszawa 2015
- Z. Strzelecki (red.), Konkurencyjność Mazowsza i jej uwarunkowania, seria Trendy Rozwojowe Mazowsza nr 5/2012, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego, Warszawa 2012
- M. Murzyn-Kupisz, Dziedzictwo kulturowe jako endogeniczny zasób rozwojowy jednostek terytorialnych, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
- H. Godlewska-Makowska, A. Kumor, D. Turek, P. Zarębski, M. Czarnecki, M. Typa, Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2015 województwo mazowieckie, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2015
- Diagnoza służąca do wyznaczenia obszaru zdegradowanego – załącznik do uchwały Nr XV/127/2015 Rady Miejskiej w Przasnyszu z dnia 30.12.2015 r.
- Diagnoza problemów społecznych w zakresie uzależnień na terenie miasta Przasnysz

Raporty z badań przeprowadzonych w ramach projektu „Program wsparcia współpracy samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w Przasnyszu” POKL.05.04.02.00-H49/13¹:

- Raport z ewaluacji Strategii Rozwoju Miasta Przasnysza do roku 2015 z uszczegółowieniem w Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2008-2015
- Raport z ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przasnysz na lata 2009-2015
- Raport końcowy z badania dotyczącego organizacji pozarządowych i grup nieformalnych działających na terenie Przasnysza oraz ich współpracy z Urzędem Miasta Przasnysz
- Raport końcowy z badania dotyczącego stanu edukacji w zakresie kompetencji społecznych i obywatelskich młodzieży uczącej się na terenie Przasnysza
- Raport końcowy z badania dotyczącego sytuacji osób niepełnosprawnych w Przasnyszu - bariery architektoniczne
- Sytuacja osób starszych w Przasnyszu – raport z badania przeprowadzonego w ramach projektu „Seniorzy mają głos” realizowanego ze środków Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020, edycja 2015
- Raport z diagnozy sytuacji społeczności lokalnej wg stanu na 2014 rok

---

¹ przasnysz.um.gov.pl [dostęp 16.05.2016 r.]

Ponadto korzystano z informacji publikowanych lub udzielonych przez następujące podmioty:

- Komenda Powiatowa Policji w Przasnyszu
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przasnyszu
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu
- Miejska Biblioteka Publiczna w Przasnyszu
- Biblioteka Pedagogiczna w Ostrołęce Filia w Przasnyszu
- Muzeum Historyczne w Przasnyszu
- Miejski Dom Kultury w Przasnyszu
- Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przasnyszu
- Szkoły i przedszkola będące jednostkami organizacyjnymi miasta
- Starostwo Powiatowe w Przasnyszu
- Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Przasnyszu - Szpital im. dr. Wojciecha Oczko
- Urząd Miasta Przasnysz
- Wojewódzki Urząd Statystyczny
- Zakład Energetyki Ciepłej Veolia Północ Sp. z o.o.
- Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Przasnyszu

II.2 Sfera przestrzenna

II.2.1 Położenie miasta

Miasto Przasnysz jest stolicą powiatu ziemskiego, położonego w północnej części województwa mazowieckiego.

Mapa 1. Położenie miasta na tle województwa mazowieckiego

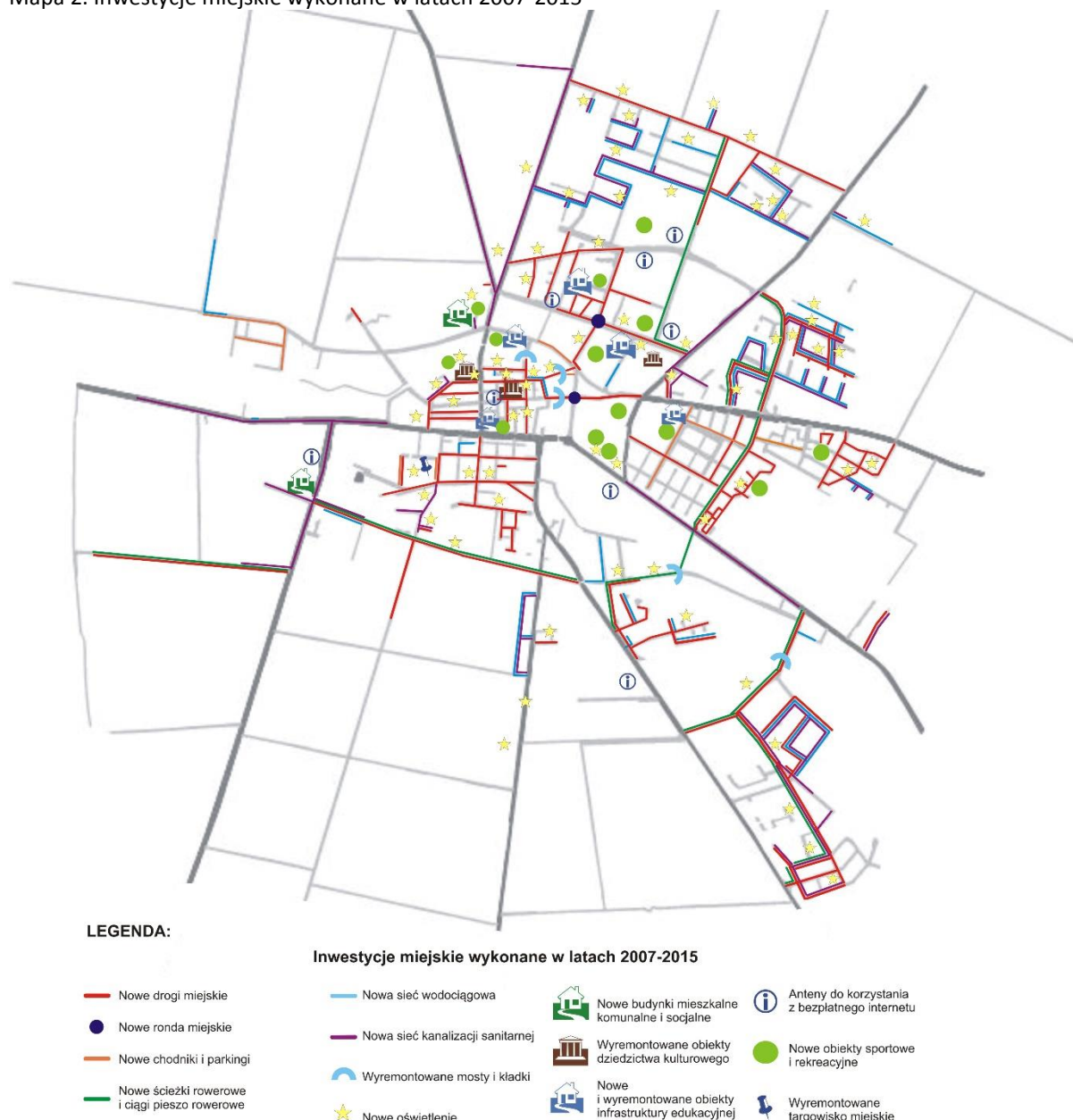
Źródło: Urząd Miasta Przasnysz

Przasnysz jest ośrodkiem administracyjnym powiatu, a także ośrodkiem obsługi w zakresie usług ponadlokalnych. Są to usługi w zakresie oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury, a także wszelkiego rodzaju usługi komercyjne, poczynając od handlu, a kończąc na usługach bankowych, finansowych i ubezpieczeniowych.

W Przasnyszu siedzibę swoją ma Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy Przasnysz, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Komenda Powiatowa Policji, Komenda Powiatowa Straży Pożarnej, Jednostka Wojskowa, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Urząd Skarbowy, Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna, Powiatowy Inspektorat Weterynarii, Nadleśnictwo Przasnysz, Biuro Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, a także Szpital Powiatowy, szkoły ponadgimnazjalne, pomaturalne i szkoła wyższa.

Miasto zaliczane jest do grona najstarszych, historycznych miast województwa mazowieckiego. Posiada cenne materialne zasoby dziedzictwa kulturowego objęte ochroną konserwatorską. W latach 2010-2015 przeprowadzona została rewitalizacja jego historycznego centrum. Wspólnym wysiłkiem lokalnego samorządu, właścicieli kamienic, wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorców przeprowadzono remonty obiektów, elewacji budynków, nawierzchni drogowych, placów, parkingów, infrastruktury wodno - kanalizacyjnej i oświetlenia na obszarze, którego układ urbanistyczny wpisany jest do rejestru zabytków województwa mazowieckiego. Oprócz zmian, które zaszły w najstarszej części miasta, duże infrastrukturalne zmiany dokonały się też w pozostałych jego częściach. Nowe obiekty sportowe, budynki mieszkalne, obiekty użyteczności publicznej, nowoczesne rozwiązania drogowe odmieniły przestrzeń publiczną miasta.

Mapa 2. Inwestycje miejskie wykonane w latach 2007-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

II.2.2 Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Infrastruktura komunikacyjna w mieście obsługuje ruch lokalny, połączenia z większymi ośrodkami miejskimi oraz ruch tranzytowy. Układ komunikacyjny w Przasnyszu tworzą:

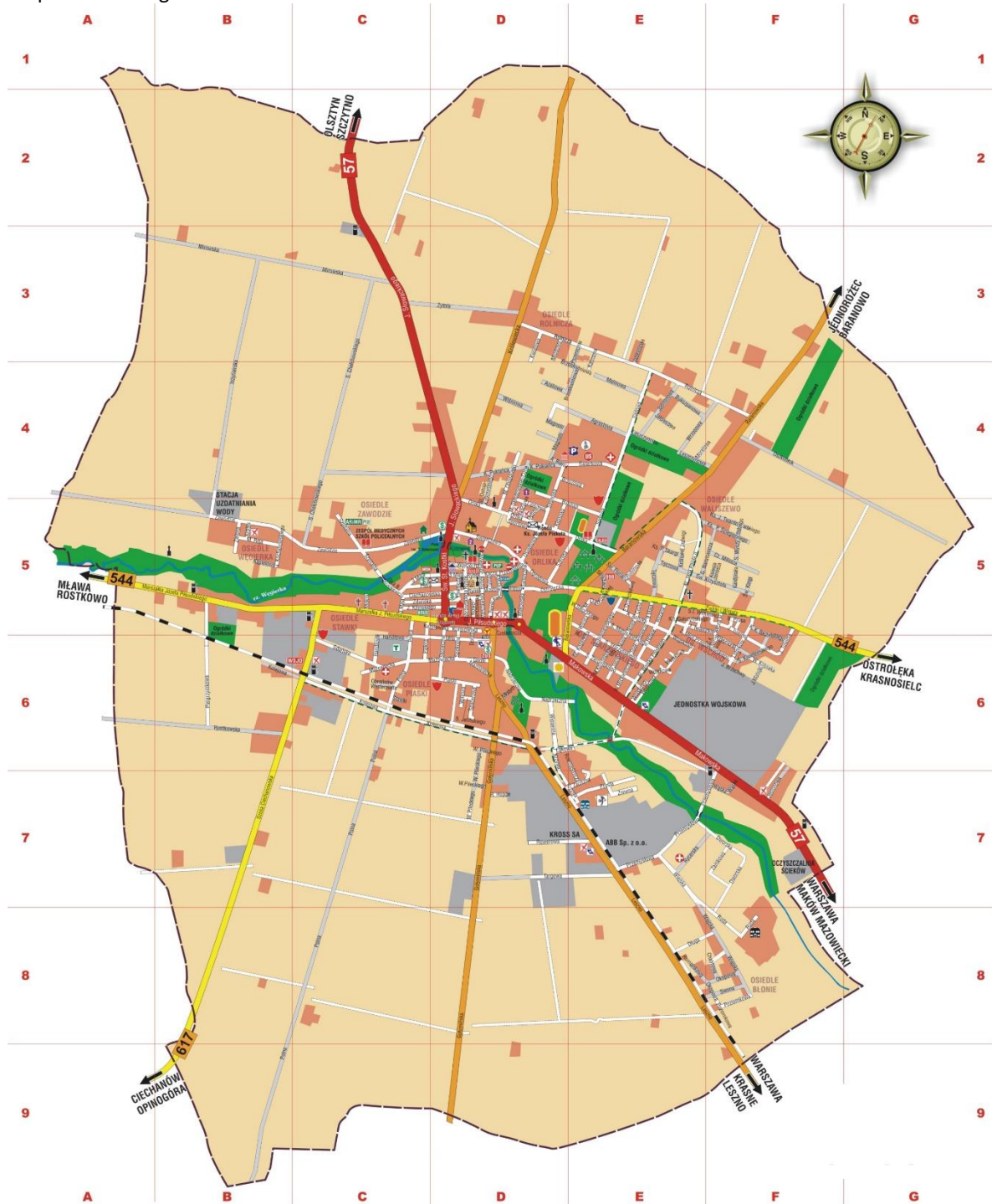
- droga krajowa (nr 57) zapewniająca skomunikowanie Przasnysza z Warszawą i sąsiednim województwem warmińsko - mazurskim
- 2 drogi wojewódzkie (nr 544, 617) wiodące w kierunku północnym i północno - zachodnim, umożliwiające dojazd do głównych korytarzy transportowych (drogi ekspresowej nr 7 w Mławie i krajowej nr 60 w Ciechanowie)
- 4 odcinki dróg powiatowych, które uzupełniają podstawowy układ drogowy

- 170 ulic miejskich o statusie publicznych dróg gminnych, które tworzą lokalną sieć połączeń drogowych na obszarze miasta i wyprowadzają ruch w kierunku połączeń zewnętrznych.

Infrastruktura drogowa w mieście ma czterech zarządców.

Sieć dróg na terenie miasta obrazuje poniższa mapa.

Mapa 3. Sieć dróg na terenie miasta

LEGENDA:

- Drogi krajowe
- Drogi wojewódzkie
- Drogi powiatowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Stan sieci drogowej w Przasnyszu

Istniejące rozwiązania techniczne dróg zapewniają dobrą przepustowość i płynność przejazdu przez miasto. W godzinach szczytu obserwuje się spowolniony przejazd z krótkotrwałymi zatorami w obszarze przejść dla pieszych i skrzyżowań. Poza godzinami szczytu ruch odbywa się płynnie. Stan techniczny dróg (wszystkich zarządców) uległ w ostatnich latach znacznej poprawie. Główne problemy dotyczące płynności przejazdu i bezpieczeństwa uczestników ruchu, w tym pieszych, dotyczą dróg obciążonych dużym ruchem (droga krajowa, droga wojewódzka i drogi powiatowe).

Trzy główne skrzyżowania typu rondo zapewniają płynność przejazdu przez centrum miasta, natomiast na dwóch skrzyżowaniach prostych na wylocie w kierunku Szczytna utrudniony jest wyjazd z ulic podporządkowanych. Sytuację może poprawić przebudowa tych skrzyżowań na rondo. Problematiczny jest odcinek drogi wojewódzkiej (ul. Żwirki i Wigury wylot w kierunku Ostrołęki), gdzie zły stan jezdni, brak chodnika i ścieżki rowerowej stwarza realne zagrożenie dla uczestników ruchu i pieszych. Dwie drogi powiatowe (ul. Gołymińska i Baranowska) należy zaliczyć do grupy obiektów wymagających przebudowy, a w szczególności wybudowania chodników dla ruchu pieszego. Ulice są obciążone dość dużym ruchem, przebiegają przez obszar gęstej zabudowy, więc brak chodników stwarza zagrożenie dla użytkowników dróg. Rozwiązanie powyższych problemów, o które od dawna postulują mieszkańcy i władze miasta uzależnione jest jednak od ostatecznych decyzji zarządców tych dróg.

Długość dróg publicznych na terenie miasta (stan na 30.06.2015 r.) wynosi 88,8 km, z tego 77,1% ich długości ma nawierzchnię utwardzoną (bitumiczna, z kostki brukowej). Stan dróg utwardzonych jest zróżnicowany. Ponad połowa (57,5%) jest dobrej jakości ponieważ zostały wykonane (budowa, przebudowa, remont) w latach 2007-2015, stan pozostałych określa się jako średni (z lokalnymi problemami, o których mowa wyżej).

Drogi gminne

Ilość dróg w mieście o statusie dróg publicznych w analizowanym okresie zwiększyła się o 37,4% (2007 r. - 131 ulic, 2015 r. - 180 ulic), a ich długość o 16,03%. Wynika to z realizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które przekształciły tereny rolne na budowlane. Ponad 20 ha przeznaczonych zostało pod drogi publiczne zapewniające dostęp do nowych działek budowlanych. W ostatnich ośmiu latach 87 ulic miejskich zyskało nowe nawierzchnie wraz z pozostałą infrastrukturą drogową. Obecnie budowa nowych ulic jest realizowana na wyznaczonych miejskimi planami zagospodarowania przestrzennego osiedlach, które powstają na terenach do niedawna użytkowanych rolniczo. Zagospodarowanie nowych terenów wymaga skomunikowania ich z istniejącą siecią drogową. Jest to podstawowe kryterium typowania do budowy tych odcinków, które mogą wspólnie tworzyć ciągi drogowe zapewniające komunikację wewnątrz osiedla jak i dojazd do dróg głównych. Łączenie krótkich odcinków ulic osiedlowych w spójne ciągi drogowe pozwala tworzyć połączenia między osiedlami z ominięciem najbardziej zatłoczonego centrum miasta.

Usługi komunikacyjne w Przasnyszu świadczą PKS Przasnysz S.A. (Mobilis Group) oraz przewoźnik prywatny. Miasto posiada zlokalizowany w centrum Dworzec PKS. Przewoźnicy obsługują regularne połączenia z większymi ośrodkami miejskimi takimi jak: Ciechanów (10), Mława (7), Ostrołęka (4), Olsztyn (5), Warszawa (21), a także Siedlce (1), Poznań (1), Białystok (3), Gdańsk (2).

Podsumowanie

Sieć dróg publicznych w Przasnyszu jest dobrze rozwinięta i aktualnie zabezpiecza obsługę komunikacyjną miasta. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przewiduje tereny na przyszłą obwodnicę w północnej części miasta, zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

W kontekście dalszego rozwoju sieci drogowej oraz planowania inwestycji drogowych miasto powinno przestrzegać zasad opartych na kryteriach:

- tworzenie spójnej sieci drogowej na obszarze miasta
- podnoszenie poziomu bezpieczeństwa komunikacyjnego
- zapewnienie dostępności do nowych osiedli i terenów inwestycyjnych

wpisujących się w dokumenty planistyczne na poziomie regionalnym.

Zwiększy to szanse pozyskania dofinansowania inwestycji drogowych z dostępnych źródeł krajowych i unijnych.

II.2.3 Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna to urządzenia techniczne oraz sieci przesyłowe, a także związane z nimi obiekty świadczące niezbędne usługi zarówno dla mieszkańców jak i przedsiębiorców. Nagromadzenie infrastruktury technicznej, a także jej stan jakościowy wpływają na poziom życia ludności, a także stanowią istotny czynnik atrakcyjności inwestycyjnej.

W energię elektryczną Przasnysz zaopatrywany jest z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego i ma zapewnione bezpieczeństwo energetyczne. Przez miasto przebiega linia napowietrzna wysokiego napięcia (WN-110 kV), sieć średniego napięcia (SN-15 kV) oraz sieć niskiego napięcia. Średnioroczne wykorzystanie mocy utrzymuje się na poziomie 14 MW, natomiast rezerwa kształtuje się na poziomie ok. 36 MW i znacznie przekracza aktualne potrzeby miasta. Na terenie miasta eksploatacją urządzeń elektroenergetycznych zajmuje się PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa Rejon Energetyczny Ostrołęka. Sieć jest w dobrym stanie technicznym. Jest rozbudowywana w celu przyłączeń nowych odbiorców. W miarę posiadanych środków Zakład Energetyczny prowadzi sukcesywną modernizację sieci.

Około 40% obiektów w mieście ogrzewa ciepłownia, która produkuje energię cieplną na potrzeby centralnego ogrzewania i przygotowywanie ciepłej wody użytkowej dla mieszkańców miasta. Koncesjonowanym producentem energii cieplnej jest Veolia Północ Sp. z o.o. Miasto nie posiada gazu ziemnego.

Przasnysz wykazuje wyrównany poziom dostępu do Internetu pod względem usług operatorów komercyjnych: TP S.A. (Orange), operatorzy alternatywni wykorzystujący infrastrukturę TP S.A., Multimedia Polska S.A., operatorzy radiowi (Matcom, Tabisoft, Elrob), operatorzy sieci komórkowych. Poza tym funkcjonują 24 miejskie hotspoty.

Gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie miasta odbywa się na podstawie rozwiązań organizacyjnych i technicznych określonych w ustawie o odpadach oraz w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie miasta oraz innych aktach prawa miejscowego. Miasto nie posiada na swym terenie składowiska odpadów komunalnych, tylko Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów

Komunalnych. Odbiorem odpadów i obsługą PSZOK zajmuje się, wybrany w trybie konkurencyjnym, MZGKiM Sp. z o.o. Systemem odbioru odpadów objętych jest 100% nieruchomości.

Miasto ma sprawnie funkcjonującą infrastrukturę komunalną, w tym wodno - kanalizacyjną, na którą składają się: własne ujęcia wody, stacja uzdatniania wody, oczyszczalnia ścieków oraz sieć wodociągowa i sieć kanalizacji sanitarnej. Zdolność produkcyjna ujęcia wody wykorzystywana jest tylko w 51,4%, a przepustowość oczyszczalni ścieków w 65,5%.

Sieć wodociągowa oraz sieć kanalizacji sanitarnej jest dobrze rozwinięta. Na bieżąco realizowane są prace związane z wymianą zużytych technicznie najstarszych odcinków sieci oraz realizowane są nowe przedsięwzięcia inwestycyjne. Należy jednak podkreślić, że na terenie miasta są 133 nieruchomości, które mają możliwość podłączenia się do sieci kanalizacji sanitarnej, jednak do tej pory tego podłączenia nie wykonały. Kolejne 71 nieruchomości położonych jest w pobliżu kolektora głównego, jednak bez wykonanych przyłączy. Z tych powodów wskaźnik osób korzystających ze zbiorczej kanalizacji sanitarnej jest niższy od wskaźnika korzystających z wodociągu.

Tabela 1. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wodociąg	95,2	95,4	94,9	95,1	95,2	95,2	99,8
Kanalizacja	83,8	84,1	83,9	85,5	86,1	86,2	86,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Podsumowanie

Przasnysz ma dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną. W wyniku rozwoju przestrzennego miasta, w ostatnim dziesięcioleciu nastąpił jej duży przyrost, w szczególności dotyczy to infrastruktury komunalnej. Zarówno infrastruktura komunalna jak i komercyjna jest w dobrym stanie technicznym. Miasto ma zapewnione bezpieczeństwo energetyczne, jednak powinna być rozwijana sieć ciepłownicza. Z uwagi na prywatnego właściciela sieci miasto nie ma większego wpływu na jej rozwój. Problem ten może częściowo rozwiązać planowana w niedalekiej przyszłości budowa sieci gazowej (projekty techniczne w uzgodnieniach). Bardzo dobrze rozwinięta jest na terenie miasta sieć infrastruktury wodno - kanalizacyjnej. W przypadku sieci kanalizacyjnej należy przedsięwziąć natychmiastowe działania celem zwiększenia jej wykorzystania przez niepodłączonych do sieci mieszkańców. Wdrożenie w lipcu 2013 roku nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi przyczyniło się do objęcia wszystkich mieszkańców Przasnysza odbiorem odpadów komunalnych. Nowy system nałożył także obowiązek wykazania określonych ustawowo poziomów odzysku i recyklingu. Segregacja odpadów komunalnych deklarowana jest przez ok. 50% właścicieli nieruchomości, jednakże jej realizacja pozostawia wiele do życzenia. W zabudowie wielorodzinnej, ze strumienia odpadów komunalnych, niektóre frakcje (papier, szkło, tworzywa sztuczne, odpady biodegradowalne) wysegregowane są na niskim poziomie. Problemem do rozwiązania w najbliższej przyszłości jest zwiększenie poziomu segregacji odpadów u źródła ich powstawania oraz rekultywacja wyłączono z użytkowania, miejskiego wysypiska odpadów komunalnych, zlokalizowanego w sąsiedniej gminie Przasnysz, w miejscowości Oględa. Infrastrukturę wodno - kanalizacyjną miasto powinno rozwijać na nowo powstających osiedlach mieszkaniowych.

II.2.4 Infrastruktura mieszkaniowa

W Przasnyszu infrastruktura mieszkaniowa składa się z:

- zasobów komunalnych
- zasobów spółdzielni mieszkaniowych
- zasobów wspólnot mieszkaniowych z udziałem miasta
- zasobów wspólnot mieszkaniowych prywatnych
- zasobów Agencji Mienia Wojskowego
- zasobów pozostałych podmiotów (zasoby zakładów pracy)
- zasobów prywatnych właścicieli domów jednorodzinnych

Tabela 2. Liczba budynków i mieszkań w Przasnyszu

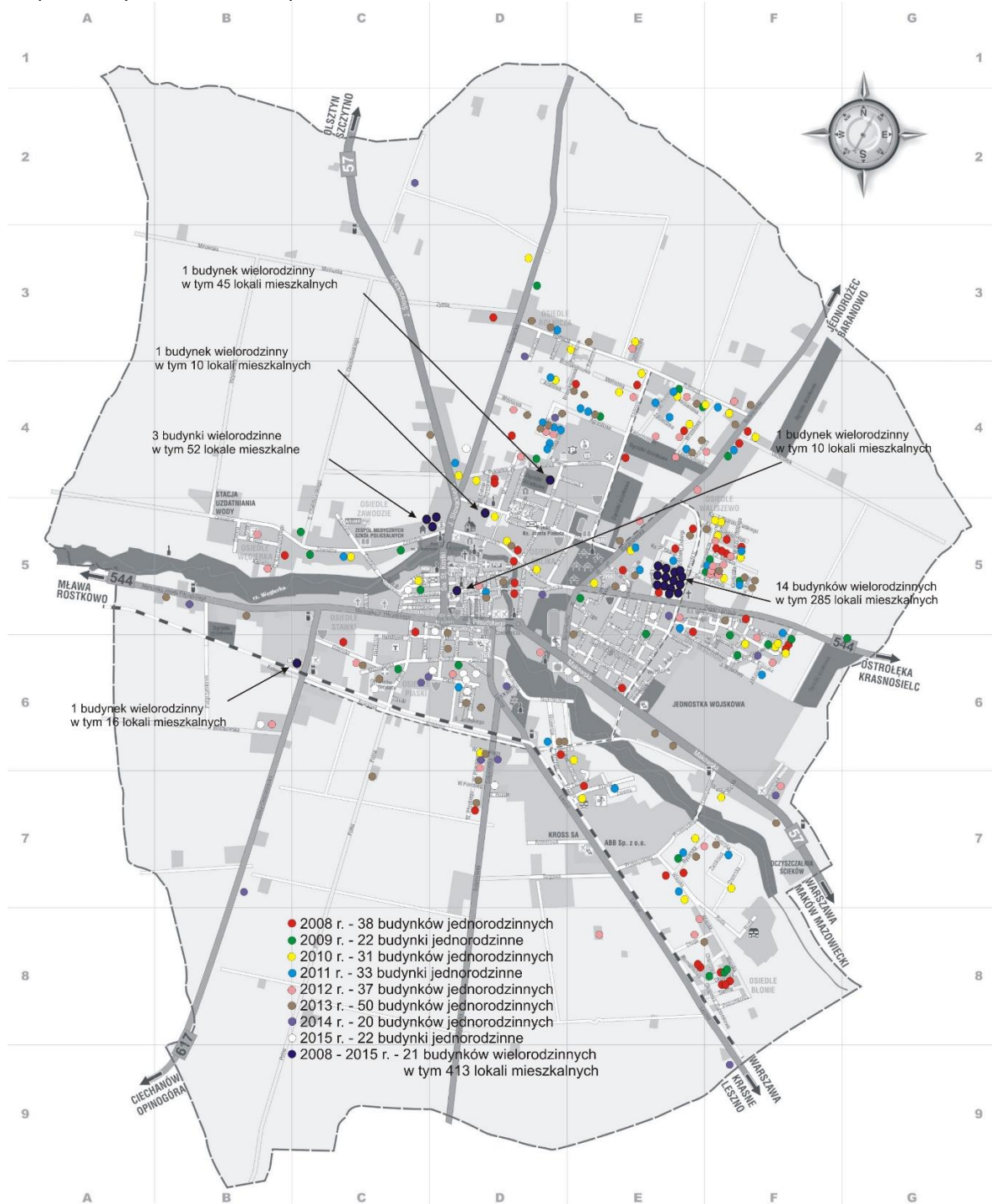
Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Budynki mieszkalne	2 086	2 107	2 129	2 199	2 229	2 255	2 273
Mieszkania	5 817	5 856	5 789	5 919	5 974	6 045	6 065
Izby	22 771	22 969	23 105	23 609	23 886	24 185	24 299
Powierzchnia użytkowa mieszkań	407 747	411 968	417 387	428 537	434 854	441 395	444 531

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W okresie 2008-2015, jak w żadnym innym od czasów transformacji ustrojowej, w Przasnyszu oddano do użytkowania wiele budynków mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych. Poniższa mapa obrazuje ilość i przestrzenne rozmieszczenie budynków mieszkalnych oddawanych do użytkowania w poszczególnych latach (w przypadku domów jednorodzinnych statystyka może obejmować przebudowę, nadbudowę lub inną ingerencję w istniejący już budynek, a wymagającą pozwolenia na budowę).

Mapa 4. Budynki oddane do użytkowania w latach 2008-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Tabela 3. Wskaźniki dotyczące zasobu mieszkaniowego

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	70,1	70,3	72,1	72,4	72,8	73,0	73,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	24,2	24,5	23,9	24,6	24,9	25,5	25,7
Mieszkania na 1000 mieszkańców	345,9	348,2	332,0	339,4	342,7	348,9	350,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 4. Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje w % ogółu mieszkań

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wodociąg	98,9	98,9	99,1	99,1	99,1	99,1	99,1
Łazienka	95,2	95,3	97,2	97,3	97,3	97,4	97,4
Centralne ogrzewanie	83,7	84,0	86,8	87,1	87,2	87,4	87,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Mieszkaniowy zasób miasta tworzy 368 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 14 623, 89m² (lokale komunalne i lokale socjalne). Z roku na rok zmniejsza się w zasobie ilość lokali komunalnych z uwagi na ich systematyczną sprzedaż przez miasto. Możliwość uwłaszczenia najemcy na mieszkaniu komunalnym posiada aspekt ekonomiczny, a także społeczny. Prawo własności ściślej łączy właściciela ze wspólnotą mieszkaniową niż prawo najmu. Poprzez uwłaszczenie w odczuciu społecznym realizowana jest zasada sprawiedliwości, ponieważ po wieloletnim najmie dotychczasowy najemca staje się właścicielem lokalu, którym i tak dysponował w sposób podobny do prawa własności. Z ekonomicznego punktu widzenia miasto pozbywa się za częściową odpłatnością (bonifikata 85% i 95%) zasobów lokalowych, które w zasadzie i tak są nie do odzyskania, uzyskując w ten sposób jakiegokolwiek dochody do budżetu. Dodatkowo miasto pozbywa się obowiązku ponoszenia nakładów finansowych na dalsze utrzymanie, w tym remonty i modernizacje tych zasobów. Poniżej zestawiono koszty remontów w ciągu ostatnich ośmiu lat.

Tabela 5. Wydatki na remonty w latach 2008-2015

Lata	Wydatki na remonty (zł)
2008	643 379
2009	112 189
2010	146 565
2011	381 947
2012	70 624
2013	49 359
2014	226 827
2015	170 753
Razem	1 801 642

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Remonty prowadzone były bez konieczności wykwaterowywania lokatorów. Środki finansowe pochodziły z budżetu miasta, ponieważ wpływy z czynszów nie pokrywały kosztów remontów zasobu mieszkaniowego.

Zaległości czynszowe

Problemy ze ściągalnością czynszów najmu to duży problem dla budżetu miasta. Dotyczą w przeważającej większości najemców lokali socjalnych. W tym największym problemem są zaległości długotrwałe. Stanowią one ponad 90% wszystkich zaległości czynszowych. Poniższe tabele pokazują stan zaległości czynszowych na koniec 2015 r. i terytorialne rozmieszczenie tego problemu w mieście.

Tabela 6. Liczba mieszkań z zaległościami czynszowymi (stan na koniec 2015 r.)

Wyszczególnienie	Poniżej 1 miesiąca	1 miesiąc	2 miesiące	3 miesiące i powyżej	Suma	Łącznie wszystkie lokale	Udział % lokali zadłużonych
Liczba mieszkań	108	19	9	43	179	368	48,64
Kwota zadłużenia	8 102,93	7 395,90	4 731,31	194 509,52	214 739,66		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Tabela 7. Liczba mieszkań z zaległościami czynszowymi powyżej 3 miesięcy w podziale na osiedla (stan na koniec 2015 r.)

Wyszczególnienie	Liczba lokali	Liczba lokali z zaległościami	Udział %
Osiedle nr 1	38	6	15,79
Osiedle nr 2	48		
Osiedle nr 3	11		
Osiedle nr 4	123	30	24,39
Osiedle nr 5	28	2	7,14
Osiedle nr 6	120	5	4,17
Razem/Średnia dla miasta	368	43	11,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Jak wynika z powyższego zestawienia najwięcej zadłużonych lokali jest na osiedlu Nr 4. Prawie 1/4 lokali socjalnych na tym osiedlu ma zaległości czynszowe wynoszące od 3 do 60 miesięcy.

Dodatki mieszkaniowe

Dodatki mieszkaniowe przyznawane są osobom spełniającym określone kryteria dochodowe na podstawie stosownej ustawy.

Tabela 8. Dodatki mieszkaniowe wypłacone w latach 2008-2015

Lata	Ilość złożonych wniosków	Kwota wypłaconych dodatków (zł)
2008	722	536 496,95
2009	773	571 870,44
2010	740	588 325,97
2011	745	638 597,90
2012	745	673 786,65
2013	719	663 989,82
2014	638	590 751,00
2015	557	535 718,00
Razem	5 639	4 799 536,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM

Tabela 9. Wskaźnik (%) liczby osób pobierających dodatki mieszkaniowe do liczby mieszkańców

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Średnia
Wskaźnik (%)	2,37	2,41	2,34	2,36	2,32	2,13	2,32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

W Przasnyszu od lat odczuwalna jest sytuacja niezaspokojonego popytu na mieszkania komunalne. Lista oczekujących na mieszkanie nie uległa zmniejszeniu. W niewielkim stopniu rozwiąże ten problem planowany do oddania w 2016 roku kolejny wielorodzinny budynek socjalny.

Tabela 10. Wskaźnik oczekujących na mieszkanie komunalne na 1000 mieszkańców

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wskaźnik	5,39	6,60	7,46	8,56	8,55	8,48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Podsumowanie

Mieszkaniamu przypada szczególna rola wśród dóbr i usług zaspokajających potrzeby człowieka. Niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe są przyczyną wielu problemów społecznych. W Przasnyszu mimo oddania do użytkowania w ostatnim dziesięcioleciu wielu nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych ciągle odczuwalny jest deficyt mieszkań i samodzielności mieszkaniowej rodzin. Nie wszystkie gospodarstwa domowe są w stanie zaspokoić sobie odpowiednie warunki mieszkaniowe z własnych środków, ale też nie wszyscy mieszkańcy wymagają wsparcia ze strony samorządu. Zatem wyzwaniem rozwojowym miasta jest zaspokojenie przez samorząd potrzeb mieszkaniowych osób najuboższych oraz stwarzanie warunków do rozwoju mieszkalnictwa dla bogatszej części społeczności bez pomocy finansowej budżetu miasta. Z uwagi na kosztowne „rozlewanie się zabudowy mieszkaniowej” preferowane powinno być budownictwo wielorodzinne o standardzie odpowiadającym zapotrzebowaniu potencjalnych mieszkańców i zabudowa niska intensywna. Dla nowej zabudowy wielorodzinnej rekomendowane jest podłączenie do miejskiej sieci ciepłej. W kontekście zmian demograficznych, starzenia się społeczeństwa i migracja ludzi młodych, ranga mieszkalnictwa w polityce społeczno - gospodarczej miasta powinna mieć strategiczne znaczenie. Przyciąganie mieszkańców do Przasnysza zależeć będzie od atrakcyjnej cenowo i konkurencyjnej jakościowo oferty mieszkaniowej publicznej i komercyjnej. Tworzenie tej oferty przez podmioty publiczne i prywatne będzie miało wpływ na budowanie przewagi konkurencyjnej miasta i może stać się istotnym czynnikiem rozwoju.

II.2.5 Ochrona środowiska

Wody powierzchniowe

Przasnysz położony jest na rzece Węgieńka największym prawym dopływem Orzyca, należącego do zlewni rzeki Narew. Rzeka przepływa przez miasto korytem o długości 6,32 km (ok. 15% całej długości rzeki). Łączna powierzchnia miasta pokryta wodami powierzchniowymi wynosi 9,77 ha (IV rząd klasyfikacji rzecznej). Węgieńka przepływa z zachodu na południowy - wschód przecinając miasto w centralnej jego części. Rzeka nie zachowała swego naturalnego charakteru. Największe zmiany, polegające na wyprostowaniu i obudowaniu koryta, zaszły w centralnym i wschodnim jej odcinku. Stosunkowo najmniej zmieniony jest odcinek zachodni. Dolina Węgieńki stanowi wodny korytarz ekologiczny o skali regionalnej. Mimo silnej zabudowy i silnej antropopresji na granicach doliny zachowały się bogate siedliska. Wartość przyrodniczą podkreśla duża różnorodność zbiorowisk łąkowo - turzycowych i szuwarowych oraz występujące odpowiednie biotypy dla grupy wróblowatych ptaków wodno - błotnych: dziwoni, remiza, rokitniczki, potrzosa.

W centrum miasta, w wyniku spiętrzenia wody w okolicy parku miejskiego, powstał zbiornik retencyjny z wyspą. Przy moście na ulicy Św. St. Kostki znajduje się jaz spiętrzający wodę (zmodernizowany w 2000 r.). Maksymalna wysokość spiętrzenia wody wynosi 2 m. Powierzchnia zbiornika wynosi ok. 1,15 ha, głębokość od 1,2 m do 1,5 m, natomiast pojemność ok. 15 000 m³. Zbiornik wodny wymaga modernizacji. Wykonane badania i wstępne studium wykonalności wskazują na potrzebę wykonania umocnień liniowych brzegów zbiornika i wyspy, bagrowania dna zbiornika, wykonania głębin, nowych punktów napowietrzania wody oraz uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej w sąsiedztwie zbiornika.

Obszary zielone

Główne skupiska terenów zielonych na terenie miasta:

- Park Miejski im. T. Kościuszki – pow. 3,75 ha (w tym pow. wody 1,15 ha) wpisany do rejestru zabytków (rok założenia 1825)
- Park Miejski przy ul. Makowskiej – pow. ok. 1,4 ha
- Park podworski przy ul. Ruda – pow. 9,50 ha, teren zalesiony ok. 5 ha wpisany do rejestru zabytków (założony na przełomie XIX/XX wieku)
- Dolina rzeki Węgiejki - głównie łąki i nieużytki zalewowe
- Ogrody działkowe – pow. ok. 32 ha
- Zieleńce i klomby miejskie
- Zieleń przyuliczna

Park Miejski im. T. Kościuszki to największa enklawa zieleni zorganizowanej, „dotleniająca” gęsto zabudowane centrum miasta. To też miejsce rekreacji, wypoczynku i integracji społeczności lokalnej. Dzięki podjętym działaniom dotyczącym wieloetapowej rewitalizacji parku z roku na rok wzrasta jego atrakcyjność. Jednym z działań rewitalizacyjnych jest konserwacja istniejącego drzewostanu, bieżące monitorowanie drzew, zwłaszcza cennych przyrodniczo i stopniowe uzupełnianie ubytków poprzez nowe nasadzenia. Z roku na rok coraz więcej drzew ulega zniszczeniu. Przyczyną są niekorzystne warunki atmosferyczne, wiek drzew oraz szkody spowodowane przez bobry. Na przestrzeni ostatnich 30 lat drzewostan uległ znacznemu zmniejszeniu. Zgodnie z inwentaryzacją przeprowadzoną w 1982 r. w parku było ok. 500 sztuk drzew, a na podstawie inwentaryzacji wykonanej w 2009 r. już tylko 378 drzew.

Pierwszy etap większych nasadzeń wykonano w 2015 roku. Dosadzono 60 sztuk drzew gatunków rodzimych. Wprowadzono też krzewy ozdobne, runo parkowe w formie niskich roślin okrywowych i zadarniających, założono trawniki.

W parku etapami rozwijana jest infrastruktura parkowa (alejki, oświetlenie, ławki, kosze, a także plac zabaw, urządzenia siłowni zewnętrznej).

Podobnych zaplanowanych działań wymaga Park Miejski przy ul. Makowskiej. W parku konieczna jest zarówno rewitalizacja zieleni wysokiej, jak i infrastruktury parkowej.

Zanieczyszczenie powietrza

Do głównych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza atmosferycznego na terenie miasta zaliczyć należy technologie grzewcze, źródła zaopatrzenia w energię oraz transport.

Na terenie Miasta Przasnysz tylko 40% obiektów podłączonych jest do sieci ciepłej. Znacząca część mieszkańców mieszka w zabudowie jednorodzinnej o różnorodnej strukturze. Duże rozproszenie budownictwa jednorodzinnego i powstawanie nowych budynków z dala od istniejącej sieci ciepłowniczej utrudnia do niej podłączenia, przez co wielu mieszkańców zmuszonych jest do ogrzewania budynków za pomocą indywidualnych kotłowni spalających najczęściej węgiel (węgiel kamienny, ekogroszek i miał). Obecnie użytkowane piece centralnego ogrzewania, są w znacznym procencie wyeksploatowane, o niskiej sprawności. Przekłada się to na zużycie większej ilości paliw, a tym samym zwiększoną emisję zanieczyszczeń (pyłów, związków siarki i azotu) do atmosfery. Obecny sposób ogrzewania niekorzystnie oddziałuje na środowisko. Miasto od 2015 roku z dobrym skutkiem korzysta z dofinansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu „Poprawa jakości powietrza na terenie województwa mazowieckiego-ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez modernizację kotłowni”. Do tej pory zmodernizowano już 60 indywidualnych kotłowni. Zainstalowano 56 pieców na biomasę, 1 piec olejowy i 3 gazowe. W 2016 roku do modernizacji przewidziane jest 130 indywidualnych kotłowni.

Eliminowanie wyrobów szkodliwych dla środowiska

Od 2010 r. Miasto Przasnysz, przy wsparciu dotacji WFOŚiGW, konsekwentnie realizuje program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. W latach 2010-2015 usunięto 365,249 Mg azbestu ze 196 budynków (komunalnych oraz należących do osób fizycznych). W stosunku do zainwentaryzowanych w 2010 r. powierzchni pokrytych azbestem, w ramach programu jego usuwania osiągnięto wskaźnik wynoszący 43%.

Podsumowanie

Stan środowiska przyrodniczego ma ogromny wpływ na jakość życia w mieście. Dla właściwej ochrony jego różnych i powiązanych ze sobą elementów należy opracować aktualny program ochrony środowiska. Należy zaplanować działania zmierzające do zagospodarowania doliny rzeki Węgiejki. Wykonać prace modernizacyjne i ochronne zbiornika retencyjnego oraz wyspy. Wszelkie przedsięwzięcia wykorzystujące naturalne zasoby przyrodnicze dostosować do lokalnego kontekstu społeczno - gospodarczego. Przyjazne mieszkańcom „zielone” przestrzenie publiczne, wpłyną pozytywnie na system przyrodniczy miasta. Nowe zagospodarowanie powinno łączyć funkcje ekologiczne z rekreacyjnymi (ciągi pieszo - rowerowe, integracja małej infrastruktury z elementami infrastruktury zielonej - wysokiej i niskiej).

Z uwagi na rolę parków w przestrzeni miejskiej procesy monitoringu i kontroli drzewostanu oraz stopniowe uzupełnianie nasadzeń należy ze szczególną starannością kontynuować w następnych latach. W projektowanych i realizowanych ciągach komunikacyjnych, placach i skwerach miejskich uwzględniać zieleń wysoką i niską, mającą ogromny wpływ na jakość przestrzeni publicznej oraz życie mieszkańców. Programy ograniczające zużycie energii elektrycznej, eliminujące zanieczyszczenia powietrza i wyroby szkodliwe dla środowiska należy w następnych latach kontynuować. Rozwijać zainteresowanie mieszkańców odnawialnymi źródłami energii, głównie na potrzeby ciepłe budynków (obecnie najczęściej wykorzystywanymi odnawialnymi źródłami ciepła na terenie miasta są: biomasa, kolektory słoneczne oraz geotermia). Należy jednocześnie wspierać i promować działania i postawy proekologiczne. Poszerzenie świadomości ekologicznej mieszkańców ma znaczenie strategiczne i powinno być konsekwentnie realizowane w długiej perspektywie czasowej. Działania edukacyjne powinny być kierowane do różnych odbiorców, a ich treść dostosowana do grupy docelowej. Należy jednak podkreślić, że do najskuteczniejszych metod

należy zaliczyć edukację dzieci i młodzieży oraz upowszechnianie dobrych praktyk i rozwiązań przyjaznych środowisku.

II.2.6 Zagospodarowanie przestrzenne

Przasnysz zajmuje powierzchnię 2 516 ha. Tereny zabudowane stanowią 27% jego powierzchni, pozostałe 73% powierzchni zajmują użytki rolne i pozostałe tereny otwarte. Aktualnie obowiązujące dokumenty planistyczne (studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania) dopuszczają powiększenie terenów budowlanych do 40% powierzchni miasta. Chłonność tych terenów znacznie przekracza obecne potrzeby miasta i powoduje niekorzystne zjawisko rozpraszania zabudowy mieszkaniowej. Z uwagi na prognozy demograficzne, rozpraszanie zabudowy prowadzić będzie w przyszłości do nieracjonalnego zwiększania kosztów obsługi infrastrukturalnej, przede wszystkim komunikacyjnej, ale również wodno - kanalizacyjnej i energetycznej.

Urbanizacja nowych terenów mieszkaniowych wymagała w ostatnich latach angażowania dużych środków budżetowych na wykup gruntów pod drogi, budowę infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Skutkowało to zaniechaniem inwestycji i remontów w najstarszej, już zagospodarowanej części miasta.

Dziedzictwo kulturowe

Przasnysz zaliczany jest do grona najstarszych, historycznych miast województwa mazowieckiego. Posiada cenne materialne zasoby dziedzictwa kulturowego objęte ochroną konserwatorską. W obecnej strukturze przestrzennej miasta czytelne są pozostałości średniowiecznego układu urbanistycznego – w szachownicowym rozplanowaniu placów, parceli, przebiegu ulic głównych i gospodarczych. Typowe jest usytuowanie kościoła farnego za północnym bokiem przyrynkowym, lokalizacja ratusza pośrodku rynku, położenie zespołów klasztornych na granicy miasta.

Historyczny układ urbanistyczny miasta, decyzją Wojewódzkiego Mazowieckiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, wpisany został do rejestru zabytków nieruchomych województwa mazowieckiego. Ochroną konserwatorską objęte zostało cenne i dobrze zachowane założenie przestrzenne miasta – kształtowane od XIII wieku z zespołem dawnych zabudowań wraz z ich otoczeniem oraz archeologicznymi nawarstwieniami kulturowymi znajdującymi się pod współczesną powierzchnią gruntu.

Oprócz tego do rejestru zabytków dokonano jeszcze 11 wpisów. Obejmują one następujące obiekty i zespoły obiektów:

- Liceum Ogólnokształcące ul. Św. St. Kostki
- Ratusz ul. Rynek
- Zespół sakralny ul. Św. Wojciecha
  - kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia N.M.P z najbliższym otoczeniem
  - dzwonnica
  - cmentarz przykościelny
- Zespół sakralny ul. 3 Maja
  - kościół św. Jakuba i Anny z otoczeniem
  - klasztor pobernardyński

- Zespół sakralny ul. Piłsudskiego
  - kościół św. Klary i św. Jakuba z otoczeniem
  - klasztor pp. Felicjanek ob. Klarysek - Kapucynek
- Zespół koszarowy JW. 4420 w gr. dz. 668 ul. Makowska
  - budynki w zakresie elewacji zewnętrznej i gabarytu nr 3, 5, 6, 7, 10
- Budynek mieszkalny/ obecnie bank ul. 3 Maja
- Park Miejski im. T. Kościuszki
- Park dworski ul. Ruda
- Most kolejowy na Węgierce
- Przestrzenny układ komunikacyjny Mławskiej Kolei Dojazdowej

Ponadto miasto posiada Gminną Ewidencję Zabytków, do której wpisanych jest 51 obiektów.

W latach 2008-2015 miasto zrealizowało wiele projektów mających na celu ochronę, odnowę i zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta. Podejmowane działania dotyczyły remontów obiektów zabytkowych, w tym zabytków techniki, założeń parkowych i przestrzennych oraz nadanie im nowych funkcji.

- Most kolejowy na Węgierce – wyremontowany (nowa funkcja - ścieżka rowerowa)
- Park Miejski im. T. Kościuszki - rewitalizowany etapami wraz z rozwijaniem funkcji rekreacyjnej
- Układ urbanistyczny - rewitalizowany etapami (odnowa przestrzeni, w tym renowacja budynków, odnowa nawierzchni dróg, placów, przebudowa infrastruktury wod-kan, przebudowa oświetlenia)
- Ratusz - zrewitalizowany (funkcje administracyjne zastąpiono funkcją kulturalną, w części komercyjną)

Obiekty zabytkowe innych właścicieli/zarządców, które zostały w całości lub części wyremontowane:

- Liceum Ogólnokształcące ul. Św. St. Kostki
- Zespół sakralny ul. 3 Maja
  - kościół św. Jakuba i Anny z otoczeniem
  - klasztor pobernardyński
- Budynek mieszkalny/ obecnie bank ul. 3 Maja

Obiekty zabytkowe innych zarządców/właścicieli, które wymagają remontu:

- Zespół sakralny ul. Piłsudskiego
  - kościół św. Klary i św. Jakuba z otoczeniem
  - klasztor pp. Felicjanek ob. Klarysek-Kapucynek
- Przestrzenny układ komunikacyjny Mławskiej Kolei Dojazdowej
- Zespół koszarowy JW. 4420 w gr. dz. 668 ul. Makowska
  - budynki w zakresie elewacji zewnętrznej i gabarytu nr 3, 5, 6, 7, 10

Większość obiektów zabytkowych i objętych ochroną konserwatorską poprzez wpis do Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się w najstarszej części miasta. Obiekty będące własnością miasta i innych zarządców/właścicieli (na ich wniosek) objęte zostały Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Przasnysza na lata 2016-2020.

Podsumowanie

Uwarunkowania demograficzne powinny znajdować swoje wyraźne odzwierciedlenie w planowaniu przestrzennym i polityce inwestycyjnej miasta. Należy zdecydowanie zapobiegać sytuacji wyznaczania zbyt dużych terenów dla osiedlania się ludności w stosunku do faktycznych potrzeb. Koszt zobowiązań miasta wynikających z przyjęcia niedostosowanej do aktualnych uwarunkowań polityki przestrzennej może w przyszłości doprowadzić do załamania finansów samorządowych. Dlatego kosztem zabudowy jednorodzinnej należy zwiększyć ilość terenów zabudowy wielorodzinnej oraz terenów na cele produkcyjne, usługowe, magazynowe i składowe bez prawa lokalizowania na nich zabudowy mieszkaniowej².

Aspiracje rozwojowe miasta powinny koncentrować się wokół bycia miastem wyróżniającym się na tle małych historycznych miast regionu. Do wyróżników miasta zalicza się jego historyczny rodowód i towarzyszące mu w przestrzeni miejskiej zabytki oraz podejmowane inicjatywy kulturalne, wzmocnione instytucjonalnie (Muzeum Historyczne, Miejska Biblioteka Publiczna, Miejski Dom Kultury). Obszar, w obrębie którego koncentruje się gros najcenniejszych zabytków historycznych powinien pełnić funkcje reprezentacyjne miasta. Koniecznym jest kontynuacja programu rewitalizacji i realizacja zintegrowanych działań zarówno w sferze tkanki przestrzennej jak i społecznej. W oparciu o historyczne walory należy budować jeden z kierunków rozwoju miasta. W sposób atrakcyjny prezentować historię zarówno mieszkańcom Przasnysza jak i odwiedzającym go turystom. Aby czynić to efektywnie należy konsekwentnie dbać o zachowanie walorów historycznych oraz budować wokół nich produkty turystyczne. Przestrzeń należy wykorzystać do stworzenia jednolitej identyfikacji wizualnej miasta (tablice z informacjami o mieście, o zabytkach, szlakach kulturowych).

---

² Źródło: dr P. Fogel, M. Łaska: *Bilans terenów funkcjonalnych na potrzeby opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Przasnysz, Przasnysz 2016*

Tabela 11. Analiza SWOT - sfera przestrzenna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Uporządkowany system gospodarki wodno - ściekowej • Rozwinięta sieć dróg publicznych • Rozwinięta infrastruktura techniczna • Zasoby dziedzictwa kulturowego (zabytkowe obiekty, układ urbanistyczny, dziedzictwo niematerialne) • Wysoki poziom ochrony i odnowy zabytków (z wyjątkiem zespołu klasztorowego siostr Klarysek Kapucynek) • Duże powierzchnie terenów rolnych i otwartych otaczających zurbanizowaną część miasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom selektywnej zbiórki odpadów, w tym biodegradowalnych • Stale rosnąca ilość dróg wymagających budowy od podstaw lub remontów • Zabudowa na terenach zalewowych w centrum miasta • Niezadawalający poziom retencji wody • Małe powierzchnie urządzonych terenów zielonych • Rozpraszenie zabudowy mieszkaniowej • Deficyt mieszkań i samodzielności mieszkaniowej rodzin
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza poprzez modernizację lokalnych kotłowni • Ograniczanie zużycia energii poprzez modernizację oświetlenia ulicznego oraz rozwój oszczędnych technologii w budownictwie • Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost ilości odpadów i kosztów prowadzenia gospodarki odpadami • Urbanizacja na zmeliorowanych terenach rolniczych

Źródło: Opracowanie własne

Główne problemy do rozwiązania:

- Zwiększenie poziomu odzysku odpadów
- Ochrona naturalnych zasobów przyrodniczych miasta
- Rewitalizacja obszarów zorganizowanej zieleni miejskiej
- Rozwijanie ciągów drogowych z ominięciem centrum miasta
- Poprawa atrakcyjności przestrzeni miejskiej
- Rozwój funkcji mieszkaniowych
- Rewitalizacja historycznego centrum miasta

II.3 Sfera gospodarcza

II.3.1 Lokalny rynek pracy

Kondycja lokalnego rynku pracy, rozumianego jako „ogół form i procesów zatrudniania pracowników przez pracodawców, a także ogół instytucji, uwarunkowań oraz czynników negocjacji warunków zatrudnienia, pracy i płac; ekonomiczny, społeczny i polityczny obszar, na którym rozgrywają się wszelkie procesy z zakresu szeroko rozumianego zatrudnienia i bezrobocia”³ w sposób istotny wpływa na sytuację społeczno - gospodarczą miasta.

Liczba pracujących

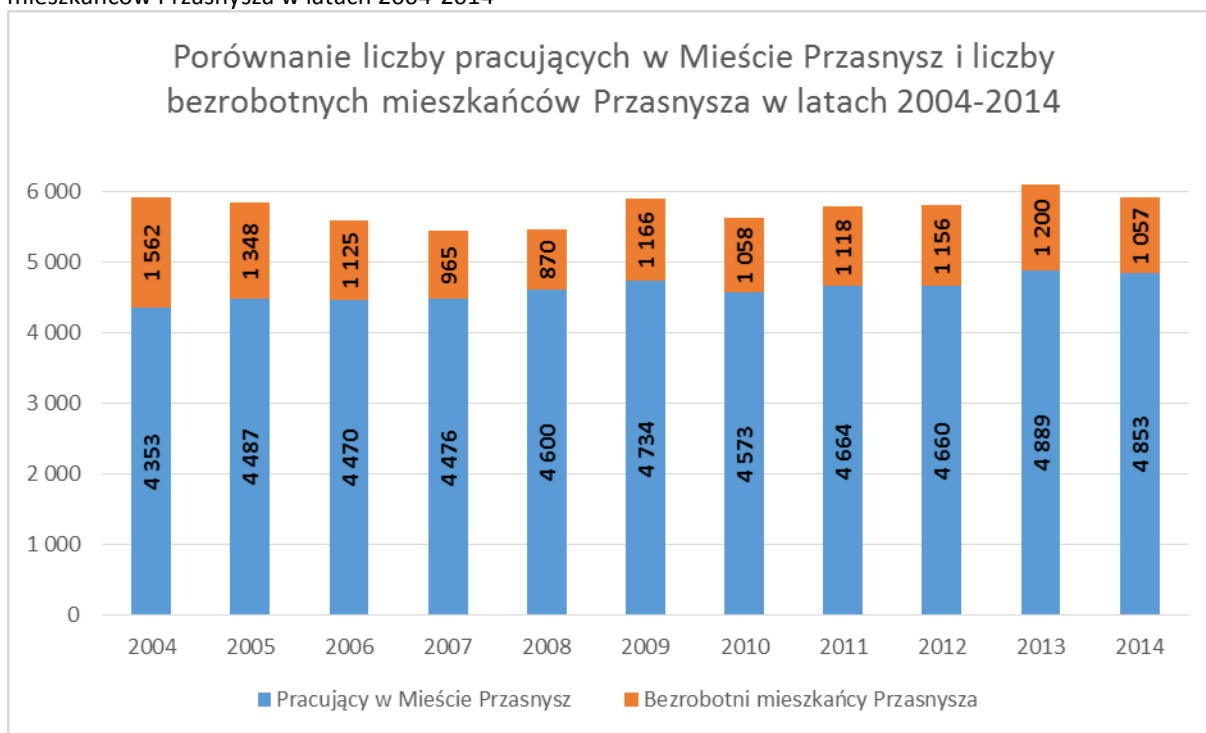
Przasnysz jest głównym ośrodkiem gospodarczym powiatu. Zatrudnienie znajduje tu ponad 2/3 wszystkich pracujących w powiecie. Mają tu swoją siedzibę trzy największe w powiecie podmioty

³ Źródło: encyklopedia.pwn.pl [dostęp 06.04.2016 r.]

o liczbie pracujących powyżej 250 osób. Funkcjonują tu najwięksi pracodawcy prywatni tacy jak: Kross, ABB, ale i publiczni: jednostka wojskowa, szpital, szkoły, instytucje. Gros osób jest jednak zatrudnionych w mniejszych podmiotach.

Liczba osób pracujących na terenie Przasnysza stale rośnie. Pomimo niewielkich załamań na koniec 2013 roku była ona najwyższa na przestrzeni dekady. Rok 2013 charakteryzował się jednocześnie jedną z wyższych liczb osób bezrobotnych (1 200 osób).

Wykres 1. Porównanie liczby pracujących w Mieście Przasnysz wg innego podziału niż PKD i liczby bezrobotnych mieszkańców Przasnysza w latach 2004-2014[#]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego i Powiatowego Urzędu Pracy

Tabela 12. Pracujący w Przasnyszu według płci wg innego podziału niż PKD i sektorów na tle powiatu przasnyskiego w latach 2004-2014[#]

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miasto Przasnysz	4 353	4 487	4 470	4 476	4 600	4 734	4 573	4 664	4 660	4 889	4 853
powiat przasnyski	6 308	6 569	6 688	6 728	7 021	7 196	7 183	7 216	7 107	7 516	7 712
Udział % w skali powiatu	69,01	68,31	66,84	66,53	65,52	65,79	63,66	64,63	65,57	65,05	62,93
Mężczyźni	2 291	2 349	2 247	2 101	2 152	2 245	2 121	2 186	2 196	2 322	2 289
Kobiety	2 062	2 138	2 223	2 375	2 448	2 489	2 452	2 478	2 464	2 567	2 564
Sektor prywatny	2 094	2 209	2 157	2 253	2 361	2 509	2 403	bd	bd	bd	bd
Udział % sektora prywatnego	48,10	49,23	48,26	50,34	51,33	53,00	52,55	bd	bd	bd	bd

[#] bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez zakładów osób fizycznych o liczbie pracujących do 5 osób, (dla lat 1995-1998); bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób (dla 1999 r.); bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.). W 2004 i 2005 r. dla gmin miejsko-wiejskich sporządzane jest jedno sprawozdanie, brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej. Wg faktycznego miejsca pracy (dla lat 1995-2003); wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Podane powyżej dane o liczbie pracujących nie obejmują podmiotów zatrudniających do 9 pracowników (i innych określonych w przypisie #), podczas gdy to właśnie te podmioty stanowią 95%

wszystkich podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Przyjmując szacunek, że w każdym podmiocie mikro zatrudnienie znajduje minimum jedna osoba liczbę pracujących w Przasnyszu należałoby zwiększyć co najmniej o 1 480 osób.

Dojazdy do pracy

Z badania uwarunkowań i rodzajów migracji przeprowadzonego przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy⁴ wynika, że w podregionie ostrołęcko-siedleckim aż 91,8% migracji związanych jest z pracą, a pozostałe głównie z nauką. Blisko połowa, bo 47,3% migracji odbywa się w obrębie powiatu, 36,1% w ramach różnych powiatów w tym samym regionie, a 13,3% w ramach innego podregionu. 89,9% migracji odbywa się codziennie, a średnia odległość miejsca zamieszkania od miejsca pracy wynosi 24 km. Wskaźniki te pokazują, że analiz rynku pracy należy dokonywać nie tylko w ujęciu gminnym, ale szerszym, powiatowym.

Jednak dane GUS dla powiatów dotyczące liczby osób wyjeżdżających do pracy dostępne są tylko za rok 2006. Analiza tych historycznych danych dla powiatu przasnyskiego pokazuje, że liczba osób przyjeżdżających do pracy w Przasnyszu z innych gmin powiatu była dwukrotnie większa od liczby mieszkańców Przasnysza wyjeżdżających do pracy poza miasto. Zestawienie danych historycznych z danymi dotyczącymi aktualnie zatrudnionych w mieście wskazuje na utrzymującą się również obecnie tendencję.

Wynagrodzenia

Dane dotyczące wynagrodzeń osób pracujących w Przasnyszu nie są publikowane przez Główny Urząd Statystyczny dlatego też analizie poddano udostępnione przez GUS dane dla powiatu przasnyskiego. Mogą one być wskazówką co do trendów występujących w tym zakresie w Przasnyszu.

Wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w powiecie przasnyskim w 2014 roku kształtowała się na poziomie 3 357,77 zł. Choć zauważalny jest jego stały wzrost (na przestrzeni 11 lat o ponad 67%) to nadal wynagrodzenia w powiecie odbiegają od tych w województwie czy podregionie. Przeciętne wynagrodzenie w powiecie stanowi 83,9% średniej krajowej. Jest to poziom znacznie niższy niż dla województwa (123,1%) czy nawet podregionu ostrołęckiego (88,3%).

Dane te nie obejmują jednak podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (stanowiących przeważający profil podmiotów w mieście i powiecie), co powoduje, że nie można ich odnieść do przeciętnego wynagrodzenia wszystkich pracujących osób w powiecie.

Tabela 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie przasnyskim i porównanie ze średnią krajową (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób) w latach 2004-2014

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem (w zł)	1 991	2 051	2 164	2 312	2 632	2 756	2 914	3 077	3 204	3 247	3 358
W relacji do średniej krajowej (w %)	82,6	81,8	82,1	80,7	83,3	83,1	84,8	84,9	85,6	83,7	83,9

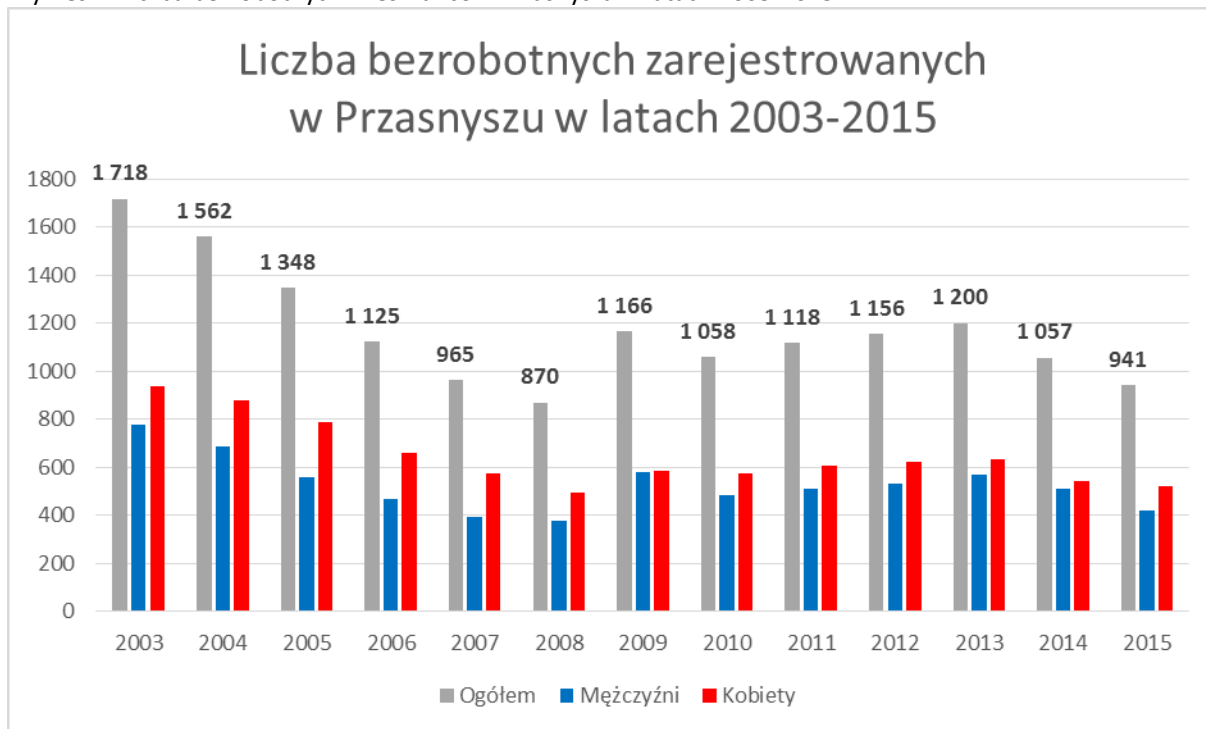
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

⁴ Źródło: *Uwarunkowania i rodzaje wewnętrznych migracji zarobkowych mieszkańców Mazowsza. Raport z badania.*, WUP w Warszawie

Bezrobocie

Liczba bezrobotnych mieszkańców Przasnysza na koniec 2015 roku jest najniższa od siedmiu lat i wynosi 941 osób. Analizując liczbę bezrobotnych można zauważyć dwa okresy. Pierwszy z wysoką, ale systematycznie spadającą liczbą bezrobotnych, a drugi z względnie stałą liczbą bezrobotnych. Korzystne tendencje zauważalne są w ostatnich trzech latach, kiedy liczba bezrobotnych systematycznie spada.

Wykres 2. Liczba bezrobotnych mieszkańców Przasnysza w latach 2003-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych na terenie Miasta Przasnysz przeważają kobiety stanowiące w latach 2003-2015 średnio 55,1% ogółu bezrobotnych. W zależności od roku wahania są jednak dość duże, wynoszące nawet 8 punktów procentowych. Na początku analizowanego okresu udział procentowy kobiet wzrastał, od 2011 roku spadał, a w 2015 ponownie jest wysoki.

Od 2011 roku Powiatowy Urząd Pracy w Przasnyszu publikuje bardziej szczegółowe statystyki dotyczące bezrobotnych mieszkańców Przasnysza będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wskazują one na bardzo wysoki udział długotrwale bezrobotnych (średnio 58%) ogółu bezrobotnych co jest szczególnie niepokojącym zjawiskiem. W ostatnich dwóch latach udział tej grupy się zmniejsza.

Tabela 14. Liczba długotrwale bezrobotnych w latach 2011-2015

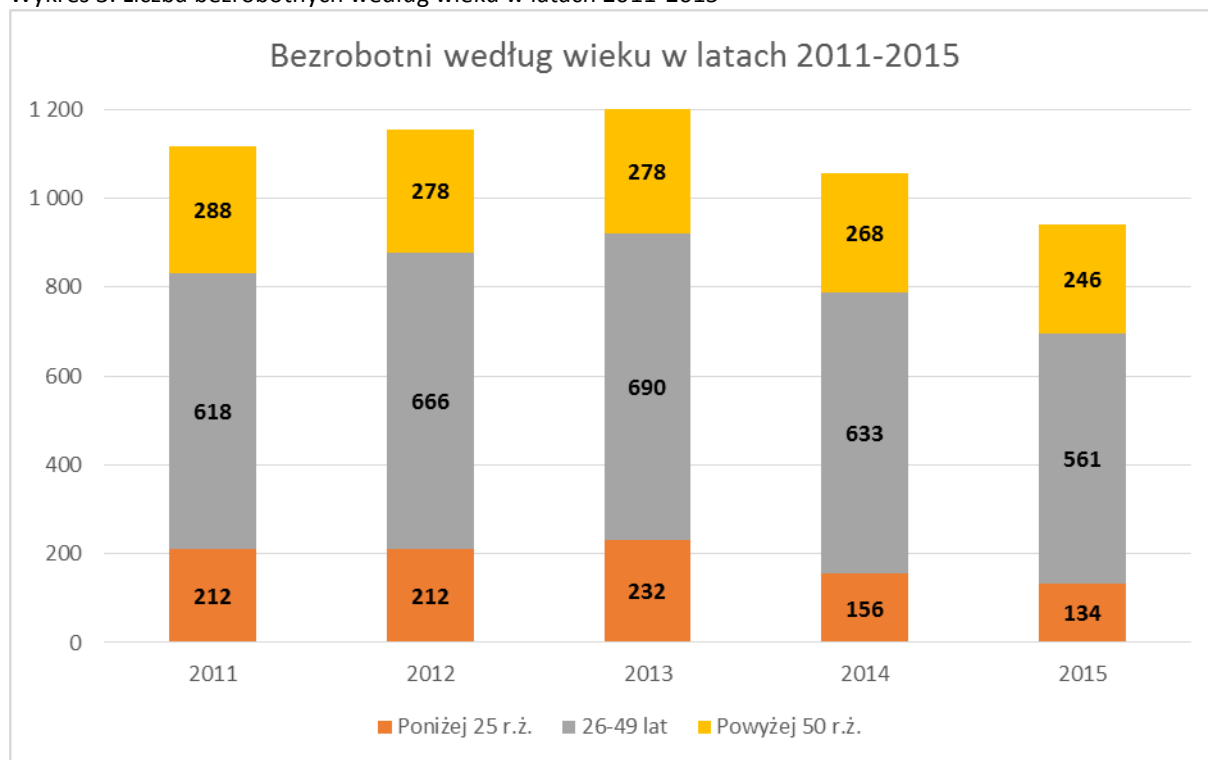
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Długotrwale bezrobotni	605	650	684	658	567

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu

PUP udostępnia też dane dotyczące bezrobotnych w określonych kategoriach wiekowych. Najbardziej liczną grupą są osoby między 26 a 49 rokiem życia. Mniejszy, średnio 24,9% udział stanowią osoby powyżej 50 roku życia. Najmniej liczną grupą są osoby do 25 roku życia (średnio 17,1%). W 2015 roku

PUP spośród bezrobotnych wyodrębnił grono osób do 30 roku życia liczącą 279 osób, co stanowi prawie 1/3 wszystkich bezrobotnych.

Wykres 3. Liczba bezrobotnych według wieku w latach 2011-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu

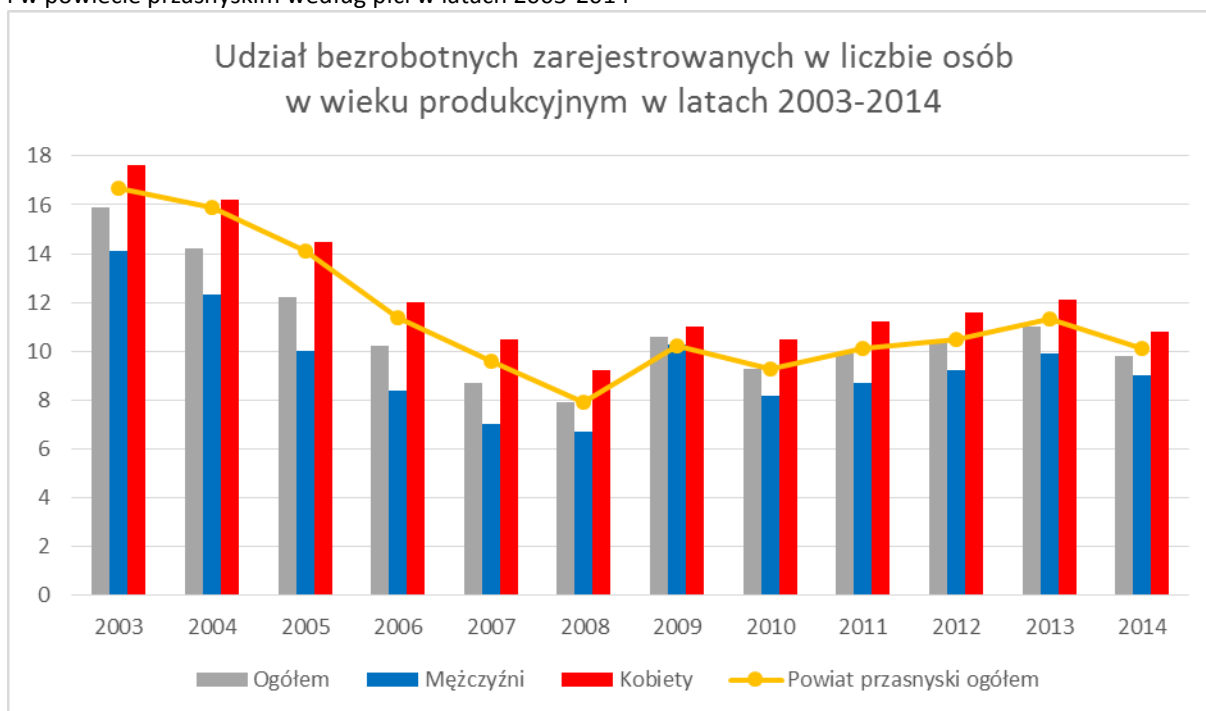
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym za rok 2015 jest najniższa od 4 lat i obrazuje pozytywne zmiany na rynku pracy. Wskaźnik dla miasta jest niższy niż powiatowy, lecz wyższy niż dla województwa mazowieckiego. Stale jest wyższy wśród kobiet niż u mężczyzn.

Tabela 15. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Przasnyszu, powiecie przasnyskim i województwie mazowieckim według płci w latach 2003-2014

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Przasnysz ogółem	15,9	14,2	12,2	10,2	8,7	7,9	10,6	9,3	9,9	10,4	11,0	9,8
Przasnysz mężczyźni	14,1	12,3	10,0	8,4	7,0	6,7	10,3	8,2	8,7	9,2	9,9	9,0
Przasnysz kobiety	17,6	16,2	14,5	12,0	10,5	9,2	11,0	10,5	11,2	11,6	12,1	10,8
Powiat przasnyski	16,7	15,9	14,1	11,4	9,6	7,9	10,2	9,3	10,1	10,5	11,3	10,1
Województwo mazowieckie	11,3	10,9	10,2	8,7	6,6	5,4	6,7	7,1	7,4	8,2	8,5	7,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Przasnyszu i w powiecie przasnyskim według płci w latach 2003-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Praca nierejestrowana

Wskaźnik liczby pracujących obrazuje sytuację na rynku pracy w Przasnyszu. Poza pracą rejestrowaną istnieje jednak tzw. „szara strefa”. Jak szacuje Główny Urząd Statystyczny w 2014 roku liczba osób pracujących w szarej strefie w skali kraju wyniosła 4,5% liczby pracujących. Odnosząc dane krajowe do sytuacji w Przasnyszu można oszacować, że w szarej strefie pracowało 218 osób. Dla 55,7% czyli 122 osób była to praca główna, dla pozostałego odsetka praca dodatkowa.

Wsparcie młodych na rynku pracy

W latach 2009-2013 w Przasnyszu realizowany był projekt systemowy „OHP jako realizator usług rynku pracy” finansowany ze środków UE w ramach EFS. Jego celem było zwiększenie dostępu młodzieży (od 18 do 25 lat) do usług z zakresu poradnictwa i informacji zawodowej, pośrednictwa pracy oraz szkoleń. Od 2009 r. w mieście funkcjonuje Młodzieżowe Centrum Kariery (MCK) i Punkt Pośrednictwa Pracy (PPP). W 2013 roku utworzony został Ośrodek Szkolenia Zawodowego (OSZ). Wszystkie te jednostki po zakończeniu projektu unijnego kontynuują swoją działalność. Usługi świadczą w swojej siedzibie, która znajduje się w budynku Urzędu Miasta Przasnysz.

Młodzieżowe Centrum Kariery kieruje działania przede wszystkim do młodzieży i oferuje pomoc polegającą na udzielaniu indywidualnych i grupowych porad zawodowych (m.in. wybór typu szkoły, planowanie kariery zawodowej, poszukiwanie pracy, sporządzanie dokumentów aplikacyjnych, przygotowanie do rozmów kwalifikacyjnych, przybliżanie zagadnień związanych z przedsiębiorczością i samozatrudnieniem).

Punkt Pośrednictwa Pracy swoją ofertę kieruje do uczniów poszukujących zatrudnienia w czasie wolnym od nauki, do absolwentów szkół, a także do osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Współpracuje też z pracodawcami w zakresie umieszczania ofert pracy i pomocy w znalezieniu odpowiednich pracowników. Punkt Pośrednictwa Pracy prowadzi także działalność informacyjną o miejscach i źródłach poszukiwania pracy.

Ośrodek Szkolenia Zawodowego oferuje wsparcie młodzieży w procesie wejścia na rynek pracy, uzyskania i utrzymania zatrudnienia, kształtowania własnej kariery zawodowej. Działalność OSZ jest oparta przede wszystkim na doradztwie w zakresie doboru właściwego kierunku, podnoszenia kwalifikacji zawodowych, przekwalifikowania się.

Punkt Pośrednictwa Pracy i Młodzieżowe Centrum Kariery organizują targi i giełdy pracy, na które zapraszają pracodawców i osoby poszukujące pracy. Do 2015 r. zorganizowano 30 giełd pracy oraz 5 targów pracy. Pozyskano 711 ofert pracy dla młodzieży uczącej się (zatrudnienie krótkoterminowe), 616 ofert pracy dla młodzieży bezrobotnej, 634 osoby podjęły zatrudnienie, a 159 odbyło szkolenie zawodowe.

Prognozy liczby pracujących

Liczba osób pracujących wzrastała w poprzednich latach (10,3% w ciągu 11 lat), można więc założyć, że taka tendencja będzie się utrzymywać w kolejnych latach. Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy⁵ podjęło próbę oszacowania liczby pracujących w podregionie ostrołęcko - siedleckim do 2020 roku. Wynika z niej, że w ciągu najbliższych lat liczba pracujących wzrośnie o 2,4%. W przemyśle i usługach rynkowych będzie wzrastać najdynamiczniej, za to w rolnictwie będzie spadać.

Podsumowanie

Liczba osób pracujących na terenie Przasnysza w okresie ostatnich 10 lat rosła. Jest to niewątpliwie jeden z głównych endogenicznych czynników rozwoju miasta. W mieście funkcjonuje kilka dużych przedsiębiorstw, które tworzą fragmentaryczne sieci powiązań oraz dają zatrudnienie przede wszystkim osobom o niższym poziomie wykształcenia. Pozytywnym zjawiskiem jest zróżnicowanie branżowe gospodarki miasta, choć branża handlowa skupia ponad 30% podmiotów, co może być w przyszłości czynnikiem destabilizującym, z powodu rozwoju dużych obiektów handlowych na terenie Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Sierakowie. Czynnikiem stabilizującym rynek pracy jest obecność w mieście dużych pracodawców publicznych (szpital, sąd, jednostka wojskowa, administracja rządowa i samorządowa, oświata, pomoc społeczna i inne).

W opinii przasnyskich firm struktura osób mających wyższe wykształcenie nie spełnia oczekiwań pracodawców. Zarówno ABB jak i KROSS zatrudniają specjalistów mieszkających na co dzień poza terenem powiatu przasnyskiego. Osoby takie świadczą pracę w trybie wahadłowych migracji tygodniowych lub dziennych (w tym z Warszawy). Przedsiębiorstwa wskazują, że na lokalnym rynku pracy brakuje kompetencji w zakresie wyższego wykształcenia technicznego. Odnotowują również niedobór wykwalifikowanych osób do działów produkcyjnych. Istniejąca szkoła zawodowa, z przestarzałym parkiem maszynowym, kształci nieefektywnie oraz na kierunkach, które wydają się mało przydatnymi na lokalnym rynku pracy⁶.

⁵ Źródło: E. Kusideł, A. Gajdos, *Model prognozowania liczby pracujących dla województwa mazowieckiego*, WUP w Warszawie

⁶ Źródło: D. Celińska-Janowicz, A. Płoszaj (red.) *Rozwój lokalny w turbulentnym otoczeniu: mazowieckie samorządy wobec wyzwań adaptacyjności*, MGG Conferences, Warszawa 2015

W kontekście rynku pracy głównym wyzwaniem rozwojowym jest kapitał ludzki, czyli zasób wiedzy i umiejętności, określający zdolność do pracy, adaptacji do zmian w otoczeniu oraz możliwości kreacji nowych rozwiązań. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego to zdecydowane podwyższenie poziomu nauczania na wszystkich etapach edukacji oraz dostosowanie kierunków kształcenia zawodowego w mieście do potrzeb lokalnego rynku pracy. Wymaga to wypracowania spójnej strategii rozwoju edukacji w Przasnyszu, z udziałem samorządu powiatowego. Do powiatu należy podjęcie głównych działań w zakresie podwyższenia poziomu nauczania na etapie ponadgimnazjalnym oraz dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb gospodarki powiatu i regionu.

„Istotne jest też zwrócenie uwagi na konieczność wspierania postaw przedsiębiorczych na wszystkich możliwych etapach edukacji (w niektórych miastach w Polsce są realizowane programy kształtujące postawy przedsiębiorcze w przedszkolach). Rzetelna wiedza ekonomiczna, podana w atrakcyjnej formie, powinna być przekazywana również w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. W każdym przypadku jest wskazane, aby elementem procesu edukacyjnego były kontakty młodzieży z przedsiębiorcami. Kompleksowe podejście do budowania przedsiębiorczego kapitału ludzkiego wymaga przygotowania odpowiednich profili kształcenia”⁷.

Wspieranie przedsiębiorczości nie jest wprost zadaniem samorządów gminnych, jednak miasto w miarę możliwości organizacyjnych i finansowych powinno podejmować działania, które będą miały na jej rozwój pozytywny wpływ. Do takich działań należy zaliczyć zwiększenie dostępności instytucji otoczenia biznesu. Dotyczy to zarówno utworzenia inkubatora przedsiębiorczości w Przasnyszu, jak i ugruntowania przekonania, że sama administracja samorządowa jest jedną z instytucji otoczenia biznesu. Posiada bowiem potencjał, który może wykorzystać do utworzenia stanowisk zajmujących się wprost wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzeniem przyjaznego klimatu dla rozwoju ekonomii społecznej.

Kolejnym działaniem wspierającym przedsiębiorczość jest podniesienie jakości planowania strategicznego (plany przestrzenne i plany rozwoju). Ważnym elementem podnoszenia jakości tych planów jest rzetelna, oparta na danych ilościowych i jakościowych diagnoza, systematyczny monitoring i ewaluacja. Plany powinny tworzyć przestrzeń dogodną do realizacji przedsięwzięć gospodarczych i lokowania nowych inwestycji.

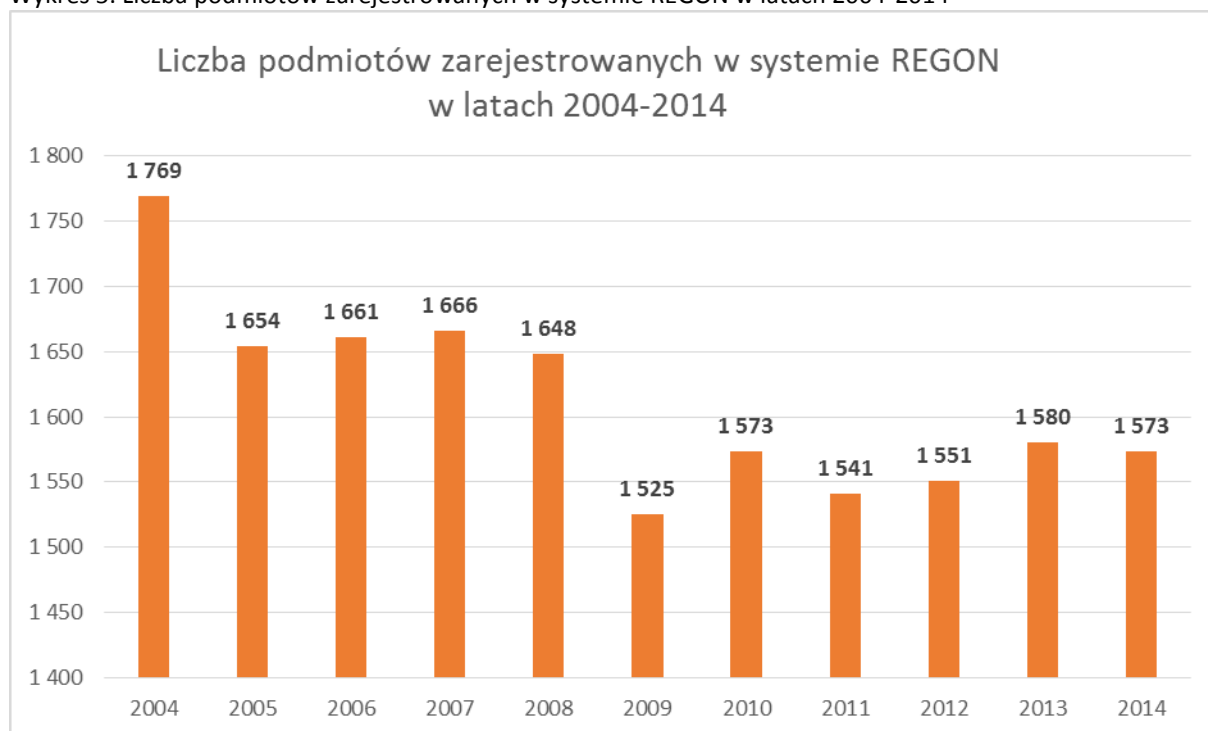
Na lokalny rynek pracy należy ułatwiać wejście ludziom młodym (1/3 zarejestrowanych w mieście bezrobotnych). Formą wsparcia, w ramach zadań planowanych przez miasto, będzie kontynuacja działalności Ośrodka Szkolenia Zawodowego, Punktu Pośrednictwa Pracy i Młodzieżowego Centrum Kariery.

Do osób długotrwale bezrobotnych, które najczęściej trafiają po zasiłki do MOPS, należy kierować działania aktywizujące lub wspomagające zdobywanie nowych kwalifikacji i zmianę zawodu, odpowiadającego na potrzeby lokalnego rynku pracy (szkolenia, kursy służące waloryzacji zasobów wiedzy i umiejętności). W pierwszej kolejności należy wspomagać osoby podejmujące wysiłek przeciwdziałania własnemu wykluczeniu, ponieważ istnieje zagrożenie poszerzenia grupy osób długotrwale bezrobotnych i uzależnionych od pomocy społecznej.

⁷ Źródło: Z. Strzelecki (red.) *Konkurencyjność Mazowsza i jej uwarunkowania, seria Trendy Rozwojowe Mazowsza nr 5/2012, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego, Warszawa 2012*

II.3.2 Podmioty gospodarki narodowej

Wykres 5. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w latach 2004-2014

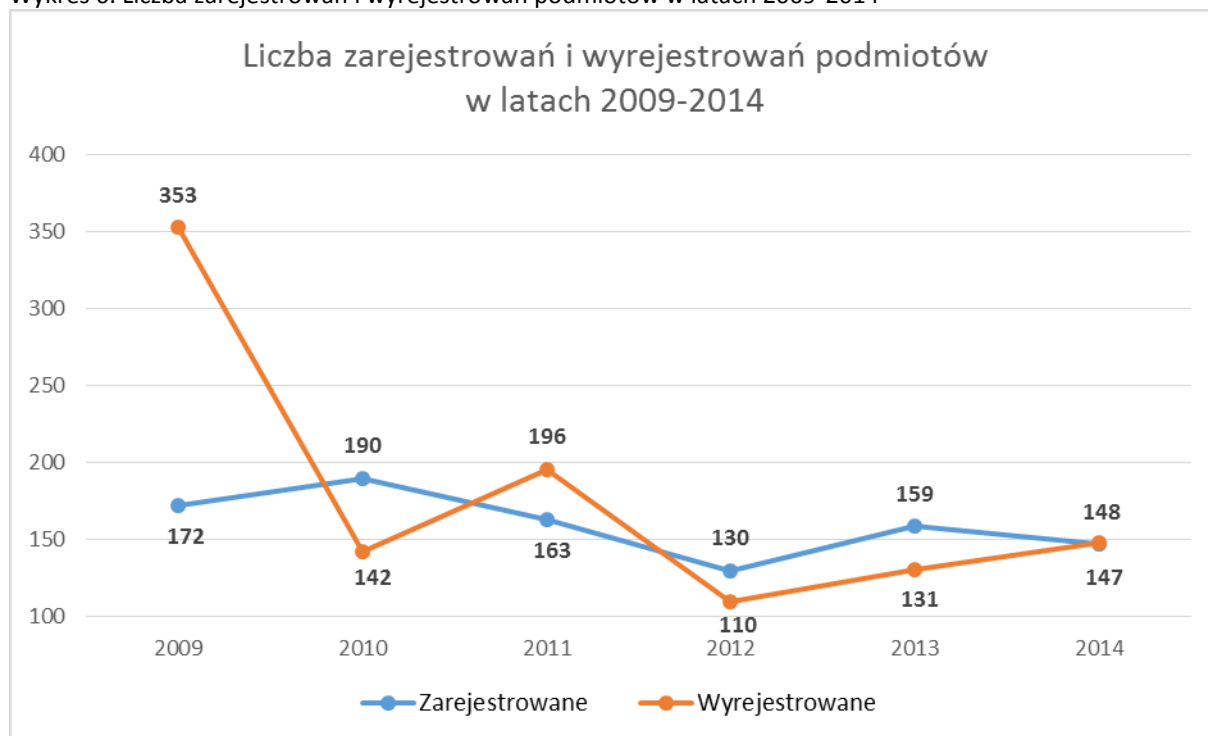

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Najniższa liczba podmiotów zauważalna jest w 2009 roku, co można powiązać z kryzysem gospodarczym. Niski poziom, widoczny także w skali powiatu, wystąpił też w 2011 roku, co z pewnością wiąże się ze zmianami prawnymi. W 2011 roku nastąpiło przeniesienie gminnej ewidencji działalności gospodarczej do elektronicznej bazy Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Związana z tym aktualizacja danych spowodowała, że zostały wyrejestrowane podmioty, które widniały w rejestrze, a faktycznie nie prowadziły działalności. Z danych Urzędu Miasta Przasnysz wynika, iż dokonano wyrejestrowania około 70 takich podmiotów.

Powyższe potwierdzają dane dotyczące liczby wyrejestrowań zaprezentowane na poniższym wykresie. Pozytywny trend można zauważyć w 2012 i 2013 roku, kiedy to liczba podmiotów zarejestrowanych była wyższa niż podmiotów wyrejestrowanych. W 2014 roku liczba zarejestrowań i wyrejestrowań jest niemal taka sama.

Wykres 6. Liczba zarejestrowań i wyrejestrowań podmiotów w latach 2009-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w mieście stanowi ponad 40% podmiotów na terenie powiatu przasnyskiego, co potwierdza, że Przasnysz jest ważnym ośrodkiem gospodarczym powiatu. Na przestrzeni lat odsetek ten stopniowo się zmniejsza.

Tabela 16. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w Przasnyszu na tle powiatu przasnyskiego w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba podmiotów zarejestrowanych w Przasnyszu	1 525	1 573	1 541	1 551	1 580	1 573
Liczba podmiotów zarejestrowanych w powiecie przasnyskim	3 231	3 439	3 438	3 498	3 604	3 593
Udział %	47,20	45,74	44,82	44,34	43,84	43,78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W całym mieście zdecydowanie dominującą grupę stanowią podmioty mikro (w 2014 roku 94,09%). Filarem gospodarki są firmy jednoosobowe i te zatrudniające do 9 osób. Analogiczna struktura charakteryzuje całą polską przedsiębiorczość. Wg danych GUS w 2015 r. w rejestrze REGON było niemal 4,2 mln podmiotów gospodarki narodowej. Zdecydowaną większość z nich (blisko 3 mln) stanowiły osoby fizyczne, z tego 99% z nich zatrudniało w swojej firmie mniej niż 9 osób.

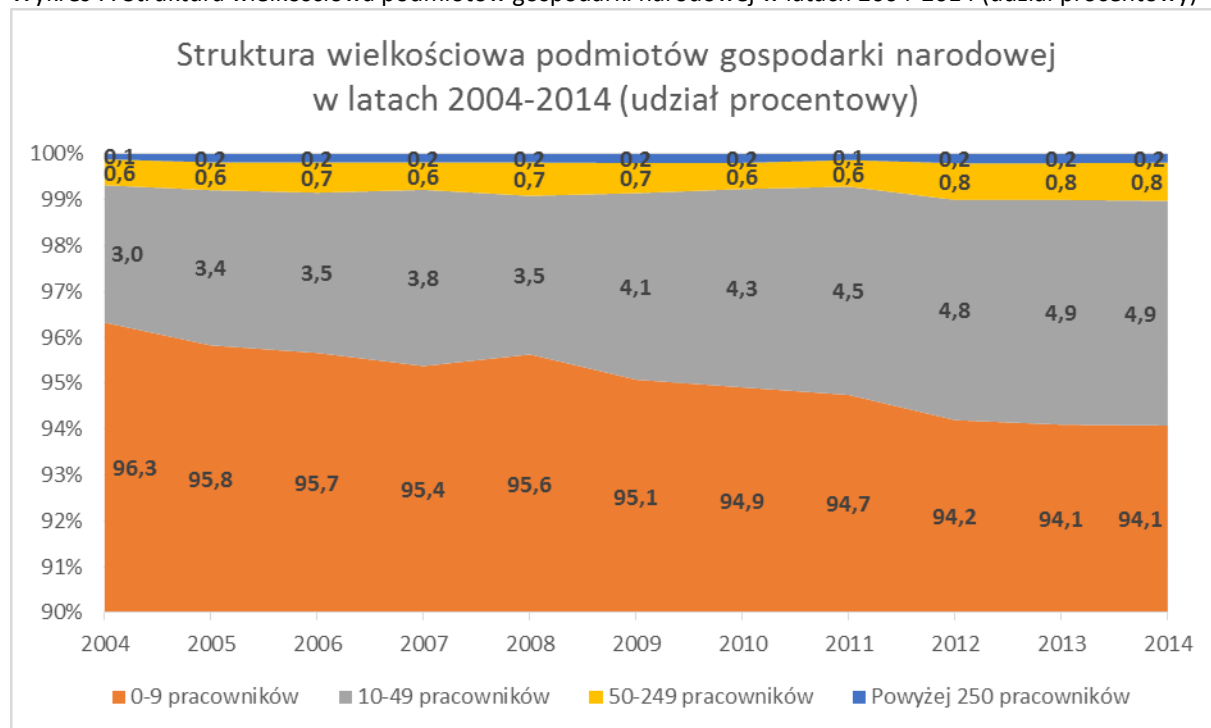
W Przasnyszu niespełna 5% udział w całkowitej liczbie podmiotów stanowią podmioty zatrudniające od 10 do 49 pracowników. Szczątkowe wartości w ogólnej liczbie podmiotów stanowią te zatrudniające powyżej 50 pracowników. Na terenie miasta nie zanotowano podmiotów o liczbie pracowników większej niż 1 000. Od 2008 roku zauważalna jest stała tendencja spadkowa mikroprzedsiębiorstw na korzyść podmiotów większych.

Tabela 17. Struktura wielkościowa podmiotów gospodarki narodowej w latach 2004-2014

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Razem	1 769	1 654	1 661	1 666	1 648	1 525	1 573	1 541	1 551	1 580	1 573
0-9	1 704	1 585	1 589	1 589	1 576	1 450	1 493	1 460	1 461	1 486	1 480
10-49	53	56	58	64	57	62	68	70	74	78	77
50-249	10	10	11	10	12	10	9	9	13	13	13
Powyżej 250	2	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 7. Struktura wielkościowa podmiotów gospodarki narodowej w latach 2004-2014 (udział procentowy)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

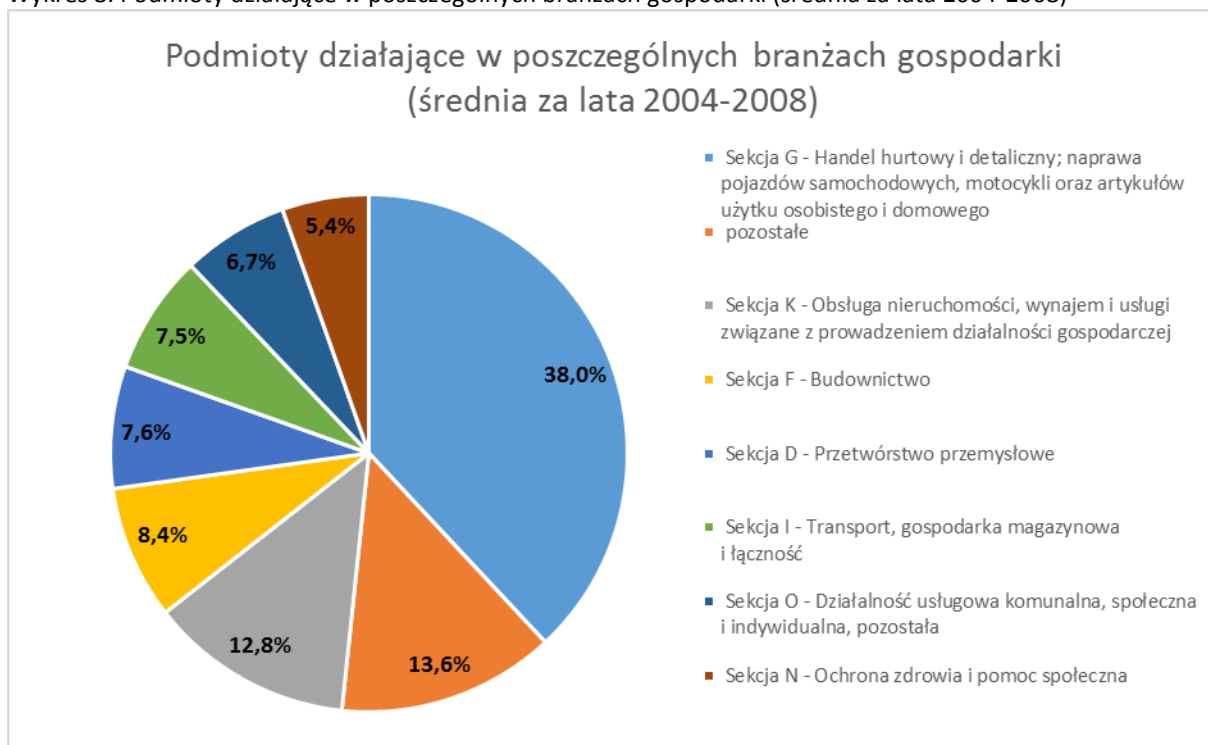
Struktura własnościowa

W całkowitej liczbie podmiotów 95% stanowią te należące do sektora prywatnego. Dominują w nim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a na kolejnym miejscu znajdują się spółki handlowe ze znacznie niższą wartością.

Sektor publiczny stanowi niewiele ponad 4% podmiotów na terenie miasta, a przeważają w nim państwowe i samorządowe jednostki budżetowe. Na przestrzeni lat 2009-2014 nie są zauważalne znaczące zmiany w strukturze własnościowej podmiotów na terenie miasta.

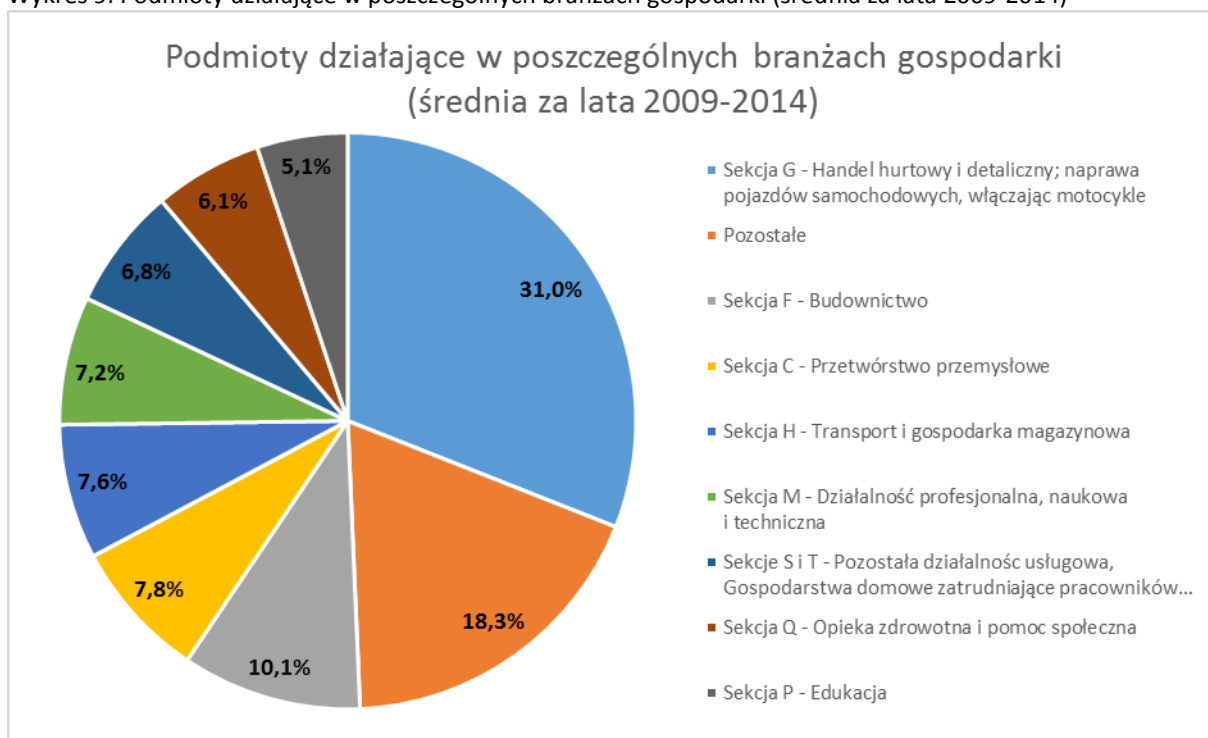
Branże gospodarki narodowej

Wykres 8. Podmioty działające w poszczególnych branżach gospodarki (średnia za lata 2004-2008)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 9. Podmioty działające w poszczególnych branżach gospodarki (średnia za lata 2009-2014)

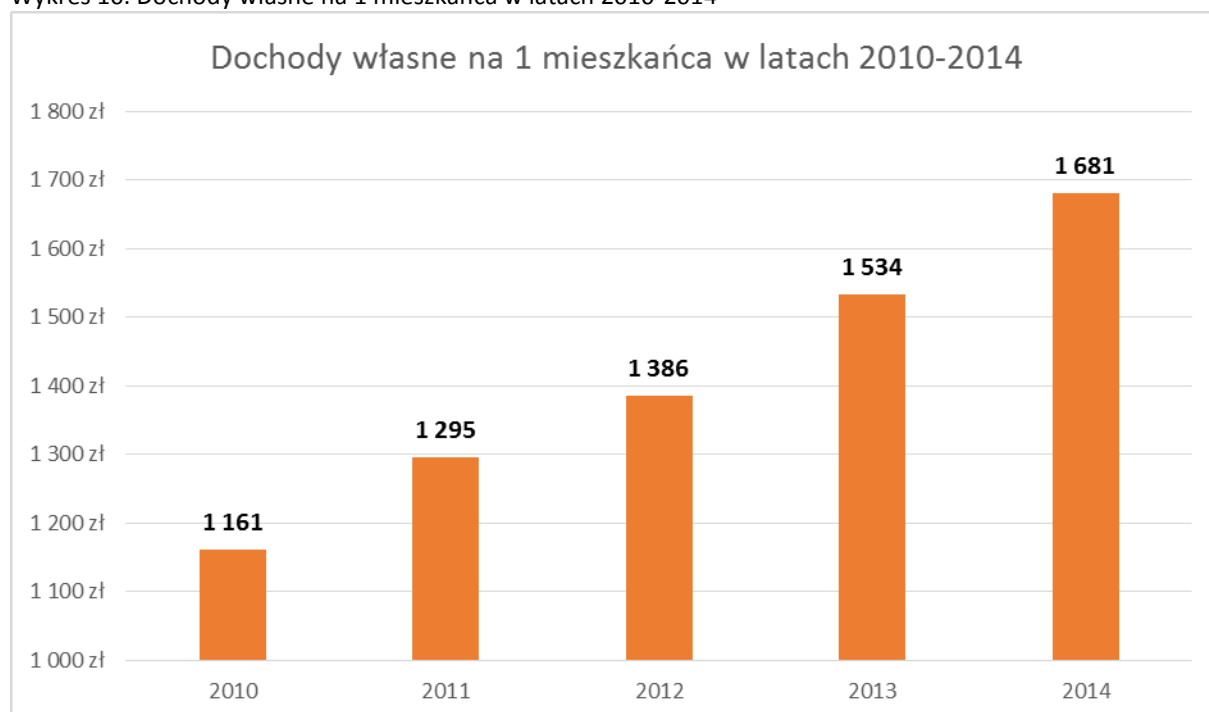
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Porównanie udziału procentowego podmiotów działających w poszczególnych branżach gospodarki w roku 2014 do 2009 roku wskazuje na coraz większą różnorodność działalności prowadzonej przez podmioty gospodarcze w Przasnyszu.

II.3.3 Finanse publiczne

Rozwój lokalny jest ściśle powiązany z kondycją samorządowych finansów. W ostatnich latach budżet miasta systematycznie wzrastał (w latach 2008-2014 wzrost o 45%) w związku ze skutecznym wykorzystywaniem przez samorząd dotacji zewnętrznych, w tym unijnych. Wydatki inwestycyjne w tym okresie wynosiły średniorocznie 23,6%. Jednak pomocy zewnętrznych środków nie należy traktować jako jedynego czynnika rozwojowego. Istotnym wskaźnikiem kondycji samorządowego budżetu są jego dochody własne.

Wykres 10. Dochody własne na 1 mieszkańca w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Wskaźnik dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca (wskaźnik Gg – dla gmin) każdego roku podaje Ministerstwo Finansów⁸. Podstawą do wyliczenia tego wskaźnika są dane o dochodach podatkowych gmin za rok poprzedni.

W 2016 roku średni wskaźnik gminny (Gg) w kraju wynosi 1 514,27 zł. Wskaźnik dla miasta jest niższy niż średnia krajowa, choć widoczny jest jego systematyczny wzrost, co obrazuje poniższa tabela.

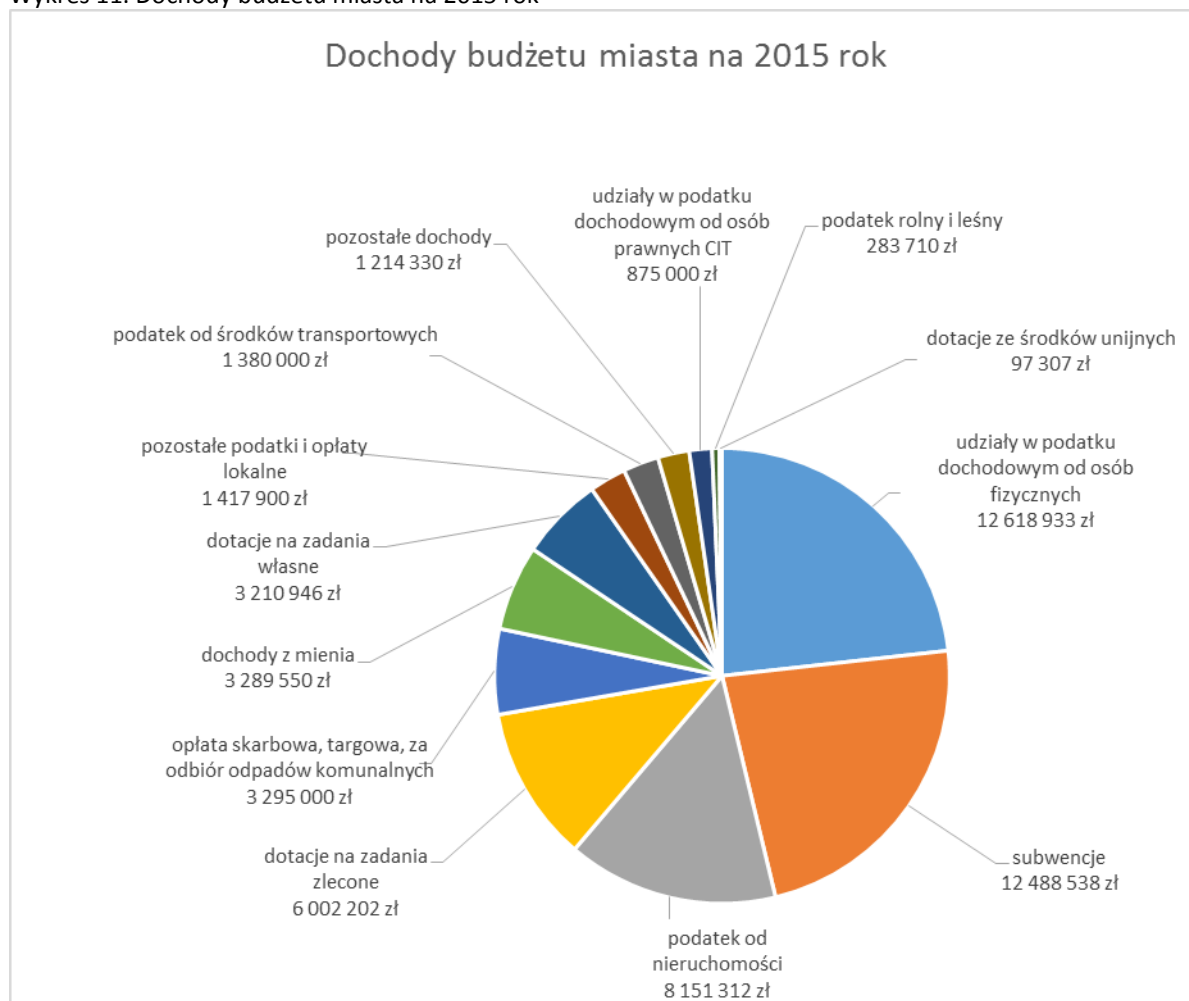
Tabela 18. Wskaźnik G dla Przasnysza w latach 2008-2016 (w zł)

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wskaźnik G (zł)	867,72	1 051,74	1 136,63	1 155,86	1 128,76	1 222,86	1 297,58	1 365,52	1 452,56

Źródło: Ministerstwo Finansów

⁸ Źródło: mf.gov.pl [dostęp 09.05.2016 r.]

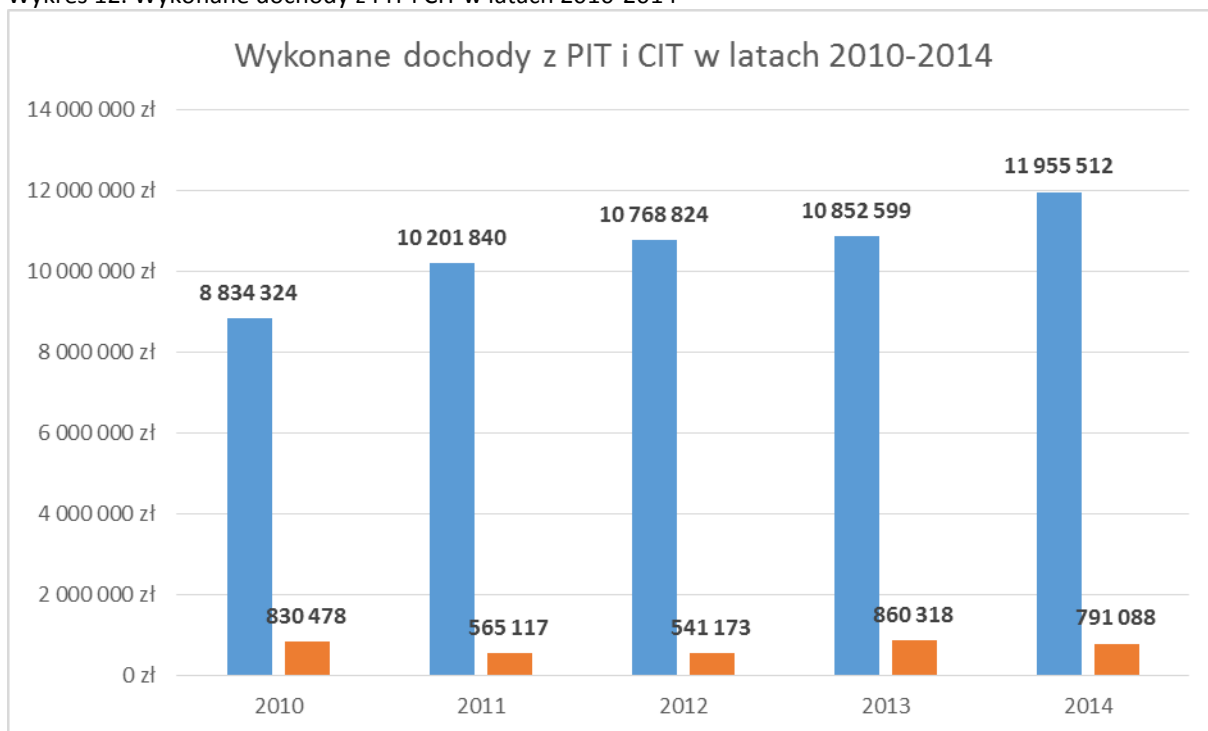
Wykres 11. Dochody budżetu miasta na 2015 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

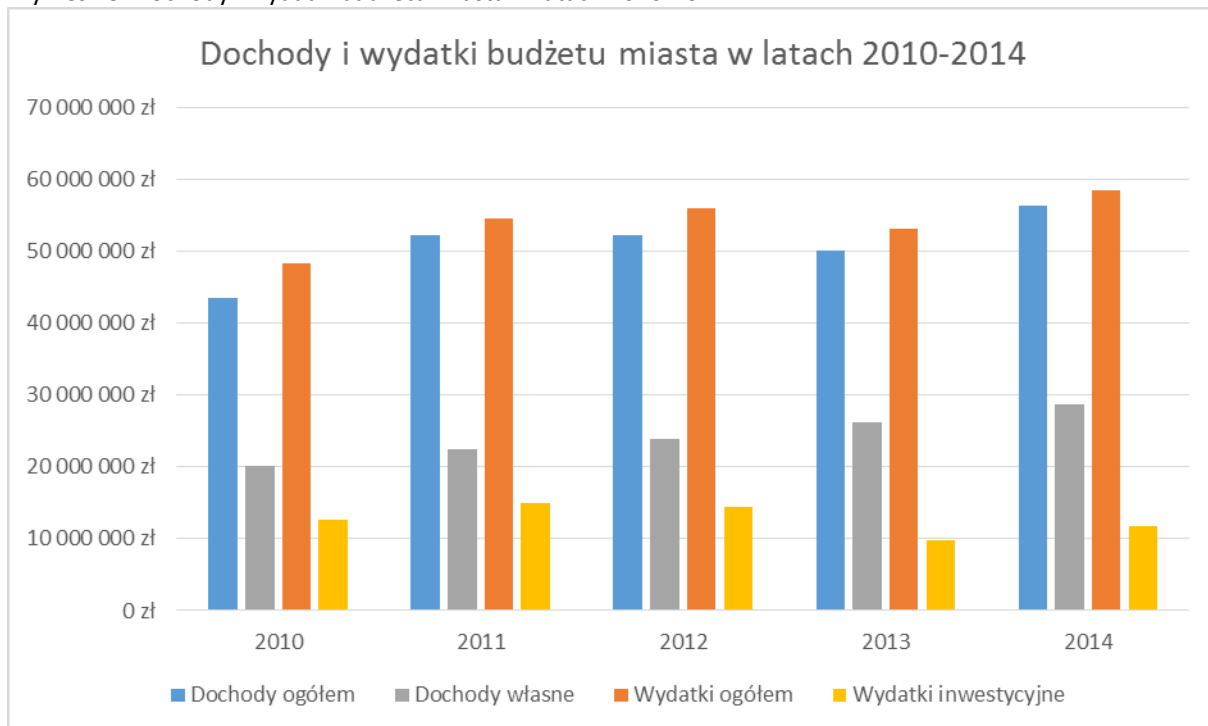
Analizując źródła dochodów do budżetu należy nadmienić, iż gmina ma wpływ tylko na niektóre z nich. Od władz samorządowych zależy wysokość dochodów ze sprzedaży majątku, jak również wysokość podatków lokalnych. Inne dochody, jak np. udział w podatkach PIT i CIT, zależą od samorządu tylko pośrednio, ponieważ gmina otrzymuje stałą część podatków odprowadzanych do budżetu państwa. Oznacza to, że dochody miasta są wprost proporcjonalne do liczby mieszkańców oraz firm mających swoją siedzibę na jego terenie, a także poziomu zamożności obywateli oraz zyskowności podmiotów gospodarczych.

Wykres 12. Wykonane dochody z PIT i CIT w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Wykres 13. Dochody i wydatki budżetu miasta w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Podsumowanie

Ostatnie lata były dla Przasnysza szczególnie korzystne pod względem ilości przeprowadzonych inwestycji. Budżet miasta w roku 2014 w stosunku do roku 2010 wzrósł o 45%. Dochody własne wzrosły w tym czasie o ok. 43%. W stosunkowo krótkim czasie poprawił się standard życia w mieście, co pokazują wyniki badań społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców, a także wyniki zewnętrznych badań na temat jakości życia w mieście, jego atrakcyjności inwestycyjnej, czy poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego. Szansę na przeprowadzenie zmian dała dostępność i skuteczne wykorzystanie dotacji zewnętrznych, w tym unijnych z perspektywy finansowej 2007-2013. Zabezpieczenie wkładu własnego do inwestycji prowadzonych z udziałem dotacji, spowodowało wzrost deficytu miejskich finansów. Dlatego w perspektywie najbliższych lat należy racjonalizować wydatki budżetowe, w szczególności biorąc pod uwagę realistyczne prognozy demograficzne i ekonomiczne oraz wynikający z nich popyt na różnego rodzaju infrastrukturę i nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową (patrz pkt.II.2.6).

Do realizacji planowanych inwestycji należy poszukiwać mechanizmów finansowania z udziałem środków zewnętrznych, tak aby maksymalizować własne możliwości inwestycyjne. Rolą władz miejskich, oprócz pozyskiwania środków zewnętrznych, powinno być także angażowanie w proces inwestycyjny kapitału prywatnego. Dotyczy to w szczególności realizowanego przez miasto programu rewitalizacji.

Tabela 19. Analiza SWOT - sfera gospodarcza

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Zróżnicowanie branżowe gospodarki miasta • Obecność dużych pracodawców publicznych stabilizujących rynek pracy • Rezerwy terenów pod działalność gospodarczą • Rozwinięta sieć infrastruktury technicznej i drogowej • Bezpieczeństwo energetyczne miasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak terenów inwestycyjnych będących własnością miasta • Brak sieci gazowej • Miejskowy niedorozwój infrastruktury drogowej • Fragmentaryczna sieć powiązań lokalnych podmiotów gospodarczych • Brak wysoko wykwalifikowanych kadr na lokalnym rynku pracy • Brak kompleksowego wsparcia przedsiębiorców i inwestorów, w tym systemu promocji gospodarczej miasta • Brak instytucji otoczenia biznesu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój instytucji otoczenia biznesu • Wzrost poziomu przedsiębiorczości mieszkańców • Rozwój strefy gospodarczej i SSE w Sierakowie • Wzrost poziomu zatrudnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak skutecznej polityki gospodarczej państwa • Recesja gospodarcza • Wzrost obciążenia fiskalnego osób fizycznych, podmiotów gospodarczych oraz samorządu

Źródło: Opracowanie własne

Główny problem:

- wzrost poziomu przedsiębiorczości i zatrudnienia

II.4 Sfera społeczna

Przasnysz leży w północnej części województwa mazowieckiego, na terenach charakteryzujących się niskim poziomem rozwoju społecznego. Potwierdzają to wyniki pierwszego w Polsce badania Wskaźnikiem Rozwoju Społecznego - Human Development Index (HDI) na poziomie lokalnym. Dane pozwalające ocenić poziom rozwoju społecznego zostały zagregowane na poziomie powiatów, tworząc szczegółową mapę rozwoju społecznego Polski, opublikowaną w „Krajowym Raporcie o Rozwoju Społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny”⁹. W ramach badania opracowany został ranking powiatów uwzględniający wartość Lokalnego Wskaźnika Rozwoju Społecznego (LHDI). W 2007 roku na podstawie wskaźnika LHDI powiat przasnyski uplasował się na 317 miejscu rankingu, natomiast w roku 2010 pozycja w rankingu obniżyła się do miejsca 329.

Przasnysz na tle regionu

Pozycję Przasnysza na tle innych gmin w województwie mazowieckim określają opracowane w Mazowieckim Centrum Polityki Społecznej wyniki Mazowieckiego Barometru Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego. W 2015 r. w Obserwatorium Integracji Społecznej wypracowany został wskaźnik pomiaru ubóstwa i wykluczenia społecznego. Jest to zbiorczy wskaźnik oparty na ośmiu innych określających wymiar finansowy, wymiar warunków życia i wymiar sytuacji na rynku pracy w gminach Mazowsza. Jego uniwersalny charakter pozwala nie tylko na analizę danych, ale pokazuje tendencje i umożliwia określenie stopnia oddalenia poszczególnych lokalnych wspólnot samorządowych od osiągnięcia zakładanych celów określonych w Strategii Polityki Społecznej na lata 2014-2020 przyjętej przez Samorząd Wojewódzki.

Ostateczny wynik każdej gminy świadczy o tym, jaką zajmuje pozycję w stosunku do innych wybranych do analizy jednostek terytorialnych. Otrzymana wartość rankingu wskazuje też, o ile jednostek od przeciętnej wojewódzkiej dana gmina odbiega In minus lub In plus w porównaniu do wszystkich gmin¹⁰. Miasto Przasnysz w badaniach za 2014 r. znajduje się powyżej średniej wojewódzkiej, ze wskaźnikiem wynoszącym 0,03.

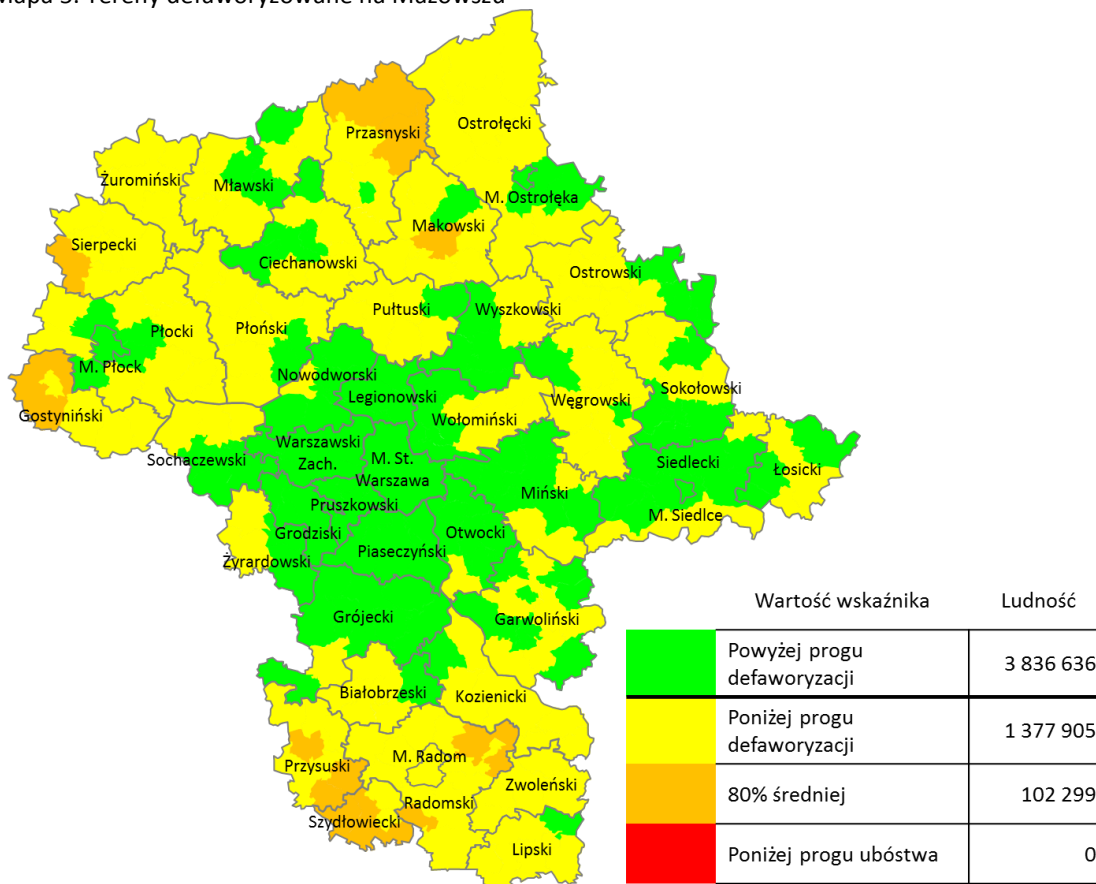
Tereny defaworyzowane na Mazowszu wg zastosowanej metodologii obrazuje poniższa mapa.

---

⁹ Źródło: P. Arak, A. Ivanov, M. Peleah, A. Płoszaj, K. Rakocy, J. Rok, K. Wyszowski, *Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny*, Biuro Projektowe United Nations Development Programme w Polsce, Warszawa 2012

¹⁰ Źródło: Załącznik do uchwały Nr 66/15 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 6 lipca 2015 r., *mazovia.pl* [dostęp 09.05.2016 r.]

Mapa 5. Tereny defaworyzowane na Mazowszu

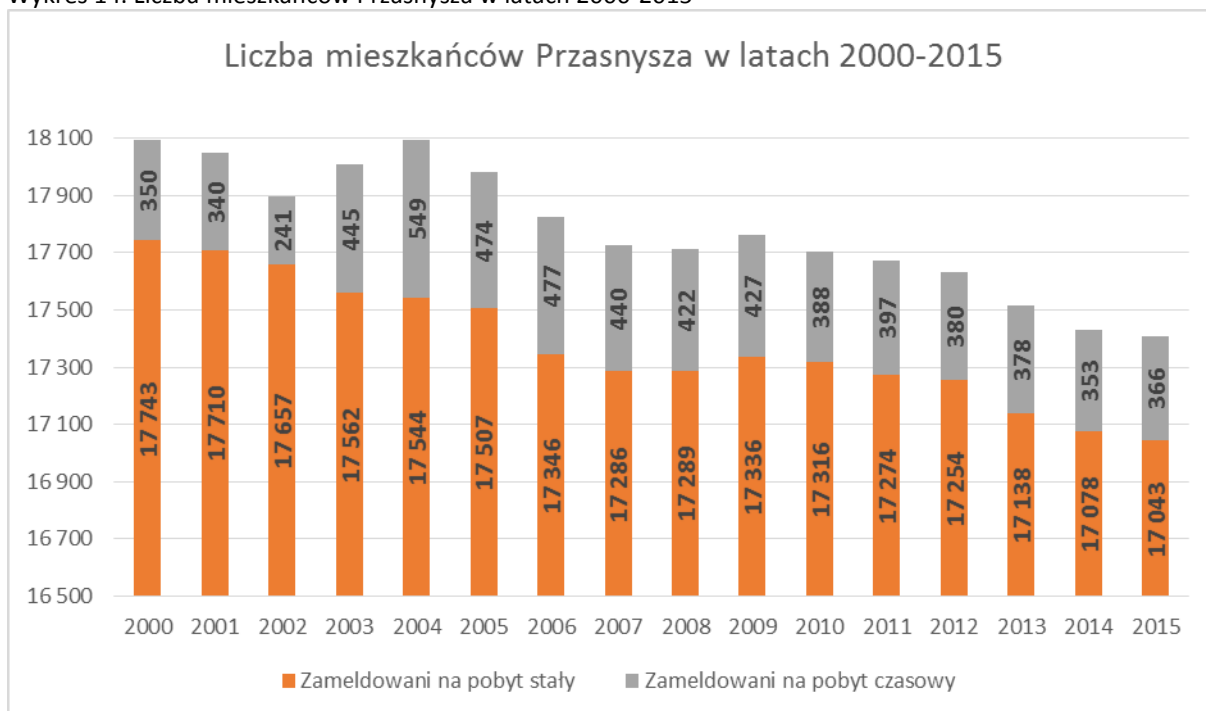
Źródło: Załącznik do uchwały Nr 66/15 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 6 lipca 2015 r., mazovia.pl [dostęp 09.05.2016 r.]

II.4.1 Demografia i struktura społeczna

Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności pozyskano z Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych Urzędu Miasta Przasnysz. Historyczne dane demograficzne pokazują, że liczba mieszkańców na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych rosła. Następnie od roku 2000 do 2007 systematycznie spadała. Przez kolejne trzy lata można było zaobserwować niewielki wzrost, a od roku 2009 następuje systematyczny, niekorzystny spadek liczby mieszkańców. Dane za koniec 2015 roku są najniższe na przestrzeni 23 lat i wskazują na znaczne wyludnianie się miasta.

Poza stałymi mieszkańcami, dodatkowo na terenie Przasnysza w latach 2000-2015 czasowo przebywały średnio 402 osoby (2,34% całkowitej ludności miasta).

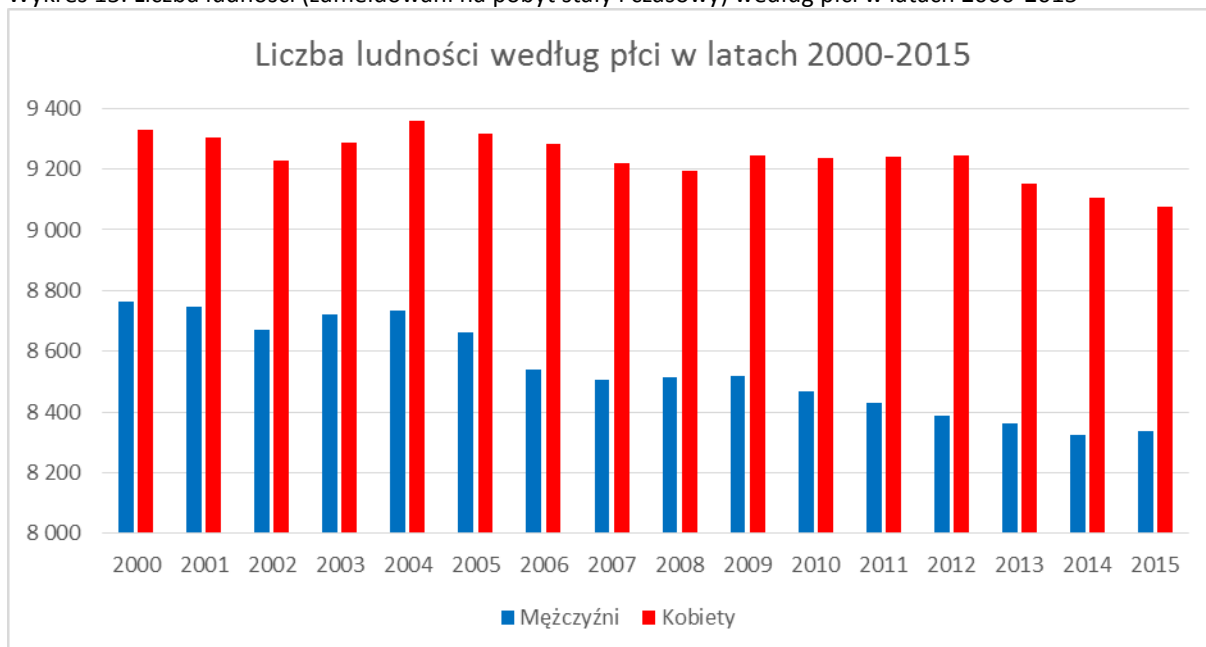
Wykres 14. Liczba mieszkańców Przasnysza w latach 2000-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ewidencji Ludności UM

W całkowitej liczbie ludności na pobyt stały i czasowy na koniec 2015 roku przeważają kobiety. Ich liczba w przeliczeniu na 100 mężczyzn rosła do 2012 roku (z załamaniem w 2008 roku), a w ostatnich latach maleje.

Wykres 15. Liczba ludności (zameldowani na pobyt stały i czasowy) według płci w latach 2000-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ewidencji Ludności UM

Ruch naturalny ludności Przasnysza w latach 2004-2014 ma charakter zmienny. Od roku 2008, poza rokiem 2013, zauważalny jest dodatni przyrost naturalny z najwyższą wartością w 2010 roku. O ile

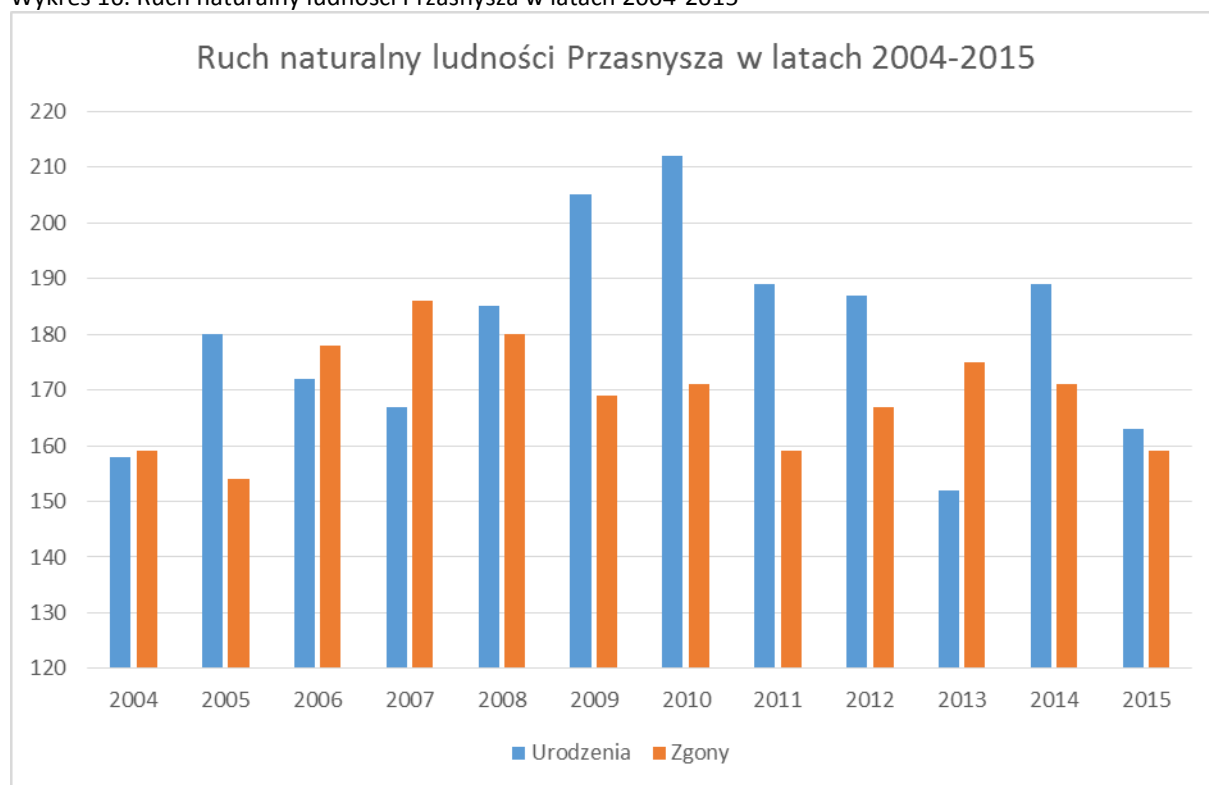
przyrost naturalny jest dodatni o tyle dane dotyczące migracji wskazują na wyludnianie się Przasnysza.

Tabela 20. Ruch naturalny ludności w latach 2004-2015

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Urodzenia	158	180	172	167	185	205	212	189	187	152	189	163
Zgony	159	154	178	186	180	169	171	159	167	175	171	159
Przyrost naturalny	-1	+26	-6	-19	+5	+36	+41	+30	+20	-23	+19	+4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego

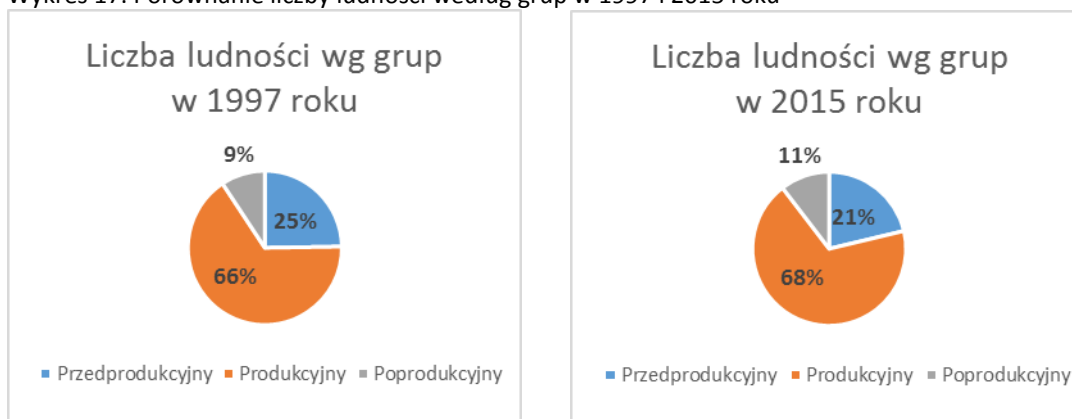
Wykres 16. Ruch naturalny ludności Przasnysza w latach 2004-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ewidencji Ludności UM

Porównując aktualną liczbę ludności (zameldowani na pobyt stały i czasowy) wg grup funkcjonalnych w stosunku do roku 1997 można zauważyć niepokojące zmiany demograficzne jakie dokonały się w ostatniej dekadzie.

Wykres 17. Porównanie liczby ludności według grup w 1997 i 2015 roku

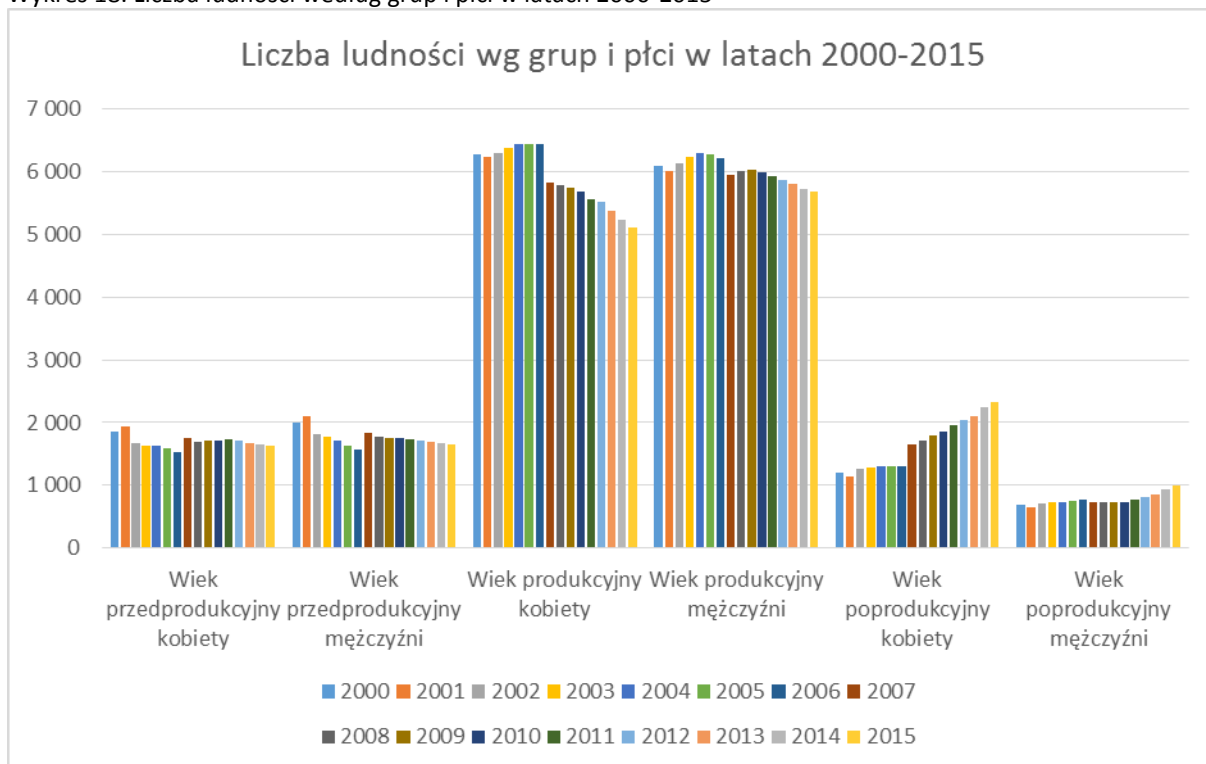

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ewidencji Ludności UM

Dodatkowo w grupie osób w wieku produkcyjnym bardziej dynamicznie spada liczba kobiet niż mężczyzn, za to w wieku poprodukcyjnym systematycznie rośnie liczba kobiet.

Kobiety ze względu na fakt, że przeciętnie żyją dłużej będą w przyszłości stanowiły coraz większy udział w liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

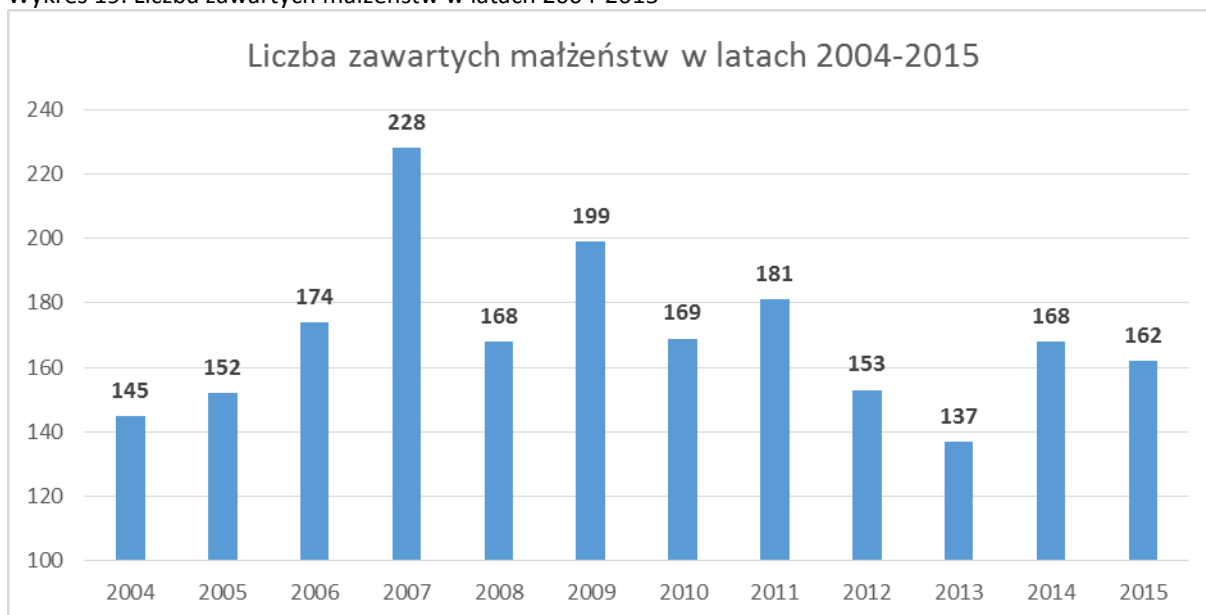
Wykres 18. Liczba ludności według grup i płci w latach 2000-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ewidencji Ludności UM

Liczba zawieranych małżeństw rosła w latach 2004-2007, w kolejnych latach ma charakter skokowy z najniższą liczbą w 2013 roku

Wykres 19. Liczba zawartych małżeństw w latach 2004-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ewidencji Ludności UM

Podsumowanie

Struktura ludności w Przasnyszu zmienia się pod względem ilościowym i jakościowym. Zmiany demograficzne stawiają przed miastem dwa szczególnie istotne wyzwania. Pierwszym jest malejąca ogólna liczba ludności, drugim wyzwaniem jest starzenie się społeczeństwa. Zmiana struktury wieku populacji miasta wynika z rosnącej długości życia, spadku liczby urodzeń oraz procesów migracyjnych. Spadek liczby ludności w mieście będzie niósł ze sobą skutki dotyczące jego rozwoju i funkcjonowania. Dotyczyć to będzie miejskiego budżetu, gdzie zwiększać się będą wydatki na pomoc społeczną, a spadać dochody z powodu zmniejszania bazy podatkowej. Zmiany demograficzne nie pozostaną bez wpływu na rynek pracy i potencjał gospodarczy miasta. Ze względu na to, że w procesach migracyjnych uczestniczą głównie młodzi ludzie, występuje zagrożenie miejscowym odpływem przedsiębiorczych jednostek oraz pogłębiającym się spadkiem przyrostu naturalnego.

Trendy demograficzne powinny być traktowane jako wyzwania, które należy uwzględniać w zagospodarowaniu przestrzennym, planowaniu inwestycji i programowaniu usług społecznych (wraz z niezbędnymi analizami kosztów i korzyści). Szczególną uwagę należy skierować na osoby starsze, rodziny z dziećmi, a także powstrzymanie odpływu młodych, przedsiębiorczych jednostek poprzez tworzenie im dogodnych warunków do aktywności zawodowej i zwiększanie dostępności do mieszkań.

II.4.2 Usługi publiczne

Usługi publiczne są formą świadczeń o charakterze niematerialnym, służących zaspokajaniu potrzeb osób i rodzin, jednak ich jakość i dostępność wpływa na dobrostan całej społeczności. Mają zasadniczo charakter nierynkowy i są finansowane lub współfinansowane przez administrację publiczną. Do tej grupy należy zaliczyć w szczególności usługi edukacyjne, zdrowotne, socjalne, sportowo - rekreacyjne, z zakresu bezpieczeństwa publicznego.

Edukacja

Przasnysz posiada rozwinięte zasoby instytucjonalne na różnych poziomach kształcenia (od przedszkoli po szkolnictwo wyższe). W mieście funkcjonują liczne placówki edukacyjne, kształcące zarówno mieszkańców, jak i osoby spoza Przasnysza.

Wychowanie przedszkolne

W 2014 r. w mieście funkcjonowało 11 przedszkoli, w tym 2 publiczne i 9 niepublicznych. Do przedszkoli uczęszczało 810 dzieci w wieku 3-6 lat, z tego 12,34% stanowiły dzieci dowożone do przedszkoli z okolicznych gmin.

Tabela 21. Przedszkola publiczne

Nazwa jednostki	Adres
Miejskie Przedszkole nr 1 im. Marii Kownackiej	ul. Lipowa
Miejskie Przedszkole nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi	ul. Świerczewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Tabela 22. Liczba dzieci z terenu miasta uczęszczających do przedszkoli w wydzieleniu placówek publicznych w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Razem z terenu Miasta	564	582	669	687	713	710
W tym w placówkach publicznych	316	305	344	349	309	295
Udział % w placówkach publicznych	56 %	52,4 %	51,4 %	47 %	43,3 %	41,5 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Rozwój niepublicznych placówek przedszkolnych, ich dogodnie rozmieszczenie w różnych częściach miasta powoduje systematyczne zmniejszanie się liczby dzieci w przedszkolach publicznych. Widać też stale zwiększającą się liczbę dzieci spoza miasta.

Tabela 23. Przedszkola niepubliczne

Nazwa jednostki	Adres
Niepubliczne Przedszkole „Wiola”	ul. Krzywa
Prywatny Oddział Przedszkolny	ul. Sadowa
Niepubliczne Przedszkole	ul. Słowackiego
Przedszkole Językowe „The Academy of Smurfs”	ul. Szosa Ciechanowska
Niepubliczne Przedszkole „Akademia Krasnoludków”	ul. Wojskowa
Niepubliczne Przedszkole „Skrzat”	ul. Ogrodowa
Niepubliczne Przedszkole „Kraina Gumisiów”	ul. Różana
Niepubliczne Przedszkole „Bajkowe”	ul. Rolnicza
Przedszkole Akademia Sukcesu „Wonderland”	ul. Piłsudskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

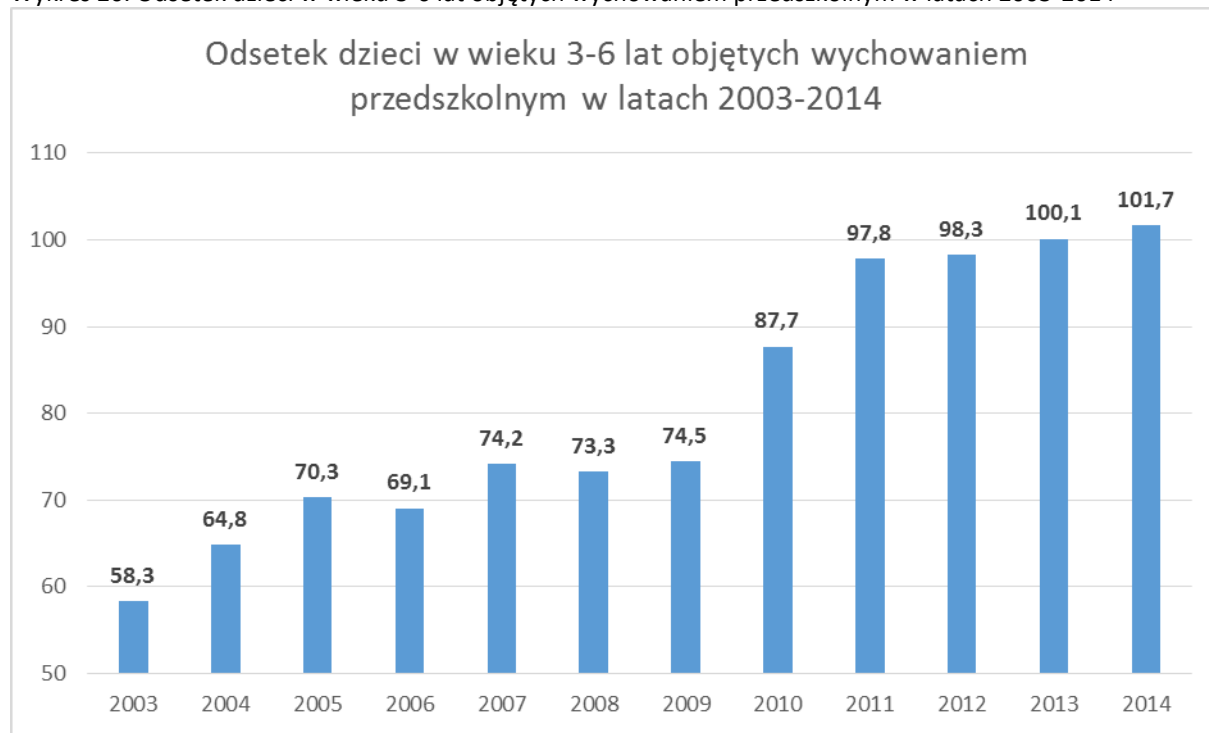
Tabela 24. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w placówkach publicznych i niepublicznych w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba dzieci z terenu Miasta	564	582	669	689	713	710
Liczba dzieci spoza Miasta	59	62	93	93	125	100
Razem	623	644	762	782	838	810

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Edukacja przedszkolna jest postrzegana jako ważny czynnik późniejszego sukcesu uczniów w dorosłym życiu. Infrastruktura i usługi w zakresie wychowania przedszkolnego w Przasnyszu odpowiadają w pełni potrzebom dzieci w wieku 3-6 lat. Współczynnik skolaryzacji, który jest istotną częścią wskaźników rozwoju społecznego, w ostatnich latach uległ w mieście znacznej poprawie.

Wykres 20. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2003-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Szkoły podstawowe

W mieście funkcjonuje 6 szkół podstawowych, w tym 2 szkoły podstawowe, dla których organem prowadzącym jest Miasto Przasnysz.

Tabela 25. Szkoły podstawowe w mieście

Nazwa jednostki	Organ prowadzący	Adres
Szkoła Podstawowa nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Kawalerów Orderu Uśmiechu	Miasto Przasnysz	ul. Żwirki i Wigury
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Henryka Sienkiewicza	Miasto Przasnysz	ul. Jana Kilińskiego
Specjalna Szkoła Podstawowa, funkcjonuje w ramach Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego	Starostwo Powiatowe	ul. Leszno
Językowa Szkoła Podstawowa nr 5	Niepubliczny	ul. Szosa Ciechanowska
Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Nasza szkoła” (specjalna)	Stowarzyszenie „Po pierwsze rodzina”	ul. Św. Floriana
Niepubliczna Szkoła Podstawowa (specjalna)	Stowarzyszenie „Jestem”	ul. Sadowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Tabela 26. Liczba uczniów w publicznych szkołach podstawowych w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba uczniów z terenu Miasta	1 089	1 076	1 062	1 044	1 062	1 141
Liczba uczniów spoza Miasta	167	148	143	149	139	137
Razem	1 256	1 224	1 205	1 193	1 201	1 278

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Szkoły gimnazjalne

W mieście funkcjonują dwie publiczne szkoły gimnazjalne.

Tabela 27. Szkoły gimnazjalne w mieście

Nazwa jednostki	Organ prowadzący	Adres
Publiczne Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi im. Noblistów Polskich	Miasto Przasnysz	ul. Orlika
Gimnazjum Specjalne, funkcjonuje w ramach Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego	Starostwo Powiatowe	ul. Leszno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Tabela 28. Liczba uczniów w gimnazjum w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba uczniów z terenu Miasta	554	537	533	523	504	500
Liczba uczniów spoza Miasta	156	138	143	149	146	145
Razem	710	675	682	672	650	645

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Szkoły ponadgimnazjalne

W mieście funkcjonują 4 szkoły ponadgimnazjalne.

Tabela 29. Szkoły ponadgimnazjalne w mieście

Nazwa jednostki	Organ prowadzący	Adres	Profile kształcenia
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. m. Henryka Sucharskiego	Starostwo Powiatowe	ul. Mazowiecka	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Liceum Ogólnokształcące Liceum Uzupełniające dla Dorosłych
		ul. Sadowa	Technikum: Informatyczne, Rolnicze, Ekonomiczne, Mechaniczne, Żywności i Usług Gastronomicznych Technikum Uzupełniające dla Dorosłych
Liceum Ogólnokształcące im. KEN	Starostwo Powiatowe	ul. Św. St. Kostki	Liceum Ogólnokształcące
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	Starostwo Powiatowe	ul. Leszno	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Szkoła Specjalna Przesposabiająca do Pracy
Niepubliczne Centrum Kształcenia „Edukator”	Niepubliczna	ul. Szosa Ciechanowska	Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Liceum Ogólnokształcące Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych Technikum

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Szkoły policealne

W Przasnyszu działają dwie szkoły policealne.

Tabela 30. Szkoły policealne w mieście

Nazwa jednostki	Organ prowadzący	Adres	Profile kształcenia
Zespół Medycznych Szkół Policealnych	Samorząd Województwa Mazowieckiego	ul. Szpitalna	Technik Usług Medycznych, Technik Masażysta, Opiekun Medyczny, Terapeuta Zajęciowy, Opiekunka Środowiskowa, Opiekunka Dziecięca, Opiekun DPS, Asystent Osoby Niepełnosprawnej
Niepubliczne Centrum Kształcenia „Edukator”	Niepubliczny	ul. Szosa Ciechanowska	Technik Administracji, Technik Informatyk, Technik Ochrony Fizycznej i Mienia, Technik Turystyki Wiejskiej, Asystentka Stomatologiczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

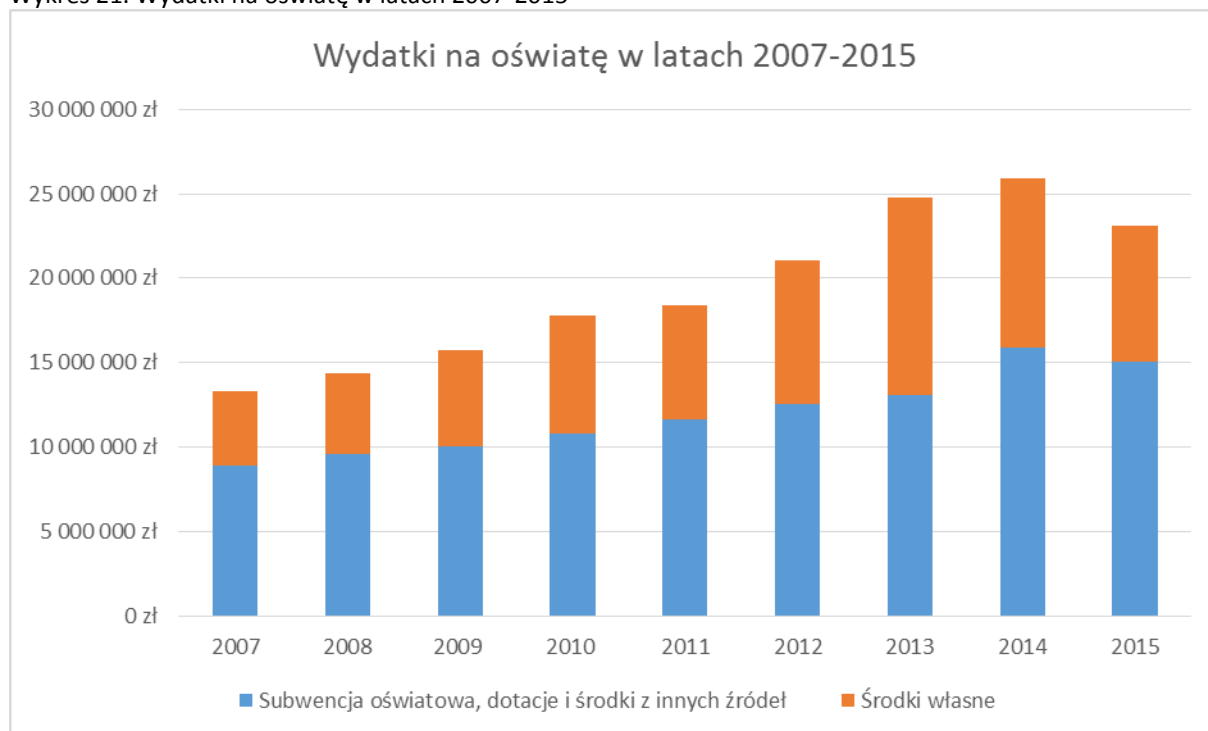
Szkoły wyższe

W mieście funkcjonuje Wyższa Szkoła Języków Obcych w Świeciu – Wydział Zamiejscowy w Przasnyszu przy ul. Szosa Ciechanowska, która kształci na kierunkach: filologia angielska, filologia niemiecka, filologia rosyjska (studia I i II stopnia).

Wydatki na oświatę

W latach 2007-2015 przeprowadzono remonty wszystkich budynków oświatowych oraz wybudowano dwie nowoczesne sale sportowe – przy Szkole Podstawowej Nr 1 i Publicznym Gimnazjum. Przy Szkole Podstawowej Nr 2 wybudowano boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią, a sala sportowa przeszła generalny remont. Placówki z oddziałami integracyjnymi są dostępne dla niepełnosprawnych. Obiekty oświatowe prowadzone przez miasto mają wysoki standard i funkcjonalność. Szkoły podstawowe mają place zabaw i sale do zabaw dla dzieci, świetlice, stołówki i biblioteki. Szkoły wyposażone są komputery (w tym tablice interaktywne, laptopy) z dostępem do Internetu. Na wyposażeniu publicznych szkół podstawowych i gimnazjum jest łącznie 225 komputerów. W szkołach podstawowych na 1 komputer przypada 13 uczniów, w gimnazjum 21 uczniów. Wszystkie szkoły prowadzą swoje strony internetowe, e-dzienniki. Księgozbiór bibliotek szkolnych liczy łącznie 45 766 woluminów. Z zajęć organizowanych w świetlicach szkolnych korzysta 17,2% wszystkich uczniów, z tego 20,4% uczniów szkół podstawowych i 8,1% uczniów gimnazjum. Ze stołówek szkolnych korzysta 60% uczniów (1 152), z tego 31,4% uczniów ma obiady finansowane przez MOPS. Z pomocy finansowej w formie stypendiów i zasiłków szkolnych skorzystało 369 uczniów zamieszkałych na terenie miasta (rok szkolny 2014/2015).

Wykres 21. Wydatki na oświatę w latach 2007-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży

Czas wolny jest dobrem zarówno o charakterze indywidualnym jak i społecznym. Jest niezbędny do rozwoju zainteresowań, umiejętności i osobowości człowieka. Zmiany jakie dokonują się we współczesnym życiu wskazują na potrzebę organizowania czasu wolnego człowieka. Sposoby jego organizacji mogą stanowić ocenę dobrobytu społeczności, czy też jej rozwoju kulturowego. Dlatego problem pracy i czynnego wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej stanowi jedno z zagadnień społecznych.

Badania pokazują, że rodzice poświęcają dzieciom coraz mniej czasu, a szkoły z powodów finansowych ograniczają zajęcia pozalekcyjne. Zajęcia pozalekcyjne są głównym sposobem wychowania do wolnego czasu, gdyż bezpośrednio, w różnych formach uczniom ten czas organizują. W toku pracy różnych kół zainteresowań i organizacji społecznych uczniowie zdobywają i rozwijają swoje zdolności, umiejętności i nawyki.

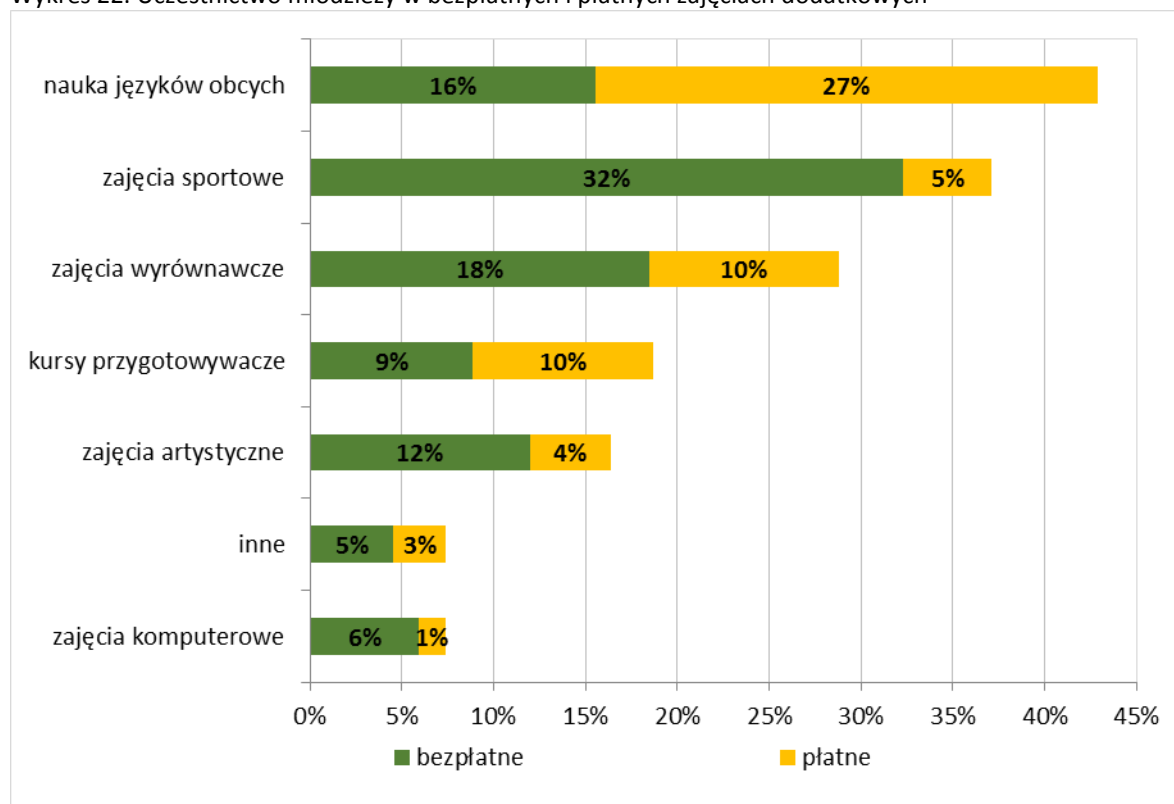
Ofertę zagospodarowania czasu wolnego uczniów szkół podstawowych przeanalizowano na podstawie informacji i sprawozdań jednostek organizacyjnych miasta, na podstawie wywiadów przeprowadzonych z dyrektorami tych jednostek oraz rodzicami dzieci korzystających z oferty zajęć pozalekcyjnych. Pozyskane informacje prowadzą do wniosku, że w szkołach podstawowych najliczniej w ofercie zajęć pozalekcyjnych reprezentowane są zajęcia rekreacyjno – sportowe. Korzysta z tej oferty ok. 35% uczniów. Należy w tym miejscu dodać, że zorganizowane zajęcia sportowe ma też dla dzieci i młodzieży w swojej stałej ofercie Ośrodek Sportu i Rekreacji. W regularnych zajęciach organizowanych w OSiR, tygodniowo bierze udział 227 uczniów, w tym 67 przedszkolaków. Pozalekcyjne zajęcia organizowane w szkołach kierowane są do wszystkich uczniów, w tym do uczniów ze specyficznymi trudnościami. Są to zajęcia rozwijające zainteresowania i umiejętności oraz wyrównujące szanse edukacyjne. Korzysta z nich ok. 30% uczniów. W szkołach działają też drużyny harcerskie i zuchowe, które skupiają 115 członków.

Stałą ofertę zajęć dla dzieci i młodzieży ma Świetlica Socjoterapeutyczna "Promyk Jutrzenki" (w regularnych zajęciach uczestniczy w tygodniu średnio 58 uczniów) oraz Miejski Dom Kultury. W zajęciach muzycznych, wokalnych, teatralnych, plastycznych w ciągu roku szkolnego uczestniczy średnio miesięcznie 163 uczniów. Zajęcia w bibliotece i muzeum gromadzą mniejszą liczbę uczniów, chociaż organizowane przez te placówki zajęcia w ferie zimowe i wakacje oraz cykliczne warsztaty rękodzieła i ozdób świątecznych cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem.

Uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej przeanalizowano na podstawie wyników badań¹¹ przeprowadzonych w 2014 roku, w których udział wzięli uczniowie Publicznego Gimnazjum im. Noblistów Polskich (132 osoby), uczniowie Liceum Ogólnokształcącego im. Komisji Edukacji Narodowej (127 osób) oraz uczniowie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. m. jra Henryka Sucharskiego (175 osób). W badaniu przy użyciu ankiety audytoryjnej wzięło udział łącznie 434 uczniów. W wymienionych szkołach ankiety przeprowadzane były w każdym z roczników. W gimnazjum do badania włączone zostały klasy integracyjne, w liceum ogólnokształcącym badani byli uczniowie klas o różnych profilach, a w zespole szkół ponadgimnazjalnych dodatkowy podział dotyczył typu szkoły (liceum, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa) oraz, w miarę możliwości, kierunku kształcenia.

Badania przeprowadzone wśród uczniów pokazują, że 65% z nich deklaruje udział w zajęciach pozalekcyjnych co najmniej raz w tygodniu, 18% twierdzi, że robi to od jednego do trzech razy w miesiącu, a pozostałe 18% przyznaje, że w zajęciach uczestniczy rzadziej niż raz w miesiącu.

Wykres 22. Uczestnictwo młodzieży w bezpłatnych i płatnych zajęciach dodatkowych

¹¹ Źródło: M. Stefańska, Raport końcowy z badania dotyczącego stanu edukacji w zakresie kompetencji społecznych i obywatelskich młodzieży, Fundacja Przasnyska, Przasnysz 2014

Podsumowanie

Edukacja i jej „produkt finalny”, czyli poziom wykształcenia, jest jednym z kluczowych czynników rozwoju. W wymiarze indywidualnym dobre wykształcenie jest ważnym czynnikiem sukcesu zawodowego, w wymiarze ogólnym współtworzy kapitał ludzki.

W obszarze edukacji istotna jest liczba dzieci uczących się, do ogólnej liczby dzieci w grupie odpowiadającej danemu poziomowi nauczania. W związku z istnieniem obowiązku szkolnego dzieci szkół podstawowych i gimnazjum w diagnozie analizowany był tylko współczynnik skolaryzacji dzieci w wieku przedszkolnym. W ostatnich latach w Przasnyszu dokonał się wyraźny wzrost skolaryzacji przedszkolnej. Należy to odnotować jako bardzo pozytywne zjawisko i mocną stroną miasta. We wszystkich miejskich obiektach oświatowych, po przeprowadzonych w ostatnich latach inwestycjach i remontach, znacznie poprawiła się infrastruktura służąca edukacji. Bardzo dobre warunki do wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży to niewątpliwie pozytywna cecha miasta. Jednak oprócz tych ważnych i korzystnych zmian w obszarze oświaty należy zwrócić szczególną uwagę na wyniki egzaminów kończących określony poziom edukacji. Miarę jakości kształcenia obrazuje średni wynik egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno - przyrodniczej. Wybór części matematyczno - przyrodniczej uzasadniony jest większą obiektywnością tych dziedzin wiedzy, a także ich znaczeniem dla rozwoju jednostki, a w szerszej perspektywie – dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego przasnyskich uczniów w części matematyczno - przyrodniczej są od lat wyższe od średnich dla powiatu (śr. o 7,6%), jednak niższe niż średnie wyniki w województwie. Sytuacja ta wymaga niewątpliwie podjęcia działań naprawczych. Badania pokazują, że na sukces edukacyjny wpływ mają takie czynniki jak kapitał ludzki i społeczny rodziny, prywatne nakłady na edukację, dostęp do zajęć pozalekcyjnych i aktywności pozaszkolnych. Analiza problemu zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży w mieście pokazuje, że im wyższy poziom nauczania, tym oferta zajęć pozalekcyjnych jest uboższa i mniej uczniów z niej korzysta. W zestawieniu z przasnyskimi wynikami egzaminów gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych jest to zjawisko szczególnie niepokojące. Diagnoza pokazuje, że przy daleko posuniętych działaniach związanych z dostępnością i jakością usług oświatowych i wyrównywaniu szans, w kwestii podwyższenia wyników nauczania jest jeszcze wiele do zrobienia.

Dalszego rozwoju wymaga oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, w tym wychowania poprzez sport.

Kultura

Na terenie Przasnysza działalność w sferze kultury prowadzą trzy miejskie jednostki organizacyjne, a mianowicie Miejski Dom Kultury im. St. Ostoi-Kotkowskiego, Muzeum Historyczne, Miejska Biblioteka Publiczna im. Z. Nałkowskiej z dwoma punktami filialnymi. Ponadto na terenie miasta funkcjonuje filia Biblioteki Pedagogicznej w Ostrołęce, a także działalność kulturalną prowadzi Klub Garnizonowy.

Miejski Dom Kultury zajmuje się upowszechnianiem kultury wśród mieszkańców. Jego działalność koncentruje się na trzech głównych kierunkach: artystycznym (zajęcia teatralne, warsztaty wokalne), edukacyjnym (nauka gry na instrumentach muzycznych, zajęcia logopedyczne dla dzieci ze śpiewem i glottodydaktyką oraz rytmiką), filmowym (seanse, przeglądy, maratony filmowe). W MDK w 2014 roku działało 7 zespołów muzycznych, 6 grup teatralnych, dwie grupy plastyczne oraz pracownia batiku „Mamut”. W Ognisku Muzycznym prowadzona jest nauka gry na pianinie, akordeonie, gitarze klasycznej i elektrycznej, keyboardzie i perkusji. W Miejskim Domu Kultury działa

Kino „Światowid”, Kino za Rogiem oraz Klub Filmowy „Ale nakręcone”. Na terenie obiektu należącego do placówki działa Centrum Animacji i Wsparcia dla Społeczności Lokalnej. MDK mieści się w budynku, który wymaga w najbliższym czasie gruntownego remontu i przebudowy.

Miejska Biblioteka Publiczna w Przasnyszu, realizująca zadania biblioteki powiatowej, posiada filię na terenie Osiedla Orlika oraz Filię dla Dzieci i Młodzieży przy ul. Św. Wojciecha.

Na przestrzeni ostatnich lat oferta kulturalna biblioteki wzbogaciła się o wiele nowych przedsięwzięć. Należą do nich cyklicznie organizowane rajdy rowerowe, warsztaty dla młodzieży związane z wyborem zawodu, kursy komputerowe dla osób 50+, e-learningowe kursy j. angielskiego dla dzieci, zajęcia logopedyczne dla dzieci, warsztaty plastyczne i warsztaty rękodzieła dla dzieci i dorosłych. Do tradycji weszła już organizacja Nocy w Bibliotece oraz impreza plenerowa w ramach akcji Narodowe Czytanie.

Z danych statystycznych Miejskiej Biblioteki Publicznej wynika, że liczba zarejestrowanych czytelników systematycznie rośnie (2012 r. - 2 942, 2013 r. - 3 147, 2014 r. - 3 172). Wskaźnik księgozbioru dostępnego dla mieszkańców w roku 2014 wyniósł 400,8 woluminów na 100 mieszkańców.

W planach miasta jest przeniesienie biblioteki z aktualnie zajmowanego lokalu. Do tego celu przeznaczony został pustostan – budynek historyczny, przedwojenna siedziba teatru miejskiego, a po wojnie siedziba kina Światowid. Przygotowane zostały wszelkie dokumentacje dotyczące przebudowy (projekt budowlany i pozwolenie na budowę). Po remoncie budynku miasto wzbogaci się o nowoczesną infrastrukturę dla instytucji kultury, która od kilku lat systematycznie rozszerza swoją ofertę.

Muzeum Historyczne w Przasnyszu gromadzi zabytki oraz udostępnia zbiory dotyczące Przasnysza i regionu, dokumentuje różnorodną działalność zasłużonych przasnyszan, gromadzi dzieła sztuki, dokumentuje współczesność oraz prowadzi działalność wystawienniczą. Podstawową działalność o charakterze wystawienniczo - naukowym uzupełnia działalność edukacyjna i upowszechniająca kulturę: lekcje i spotkania muzealne, wykłady, prelekcje, konkursy, promocje książek, koncerty oraz imprezy plenerowe. Muzeum mieści się w zabytkowym Ratuszu zlokalizowanym w centrum przasnyskiego rynku. Ratusz wraz z całym otoczeniem rynku w latach 2010-2012 poddany został rewitalizacji. Zrewaloryzowany budynek Ratusza w całości przeznaczony został na potrzeby muzeum. Obecne warunki lokalowe są bardzo dobre, zwiększyły się powierzchnie wystawiennicze, administracyjne i socjalne. Muzeum posiada trzy sale wystawowe oraz salę edukacyjną. W ofercie tej instytucji są dwie wystawy stałe. Jedna poświęcona jest I wojnie na ziemi przasnyskiej, druga multimedialna dedykowana dzieciom w wieku 5-12 lat „Złoty wiek Przasnysza”. Obiekt jest dostępny dla zwiedzających z niepełnosprawnością ruchową, a wystawa dla dzieci dostępna jest też dla osób niewidomych i słabowidzących. Muzeum pełni ważną rolę kulturotwórczą w środowisku lokalnym. Jest organizatorem wielu ważnych wydarzeń kulturalnych i współorganizatorem imprez plenerowych organizowanych na przasnyskim rynku. Imprezy organizowane na rynku należy traktować jako zjawisko kulturowe, często o ponadlokalnym znaczeniu.

Do tradycji miasta weszły już takie duże imprezy plenerowe jak „Orszak Trzech Króli”, „Przasnyski Jarmark Staropolski” „Festiwal Fabryka Światła”. Nową, ciekawą imprezą o charakterze ponadlokalnym będzie „Turniej Miast na Szlaku Księżąt Mazowieckich”.

Podsumowanie

Przasnysz to miasto historii i kultury, miejsce gdzie działają instytucje kultury o znaczeniu ponadlokalnym, tworzą liczni artyści, odbywają się cykliczne wydarzenia kulturalne i historyczne. W dotychczasowej polityce władz samorządowych kultura i dziedzictwo kulturowe jest bardzo ważnym elementem budowania wartości i tożsamości miasta, kształtowania jego wizerunku oraz społeczno - gospodarczego rozwoju.

W przyszłości konieczne jest podejmowanie ciągłych działań podnoszących atrakcyjność oferty kulturalnej miasta. Konieczne jest też zaplanowanie działań koordynujących i promujących inicjatywy realizowane w skali roku na terenie Przasnysza w taki sposób, aby wzmacniać ich siłę oddziaływania, jeszcze szerzej upowszechniać i zachęcać mieszkańców i odwiedzających miasto, do korzystania z nich. Przedsięwzięcia w sferze kultury są ważnym spoiwem więzi społecznych i są ważnym elementem realizowanego przez miasto programu rewitalizacji w zakresie włączenia społecznego i zwiększania atrakcyjności miejsca zamieszkania. Należy efektywnie wykorzystywać potencjał kulturowy miasta oraz wzmacniać i rozwijać edukację kulturalną wśród różnych grup mieszkańców.

Rozwój usług kultury i rozrywki to tzw. pozaekonomiczne czynniki rozwoju (miękkie czynniki lokalizacji). Mają wpływ na przyciąganie inwestorów i mieszkańców, którzy zwracają uwagę na warunki życia w danej gminie. Rozwinięte zaplecze kulturalne wpływa na atrakcyjność danej lokalizacji i jest elementem decydującym o jakości życia.

Sport i rekreacja

Możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego, jak również rekreacji i wypoczynku istotnie wpływa na poziom i jakość życia w mieście.

W latach 2007-2015 w mieście znacząco rozbudowana została infrastruktura sportowo - rekreacyjna. Powstał przez lata rozbudowywany Ośrodek Sportu i Rekreacji, wybudowano 2 nowe hale sportowe, boiska wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią, siłownie na świeżym powietrzu, 16 km ścieżek i ciągów pieszo - rowerowych, place zabaw. Realizowana jest etapami rewitalizacja parku miejskiego w centrum miasta. Wykonane zostały nowe nawierzchnie alejek parkowych, nowe ławki, oświetlenie, nowe nasadzenia zieleni. Część parku zagospodarowano na cele rekreacyjno - sportowe. W ramach kolejnych etapów rewitalizacji parku miejskiego planowane jest zagospodarowanie jego zachodniej części oraz wyspy. Oprócz infrastruktury wybudowanej i zarządzanej przez miasto, dla mieszkańców dostępne są obiekty wybudowane i zarządzane i innych zarządców publicznych - 3 hale sportowe i boisko Orlik.

Tabela 31. Miejskie obiekty sportowo - rekreacyjne

Nazwa i adres obiektu	Wyposażenie
Ośrodek Sportu i Rekreacji ul. Makowska	Stadion piłkarski z 400 m ośmiotorową bieżnią okólną z mączki ceglanej i 740 miejscami siedzącymi dla widzów, Pełnowymiarowe boisko piłkarskie z trawy syntetycznej, 2 korty tenisowe o nawierzchni ceglastej, Boisko do piłki siatkowej plażowej, Budynek administracyjno – socjalny, wyposażony m.in. w: szatnię, saunę, siłownię, salę aerobową i salę wielofunkcyjną, Boisko wielofunkcyjne ze sztucznej nawierzchni (1 500 m ²) z dwoma polami do koszykówki i siatkówki, jednym do piłki ręcznej oraz jednym do tenisa ziemnego i mini piłki nożnej
Kompleks sportowy na osiedlu Orlika ul. Orlika	Treningowe boisko piłkarskie (trawiaste) Skate Park Plac zabaw (900 m ²) Siłownia zewnętrzna
	Miasteczko Ruchu Drogowego
Obiekty sportowe przy Szkole Podstawowej Nr 1 ul. Żwirki i Wigury	Sala sportowa z zapleczem sanitarnym (1 719 m ²) Plac zabaw (500 m ²) Sala do zabaw (dla najmłodszych dzieci) Sala gimnastyczna
Obiekty sportowe przy Szkole Podstawowej Nr 2 ul. Kilińskiego	Boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią Plac zabaw Sala gimnastyczna Sala zabaw (dla najmłodszych dzieci) Hala sportowa
Obiekty sportowe przy Gimnazjum Publicznym ul. Orlika	Hala sportowa z zapleczem sanitarnym (2 074m ²) i widownią (177 miejsc) Siłownia Sala gimnastyczna Sala do zajęć tanecznych
Park Miejski im. T. Kościuszki ul. 3 Maja	Siłownia Plac zabaw
Skwer Miejski ul. Jana Pawła II	Siłownia zewnętrzna
Obiekty sportowe przy Miejskim Przedszkolu nr 1 ul. Lipowa	Plac zabaw
Obiekty sportowe przy Miejskim Przedszkolu nr 2 ul. Świerczewo	Plac zabaw
Plac zabaw ul. Wojskowa	Plac zabaw
Plac zabaw ul. Tuwima	Plac zabaw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z jednostek organizacyjnych

Oprócz rozbudowy infrastruktury sportowo - rekreacyjnej miasto zachęca oraz wspiera organizacyjnie i finansowo podejmowanie aktywności fizycznej przez mieszkańców w różnym wieku. Od 2008 roku w ramach konkursów dla organizacji pozarządowych przyznawane są dotacje na szkolenie sportowe dzieci i młodzieży, w tym niepełnosprawnych oraz na organizację imprez sportowych. Również w trybie pozakonkursowym wspierane są różnego rodzaju rozgrywki i turnieje sportowe.

Wykres 23. Środki przeznaczone na upowszechnianie sportu w latach 2008-2015

Źródło: Opracowanie własne po podstawie danych UM

Miejskie obiekty sportowe cieszą się dużym zainteresowaniem i są przez mieszkańców często wykorzystywane na cele rekreacyjno - sportowe. Potwierdzeniem tego jest statystyka wykorzystania publicznie dostępnej infrastruktury OSiR. Z obiektów zewnętrznych ośrodka (boiska, korty, bieżnia lekkoatletyczna) czynnych przez cały tydzień korzysta średnio 3 715 osób tygodniowo. Z pawilonu sportowego (siłownia, sala aerobowa, sala wielofunkcyjna) dostępnego od poniedziałku do soboty korzysta średnio w tygodniu 540 osób. Infrastrukturę OSiR wykorzystują też seniorzy oraz szkoły na zajęcia wychowania fizycznego i zajęcia pozalekcyjne.

Podsumowanie

Miasto ma dobrze rozwiniętą, dobrze zarządzaną i dobrze przez mieszkańców wykorzystywaną infrastrukturę sportową. Z obiektów sportowych korzystają osoby w różnym wieku – od przedszkolaków po seniorów. To promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia (infrastruktura i finansowanie) jest niewątpliwie pozytywną cechą miasta, którą mieszkańcy zauważają. Potwierdzają to badania¹² przeprowadzone w ramach ewaluacji Strategii Rozwoju Przasnysza do 2015 r. Właśnie obszary sportu i rekreacji respondenci wskazali jako te, które uległy największej poprawie na przestrzeni ostatnich kilku lat, ale też w ich opinii zagadnienia te powinny być stawiane wysoko w priorytetach polityki miejskiej w przyszłości (ponad 70% odpowiedzi)¹³. W najbliższych latach miasto powinno skupić wysiłek inwestycyjny na rozbudowie infrastruktury rekreacyjnej (w tym ciągów pieszo - rowerowych, siłowni zewnętrznych) i atrakcyjnym zagospodarowywaniu przestrzeni miejskich. Miasto powinno też dążyć do coraz lepszego wykorzystania istniejącej infrastruktury sportowej i w dalszym ciągu wspierać rozwój kultury

¹² Źródło: Raport z ewaluacji Strategii Rozwoju Przasnysza do roku 2015 z uszczegółowieniem w Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2008 – 2015, Fundacja Przasnyska, Przasnysz 2015

¹³ Źródło: Tamże

fizycznej wśród dzieci i młodzieży. Sprzyjać to będzie dalszemu podnoszeniu jakości życia w mieście.

Opieka zdrowotna

Mieszkańcy Przasnysza mają na terenie miasta dostęp zarówno do opieki ambulatoryjnej (podstawowej opieki zdrowotnej i specjalistycznej) jak i stacjonarnej.

W mieście funkcjonuje Szpital im. Wojciecha Oczko, który na 10 oddziałach dysponuje łącznie 272 łóżkami (stan na 2014 rok). Szpital dysponujący nowoczesnym potencjałem technicznym przystosowany jest dla potrzeb osób niepełnosprawnych, świadczy szeroki zakres usług diagnostyczno - leczniczo - rehabilitacyjnych.

W strukturze organizacyjnej szpitala funkcjonują poradnie specjalistyczne: chirurgii ogólnej, okulistyczna, kardiologiczna, neonatologiczna, diabetologiczna, otolaryngologiczna, onkologiczna, położniczo - ginekologiczna, patologii ciąży, chorób piersi, gruźlicy i chorób płuc, neurologiczna, zdrowia psychicznego, leczenia uzależnień, urologiczna, rehabilitacyjna, a także fizjoterapia ambulatoryjna i zespół rehabilitacji domowej. Wszystkie w/w przychodnie mają podpisany kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Tabela 32. Dane liczbowe dotyczące Szpitala im. Wojciecha Oczko w Przasnyszu

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba łóżek	282	282	282	284	272	272
Liczba lekarzy	43+42 umowy kontraktowe	36+43 umowy kontraktowe	36+43 umowy kontraktowe	32+52 umowy kontraktowe	39+43 umowy kontraktowe	46+60 umowy kontraktowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Szpitala

Wskaźnik liczby łóżek w szpitalu na 1 000 mieszkańców Przasnysza wynosi 15,4. Jednakże z uwagi na powiatowy charakter szpitala wskaźnik ten należy obliczyć do liczby mieszkańców powiatu. Dla całego powiatu przasnyskiego wskaźnik ten wynosi 5,1, podczas gdy w 2014 roku dla całego województwa wskaźnik ten wynosił 4,9. W związku z powyższym pod względem liczby łóżek szpital gwarantuje świadczenie usług zarówno dla mieszkańców Przasnysza, jak również całego powiatu.

Świadczenia realizowane na oddziałach szpitalnych oraz w poradniach poddano analizie pod kątem czasu oczekiwania. Dane zaczerpnięto z Ogólnopolskiego Informatora o Czasie Oczekiwania na Świadczenia Medyczne¹⁴ wg stanu na 12 czerwca 2015 r. (dane te ulegają codziennej zmianie). W poniższej tabeli przedstawiono wyłącznie te poradnie lub oddziały szpitalne, które wymagają oczekiwania. Pozostałe poradnie/ oddziały w szpitalu przyjmują pacjentów na bieżąco.

¹⁴ Źródło: kolejki.nfz.gov.pl [dostęp 12.06.2015 r.]

Tabela 33. Dane liczbowe dotyczące liczby oczekujących oraz średniego czasu oczekiwania na świadczenia medyczne

Nazwa	Liczba oczekujących	Średni czas oczekiwania
Ośrodek rehabilitacyjny	290	Powyżej roku
Oddział rehabilitacji neurologicznej	69	Powyżej roku
Zabiegi w zakresie soczewki (zaćma)	2413	343
Poradnia neurologiczna	120	178
Poradnia gruźlicy i chorób płuc	33	102
Świadczenia z zakresu kardiologii	93	91
Poradnia rehabilitacyjna	50	67
Fizjoterapia	238	67
Poradnia endoskopii	112	61
Poradnia zdrowia psychicznego	23	57
Poradnia diabetologiczna	26	54
Ginekologiczno-położnicza	0	41
Ośrodek rehabilitacji dziennej	17	35
Poradnia neonatologiczna	5	34
Ośrodek leczenia uzależnień	8	12
Świadczenia z zakresu onkologii	0	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ogólnopolskiego Informatora o Czasie Oczekiwania na Świadczenia Medyczne wg stanu na 12 czerwca 2015 r.

W Przasnyszu brakuje specjalistycznych poradni m.in. w zakresie endokrynologii, chirurgii naczyniowej, gastroenterologii czy alergologii. Mieszkańcy nie mogą też skorzystać z oddziałów kardiologicznego i chorób płuc, a także rezonansu magnetycznego.

Oprócz szpitala na terenie miasta działają niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej udzielające świadczeń w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia:

- NZOZ – Przychodnia Lekarska „SUPERMED”
- NZOZ „MEDYK”
- NZOZ „Przychodnia Świerczewo”
- NZOZ „Eskulap”
- NZOZ „Strefa Otwarta”

Z danych GUS wynika, iż na terenie Przasnysza zlokalizowanych jest 9 aptek (stan na 2014 r.). Wskaźnik liczby mieszkańców na jedną aptekę w roku 2014 wyniósł 2 191, analogiczny wskaźnik dla województwa mazowieckiego wyniósł 3 226.

Podsumowanie

Przasnysz, liczbą dostępnych łóżek szpitalnych oraz świadczeniodawców NFZ gwarantuje odpowiednią opiekę zdrowotną mieszkańców miasta. Poziom dostępności przestrzennej do usług medycznych (szpitala, szpitalnego oddziału ratunkowego) jest zadowalający. Wskaźnik dostępności aptek, mierzony ilością mieszkańców przypadających na 1 aptekę, jest znacznie korzystniejszy niż analogiczny wskaźnik dla województwa mazowieckiego.

Bezpieczeństwo publiczne

Instytucjonalnie o stan bezpieczeństwa na terenie miasta dbają przede wszystkim:

- Komenda Powiatowa Policji w Przasnyszu, której zadaniem jest pilnowanie przestrzegania prawa i ściganie przestępców, jak również zapewnienie ochrony i pomocy w sytuacjach kryzysowych zarówno wobec ludzi jak i mienia. KPP w Przasnyszu prowadzi dwa wydziały: kryminalny oraz prewencji i ruchu drogowego;
- Komenda Powiatowa Straży Pożarnej – formacja przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi oraz innymi miejscowymi zagrożeniami.

Miasto w ramach podejmowanych działań w obszarze poprawy bezpieczeństwa mieszkańców w sposób pośredni wspierało policję, dofinansowując jej działania na terenie miasta. Praktyka w tej dziedzinie polegała na dofinansowaniu wydatków inwestycyjnych, modernizacyjnych lub remontowych oraz kosztów utrzymania i funkcjonowania jednostek organizacyjnych policji, a także zakupem niezbędnych dla nich towarów i usług. Miasto wspierało też finansowo i rzeczowo realizację programów profilaktycznych oraz przedsięwzięć służących bezpieczeństwu mieszkańców. Ważnym elementem wpływających na poprawę bezpieczeństwa było prewencyjne rozbudowywanie przez miasto monitoringu wizyjnego w przestrzeni publicznej oraz komunalnych obiektach użyteczności publicznej.

Wsparcie finansowe kierowane było również dla Komendy Powiatowej Straży Pożarnej.

Przestępczość

Analizy przestępczości w mieście za okres 2009-2014 dokonano na podstawie wskaźników liczby przestępstw, w tym przestępstw nieletnich na 1 000 mieszkańców.

Wskaźniki przestępczości przeanalizowano również pod kątem rodzajów najczęściej popełnianych czynów karalnych.

Wykres 24. Wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców w latach 2009-2014

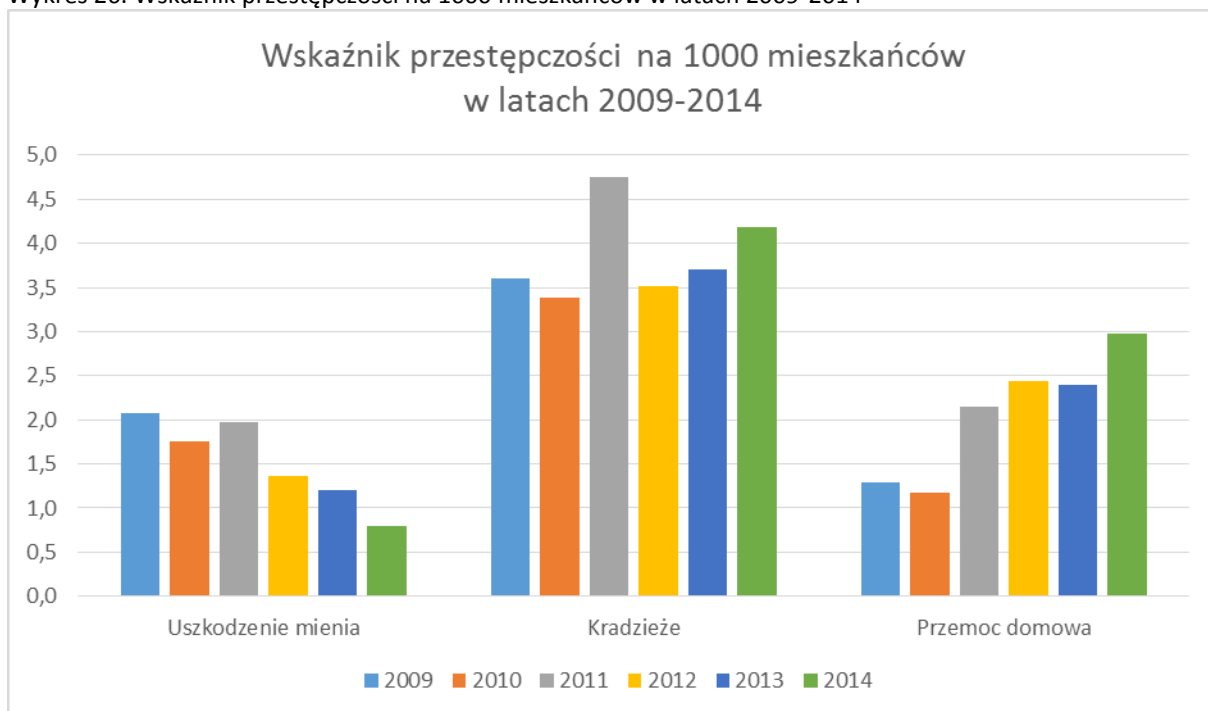
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

Wykres 25. Wskaźnik liczby przestępstw nieletnich na 1000 nieletnich mieszkańców w latach 2009-2014

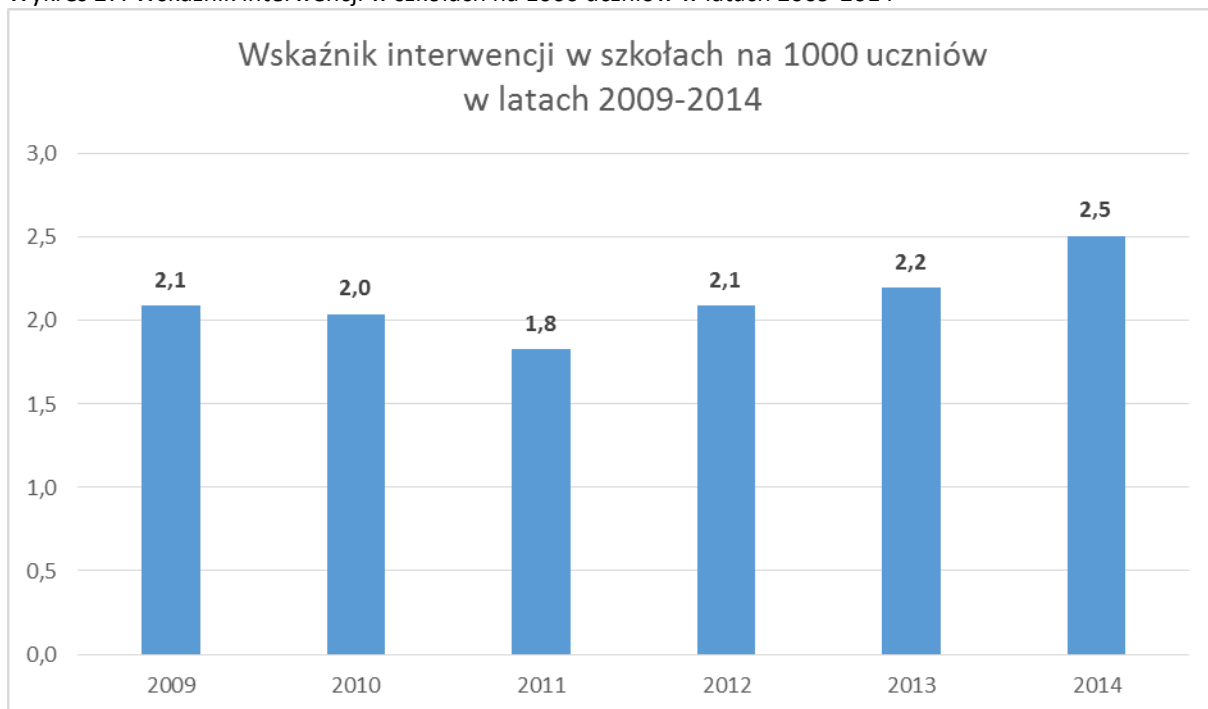
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

Wykres 26. Wskaźnik przestępczości na 1000 mieszkańców w latach 2009-2014

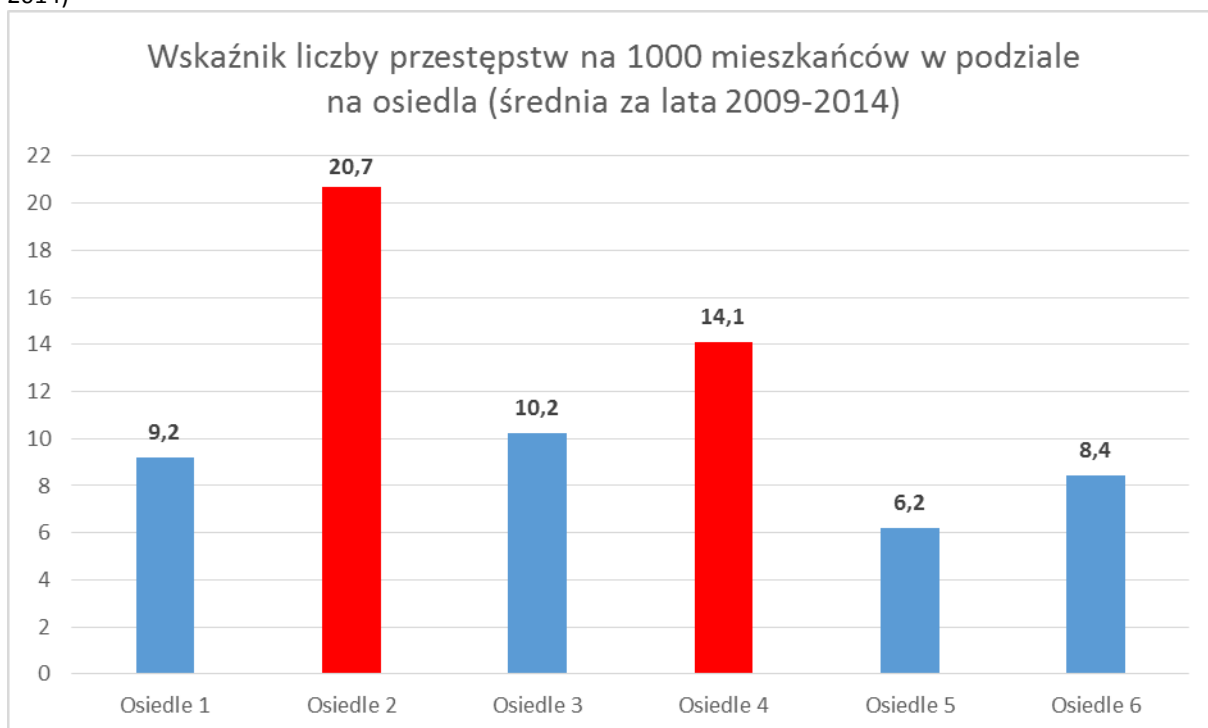
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

Wykres 27. Wskaźnik interwencji w szkołach na 1000 uczniów w latach 2009-2014

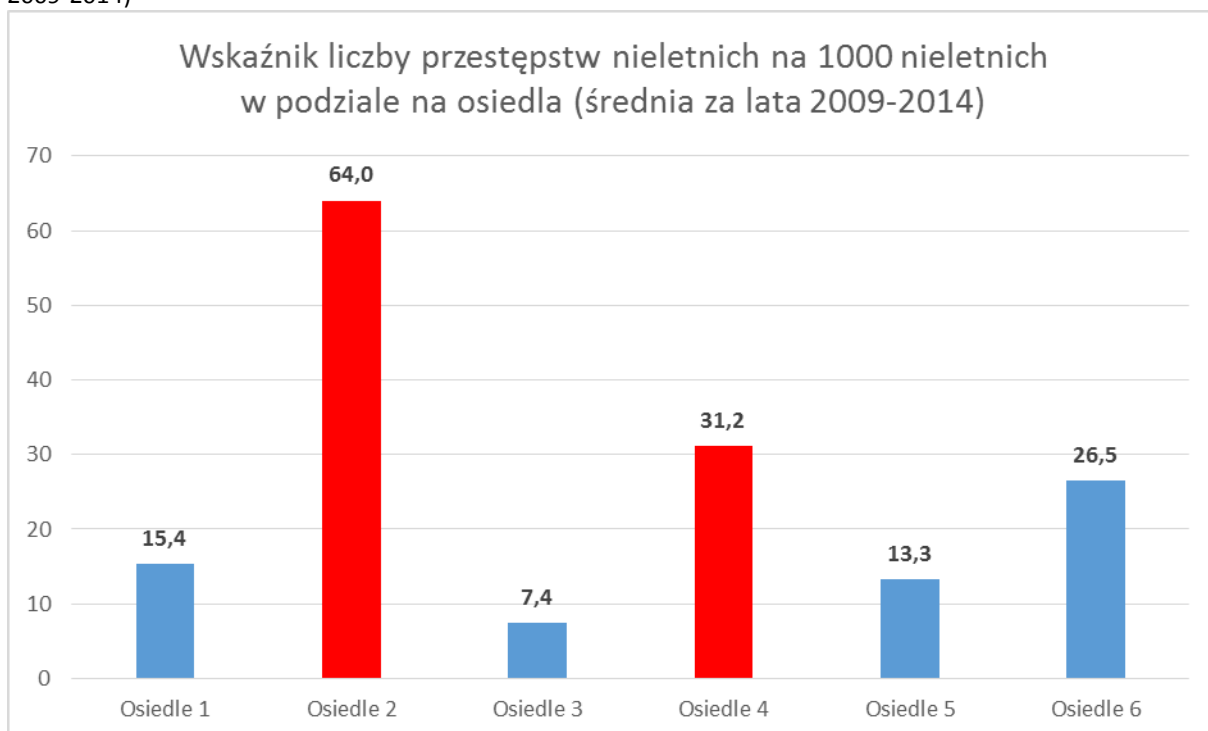
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

Wykres 28. Wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców w podziale na osiedla (średnia za lata 2009-2014)

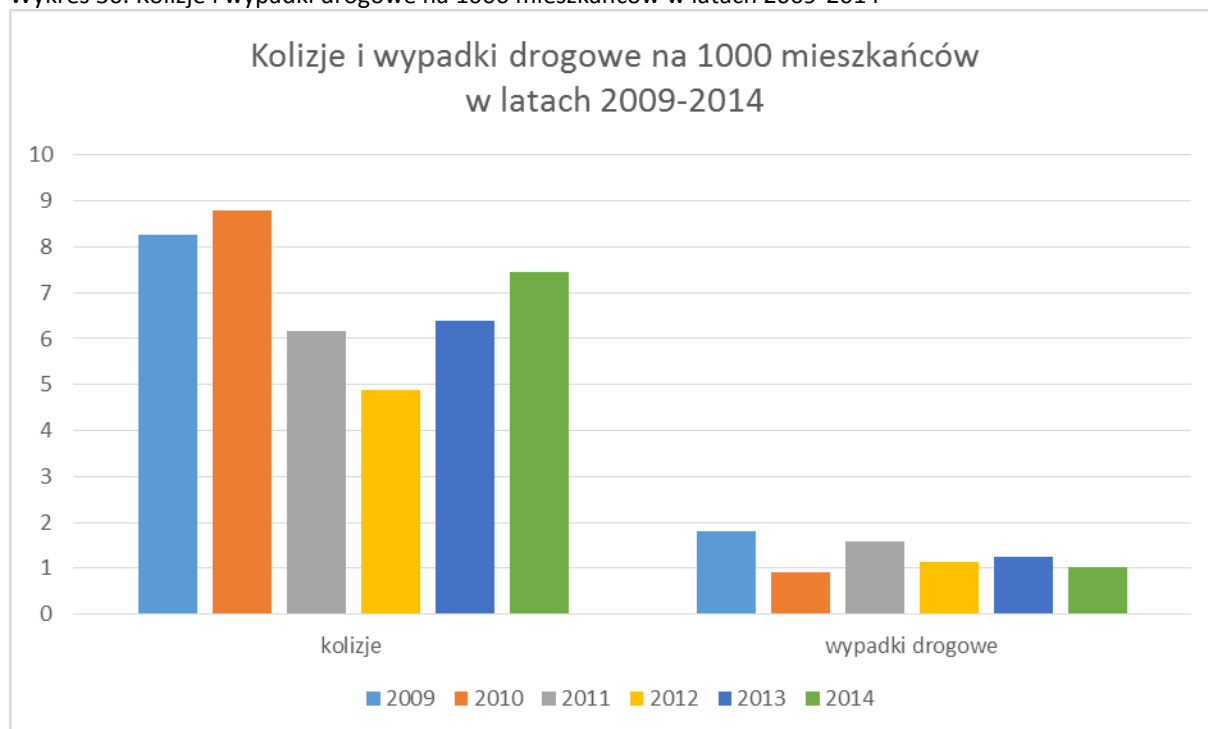
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

Wykres 29. Wskaźnik liczby przestępstw nieletnich na 1000 nieletnich w podziale na osiedla (średnia za lata 2009-2014)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

Wykres 30. Kolizje i wypadki drogowe na 1000 mieszkańców w latach 2009-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

Podsumowanie

Analiza wskaźników przestępczości dla całego miasta pokazuje, że w obszarze bezpieczeństwa w ostatnich 6 latach zaszła korzystna zmiana. W roku 2009 wskaźnik ten wyniósł 16,4, a w 2014 roku 7,56. Na ten istotny spadek przestępczości, oprócz działań KPP, wpłynęła poprawa infrastruktury, a także zwiększenie monitoringu wizyjnego. Mimo spadających średnich wskaźników przestępczości dla obszaru miasta, niepokojącym zjawiskiem jest od wielu lat utrzymująca się koncentracja przestrzenna problemów zagrożenia bezpieczeństwa na Osiedlu nr 2 i 4 (patrz pkt.II.4.4). Na uwagę zasługuje też mniejsza dynamika zmian wskaźnika w obszarze przestępczości nieletnich i interwencji w szkołach. Te problemy powinny być w sposób szczególny uwzględniane w programowaniu działań profilaktycznych miasta na lata następne.

Pomoc społeczna

W Przasnyszu zadania pomocy społecznej realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Wśród szczegółowych zadań tej instytucji należy wymienić m.in. prowadzenie postępowań administracyjnych z zakresu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych, opiekuńczych i alimentacyjnych, wypłacanie różnego rodzaju świadczeń (zasiłków) na rzecz klientów ośrodka, poradnictwo specjalistyczne (m.in. z zakresu profilaktyki społecznej i przeciwdziałania przemocy), udzielanie pomocy psychologicznej, a także prowadzenie różnorodnych form terapii oraz warsztatów edukacyjnych. Klientami MOPS są osoby oraz rodziny znajdujące się w ciężkiej sytuacji życiowej bądź materialnej m.in. z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezrobocia, niepełnosprawności, wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, alkoholizmu oraz narkomanii czy bezdomności.

Miasto charakteryzuje się dobrze rozwiniętą infrastrukturą społeczną, wykwalifikowanymi kadrami pomocy społecznej, które mają doświadczenie w realizacji wielu projektów społecznych. W latach 2008-2014 MOPS samodzielnie oraz w partnerstwie z Fundacją Przasnyską realizował projekty dofinansowane ze środków unijnych oraz krajowych („Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych szansą na usamodzielnienie”, „Przasnysz bez przemocy”, „Program Aktywności Lokalnej – Razem dla Szpitalnej”, „Program działań promocyjnych na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych z Przasnysza” – dwa filmy integracyjne). Przy ośrodku prężnie działa i rozwija się Centrum Wolontariatu.

Tabela 34. Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej w Przasnyszu

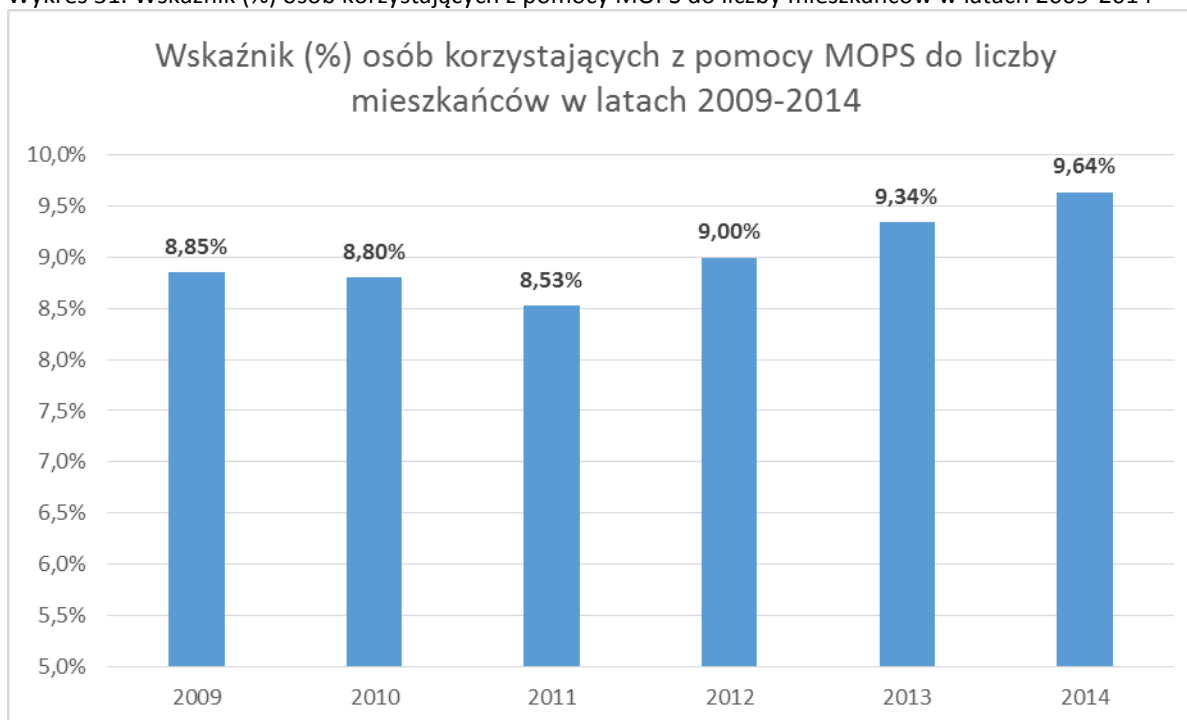
Nazwa, adres placówki i podmiot prowadzący	Zakres oferowanych usług
Dom Pomocy Społecznej ul. Ruda 1 Prowadzący: Powiat Przasnyski	Całodobowe usługi opiekuńcze Placówka przeznaczona dla osób dorosłych z różnym stopniem upośledzenia umysłowego
Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Św. Wojciecha 5 Prowadzący: MOPS	Dom dziennego pobytu – prowadzi zajęcia terapeutyczno - rehabilitacyjne, których celem jest usamodzielnienie podopiecznych Placówka przeznaczona dla osób pełnoletnich niepełnosprawnych intelektualnie
Warsztaty Terapii Zajęciowej Dom Pomocy Społecznej ul. Ruda 1 Prowadzący: Dom Pomocy Społecznej	Terapia indywidualna i grupowa w 4 pracowniach: stolarskiej, krawieckiej, ceramicznej i gospodarstwa domowego Zajęcia dla osób niepełnosprawnych umysłowo Uczestnikami terapii są podopieczni DPS oraz inne osoby niepełnosprawne umysłowo
Dom Pomocy Społecznej ul. Świerczewo 9 Prowadzący: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo	Całodobowe usługi opiekuńcze, opieka zdrowotna, pielęgnarska rehabilitacja na terenie placówki Placówka przeznaczona dla osób w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chorych
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ul. Św. Wojciecha 1B Prowadzący: Caritas Diecezji Płockiej	Hospicjum Domowe - leczenie w domu pacjenta, długoterminowa dzienna opieka pielęgnacyjna i rehabilitacja w domu pacjenta Pielęgnarska opieka długoterminowa – opieka nad osobami w podeszłym wieku, usługi pielęgnacyjne świadczone w domu pacjenta
Przasnyski Klub Samopomocy ul. Św. St. Kostki 5 Prowadzący: MOPS	W klubie działają 4 grupy wsparcia: <ul style="list-style-type: none"> • dla kobiet po mastektomii • dla matek dzieci z porażeniem mózgowym • dla ofiar przemocy domowej • dla bezrobotnych kobiet
Ośrodek Pomocy Kryzysowej ul. Św. St. Kostki 5 Prowadzący: MOPS	Terapia grupowa dla ofiar przemocy domowej Poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne dla rodziców dzieci i młodzieży szkolnej Porady prawne - pomoc w sporządzaniu pism procesowych (prawo rodzinne, alimenty, rozwody, władza rodzicielska) Terapia rodzin w kryzysie Program korekcyjno - edukacyjny dla sprawców przemocy
Zespół Szkolno – Rewalidacyjno - Wychowawczy „JESTEM” ul. Sadowa 9 Prowadzący: Stowarzyszenie Jestem	Usprawnianie intelektualne i ruchowe dzieci upośledzonych umysłowo, zwłaszcza dotkniętych dziecięcym porażeniem mózgowym, wspieranie rodzin dzieci niepełnosprawnych

„Nasza Szkoła” Niepubliczna Szkoła z Oddziałami Przedszkolnymi ul. Floriana 4 Prowadzący: Stowarzyszenie „Po pierwsze rodzina”	Szkoła realizująca program rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych przygotowująca do nauki w oświacie integracyjnej Szkoła funkcjonuje na prawach placówki publicznej Klasy maksymalnie 4 osobowe
Ośrodek Rehabilitacji dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej ul. Kilińskiego 2 Prowadzący: MOPS	Zajęcia z pedagogiem, logopedą, psychologiem, rehabilitacja ruchowa Placówka przeznaczona dla dzieci z deficytami umysłowymi i fizycznymi (np.: porażenie mózgowe, autyzm, obniżona sprawność intelektualna)
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy ul. Leszno 61 Prowadzący: Powiat Przasnyski	W strukturze ośrodka funkcjonują następujące typy szkół specjalnych: szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa, szkoła przysposabiająca do pracy Szkoła kształci uczniów z całego powiatu, dysponuje internatem
Miejskie Przedszkole Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi ul. Świerczewo 8 Prowadzący: Miasto Przasnysz	Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z lekkim stopniem upośledzenia, autystycznych, niedosłyszących, słabowidzących
Szkoła Podstawowa Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi ul. Żwirki i Wigury 4 Prowadzący: Miasto Przasnysz	Klasy integracyjne na poziomie każdego rocznika realizujące ten sam program nauczania Zindywidualizowane wspomaganie rozwoju dzieci o różnym poziomie sprawności intelektualnej i ruchowej
Publiczne Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi ul. Orlika 48 Prowadzący: Miasto Przasnysz	Klasy integracyjne na poziomie każdego rocznika realizujące ten sam program nauczania Zindywidualizowane wspomaganie rozwoju młodzieży niepełnosprawnej w stopniu lekkim, niedostosowanej społecznie, niepełnosprawnej ruchowo
Świetlica Socjoterapeutyczna „Promyk Jutrzenki” ul. Świerczewo 9 Prowadzący: Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego a Paulo	Zajęcia socjoterapeutyczne, profilaktyczno - wychowawcze, kształtujące umiejętności społeczne, rozwijające zainteresowania, pomoc w lekcjach i trudnościach szkolnych, gorący posiłek, wyjazdy wakacyjne (zorganizowane) Oferta kierowana do dzieci i młodzieży szkolnej z grup defaworyzowanych
Polski Czerwony Krzyż Oddz. w Przasnyszu ul. Św. St. Kostki 5	Usługi opiekuńcze
Polski Komitet Pomocy Społecznej Oddz. w Przasnyszu ul. Św. St. Kostki 5	Usługi opiekuńcze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

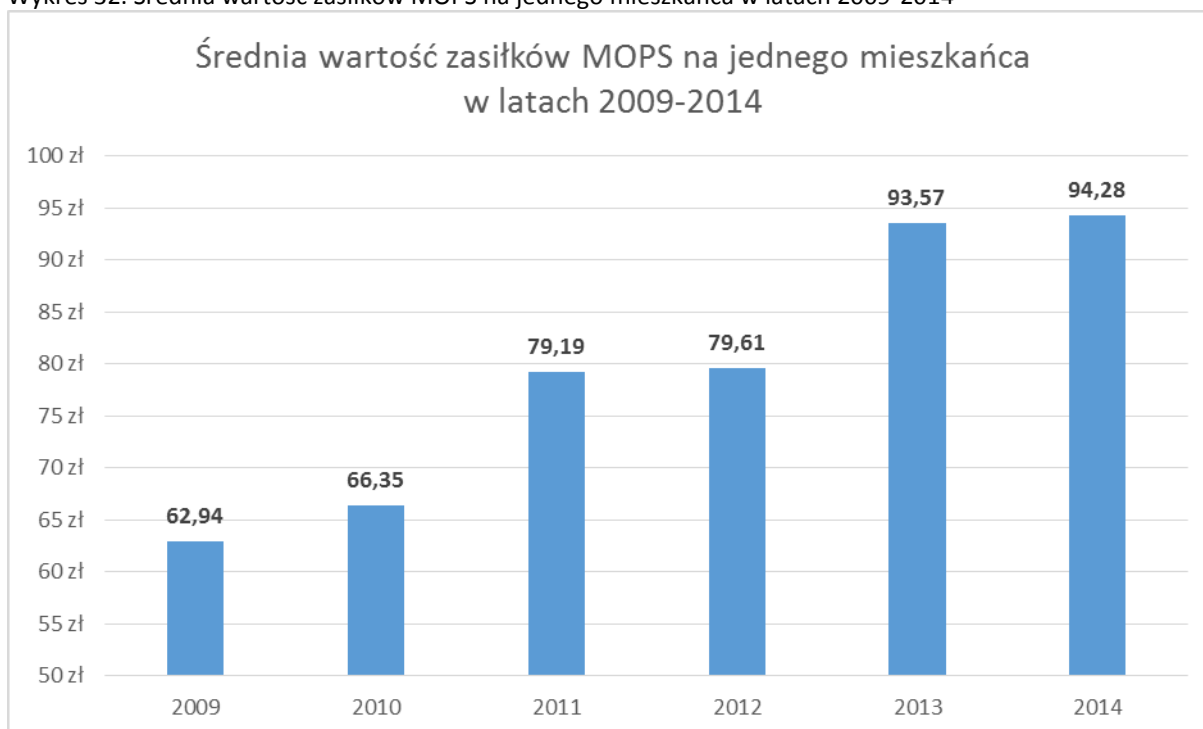
Podstawą do określenia ogólnej kondycji społecznej miasta są dane dotyczące liczby osób korzystających z pomocy społecznej, a także wartość wypłacanych zasiłków w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Wykres 31. Wskaźnik (%) osób korzystających z pomocy MOPS do liczby mieszkańców w latach 2009-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres 32. Średnia wartość zasiłków MOPS na jednego mieszkańca w latach 2009-2014

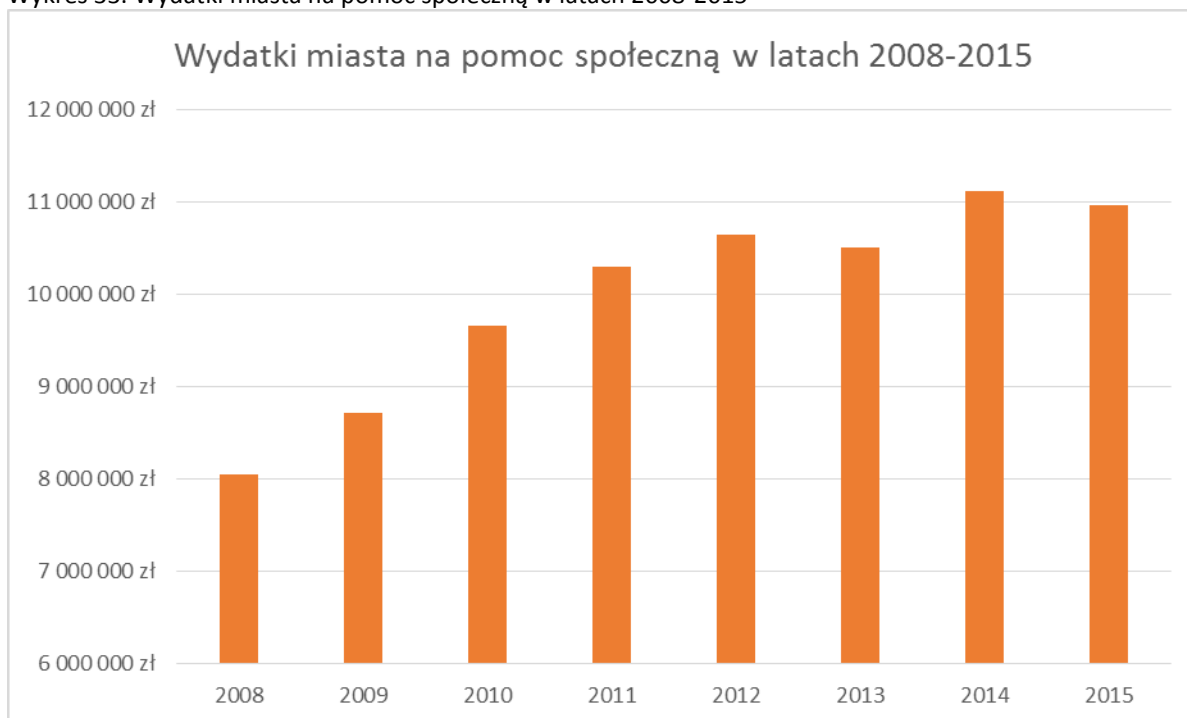

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2008-2015 stanowiły w budżecie miasta średnio ok. 20% poniesionych wydatków ogółem. Najczęściej występującym powodem przyznania pomocy jest ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, niepełna rodzina, alkoholizm, wielodzietność, przemoc.

Wykres 33. Wydatki miasta na pomoc społeczną w latach 2008-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Wykres 34. Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w latach 2008-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Problem alkoholizmu i narkomanii

W roku 2015 r. przeprowadzona została przez firmę zewnętrzną diagnoza problemów społecznych w zakresie uzależnień na terenie Miasta Przasnysz¹⁵. Ankiety przeprowadzono wśród 343 mieszkańców Przasnysza (223 uczniów szkół podstawowych i gimnazjum, 100 dorosłych i 20 sprzedawców w punktach sprzedaży napojów alkoholowych). Respondenci dostrzegają problem nadużywania spożycia alkoholu wśród części mieszkańców miasta. 66% respondentów zna osoby borykające się z problemem uzależnienia od alkoholu, 95% badanych zauważa osoby spożywające alkohol w miejscach publicznych, a około co piąty respondent zauważa ten problem często.

Szczególnie niepokojące jest spożywanie napojów alkoholowych przez młodzież. Badani dorośli mieszkańcy (95%) uważają, że spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie jest zjawiskiem pojawiającym się w mieście, w tym 27% często, 18% bardzo często. W dodatku ponad połowa badanych (57%) słyszała o przypadkach sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim na terenie miasta.

Prawdziwość tych opinii potwierdzają odpowiedzi przebadanych uczniów: 40% uczniów szkoły podstawowej, 75% młodzieży szkolnej twierdzi, że rówieśnicy piją alkohol. Do spożywania alkoholu przyznaje się około co trzeci reprezentant młodzieży szkolnej. Ponadto 33% uczniów szkoły podstawowej, 56% młodzieży szkolnej potwierdza występowanie w mieście miejsc, w których dzieci i młodzież niepełnoletnia mogą nabyć alkohol bez problemu. Respondenci zauważyli także zależność między spożywaniem alkoholu przez młodych ludzi, a pojawiającymi się w ich życiu problemami – około co piąty uczeń szkoły podstawowej oraz 11% młodzieży szkolnej uznało, że rówieśnicy spożywają alkohol, by zapomnieć o kłopotach.

Z informacji Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Przasnyszu wynika, że z terapii odwykowej (w systemie stacjonarnym i ambulatoryjnym) w 2015 roku skorzystało 93 przasnyszan, zaś z terapii dla osób współuzależnionych 25. Razem w ośrodkach terapeutycznych odwykowych korzystało z pomocy 118 osób.

W Przasnyszu na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin działają dwie organizacje pozarządowe, tj. Stowarzyszenie Klubu Abstynentów „ORLIK” i Koło Parafialne Katolickiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom Uzależnionym i ich Rodzinom „Filadelfia”.

Na terenie miasta funkcjonują 4 grupy samopomocowe anonimowych alkoholików, jedna grupa Al-Anon oraz jedna grupa Dorosłych Dzieci Alkoholików.

---

¹⁵ Źródło: *Diagnoza problemów społecznych w zakresie uzależnień na terenie Miasta Przasnysz, Przasnysz 2015*

Tabela 35. Grupy samopomocowe anonimowych alkoholików i liczba osób objętych wsparciem

Lp.	Nazwa jednostki	Liczba osób objętych wsparciem w 2015 roku	Liczba osób objętych wsparciem w 2015 roku
1	Grupa AA "POJEDNANIE" ul. Marii Skłodowskiej – Curie 7	15	64
2	Grupa AA "ZDRÓJ" ul. Sadowa 9 (Szpital)	25	
3	Grupa AA "TRÓJKA" ul. Św. Stanisława Kostki 5	12	
4	Grupa AA "U ZBAWICIELA" Aleja Jana Pawła II 10 (Parafia pw. Chrystusa Zbawiciela)	12	
5	Grupa AI-Anon "WALENTYNKA" ul. Żwirki i Wigury 4	20	20
6	Grupa DDA „HATA HONORATA” ul. Św. Wojciecha 1 (Parafia pw. Św. Wojciecha)	12	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Osoby uzależnione i ich rodziny mogą znaleźć bezpłatną pomoc terapeutyczną w Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej (Oddział Leczenia Uzależnień, Poradnia Leczenia Uzależnień, Oddział Psychiatryczny – pododdział detoksykacyjny). Ponadto osoby uzależnione i ich rodziny mogą zwrócić się o pomoc do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, szukać wsparcia w Klubie Abstynenta i Katolickim Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Uzależnionym i ich Rodzinom „Filadelfia” oraz grupach samopomocowych, działających w tym obszarze.

Diagnoza problemów związanych z narkomanią pokazała, że co piąty badany dorosły mieszkaniec uważa problem uzależnienia od narkotyków za bardzo ważne zagrożenie dla miasta. Do zażywania narkotyków bądź dopalaczy przyznało się 22% respondentów, a 42% przyznaje, iż zna kogoś kto zażywa narkotyki. Dostępność narkotyków na terenie miasta potwierdza 73% badanych i analogiczna ilość uważa, że młodzież jest narażona na kontakt z narkotykami. Uczniowie w większości nie przyznają się do sięgania po środki odurzające, jednakże 5% badanych uczniów szkoły podstawowej oraz 8% gimnazjalistów potwierdziło tego typu doświadczenia. Aż 34% badanych gimnazjalistów jest zdania, że ich rówieśnicy mają kontakt z substancjami psychoaktywnymi.

Podsumowanie

W zakresie pomocy społecznej największym problemem w mieście jest stosunkowo duża grupa osób (52%) długotrwale korzystających ze świadczeń pomocowych (ponad 3 lata). Na przyczyny tego problemu nie mały wpływ ma występowanie różnego rodzaju patologii społecznych, w tym alkoholizmu, przemocy domowej, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Zatrudniony w MOPS asystent rodziny obejmował pomocą 14 rodzin. Jednak rodzin wymagających wsparcia jest w Przasnyszu znacznie więcej.

Problemem jest też ponadprzeciętna w skali miasta koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na osiedlu nr 2 i 4 (obszar rewitalizacji). Dla niwelowania tych niekorzystnych zjawisk wymagane będzie konsekwentne realizowanie zintegrowanych projektów kierowanych do całych rodzin wymagających wsparcia w zakresie bezradności życiowej sprawach opiekuńczo - wychowawczych, przemocy domowej i długotrwałego bezrobocia. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i pedagogiczne, w tym warsztaty i treningi dla rodzin, powinno być dedykowane w sposób zaplanowany, wynikający z dobrze zdiagnozowanych

problemów środowiska.

Do wymienionych wyżej problemów społecznych należy dodać biologiczne starzenie się społeczeństwa. Obecnie zapewnienie całodobowej opieki w domach pomocy społecznej (aktualnie 15 osób) stanowi znaczne, stałe i długotrwałe zobowiązanie dla budżetu miasta. Należy prognozować, że liczba osób wymagających całodobowej opieki będzie wzrastać, rosnąc będą też koszty. Wyzwaniem dla miasta będzie rozwijanie usług dla osób starszych (zwłaszcza opieki długoterminowej) przede wszystkim w ich domach. Dzięki rozwijaniu tych dziennych form opieki, opiekunowie osób starszych nie będą zmuszani do rezygnacji z zatrudnienia w celu sprawowania opieki, nie będą też zmuszani do umieszczania swoich rodziców w formach opieki całodobowej. Problem starzenia się społeczeństwa wymaga też zmiany sposobu myślenia o sposobie zaspokajania potrzeb osób starszych. Dla dobrej jakości życia seniorów w mieście potrzebne będzie zarówno zwiększanie dostępności usług zdrowotnych i opiekuńczych jak i popularyzacja działań umożliwiających aktywne starzenie się (np. w zakresie edukacji, kultury i rekreacji). Miasto powinno też podejmować działania na rzecz międzypokoleniowej współpracy, poznawania się i czerpania wzajemnych doświadczeń. Działania społeczne, z uwagi na ograniczenia budżetu miasta, wymagać będą aktywności i zaangażowania wielu podmiotów świadczących usługi społeczne (MOPS, MDK, OSiR, MBP, MH, NGO) w pozyskiwanie dodatkowych środków na ich realizację z Unii Europejskiej oraz innych funduszy krajowych i zagranicznych.

II.4.3 Aktywność społeczna mieszkańców

W rozwoju społeczno – gospodarczym każdej wspólnoty lokalnej ważne miejsce zajmuje aktywność społeczna mieszkańców, przejawiająca się w szczególności w podejmowaniu przez nich oddolnych inicjatyw na rzecz rozwoju lokalnego, a także poprawy jakości życia mieszkańców czy kultywowania i propagowania tradycji oraz dorobku kulturowego wspólnoty. Kluczową rolę w zakresie animowania lokalnych społeczności oraz pobudzania ich aktywności społecznej spełniają organizacje pozarządowe.

Organizacje pozarządowe

Stan „trzeciego sektora” w Przasnyszu został dokładnie rozpoznany na podstawie badań¹⁶ przeprowadzonych w 2014 i 2015 roku w ramach projektu „Program wsparcia współpracy samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w Przasnyszu”.

Na terenie miasta działa ponad 50 organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych. Wśród nich jest 28 podmiotów zarejestrowanych jest Krajowym Rejestrze Sądowym (7 fundacji, 1 związek sportowy oraz 20 stowarzyszeń), 12 oddziałów rejonowych organizacji ogólnopolskich, 6 klubów sportowych oraz grupy nieformalne.

Najwięcej przasnyskich NGO działa w obszarze sportu i rekreacji oraz ochronie zdrowia i profilaktyce. 1/8 organizacji związana jest z pomocą i działalnością charytatywną, tyle samo z historią i podtrzymywaniem tradycji, podobna liczba organizacji zajmuje się działaniami społecznymi. Wśród

¹⁶ Źródło: M. Stefańska, Raport końcowy z badania dotyczącego organizacji pozarządowych i grup nieformalnych działających na terenie Przasnysza oraz ich współpracy z Urzędem Miasta Przasnysz, Etap I i II, Fundacja Przasnyska, Przasnysz 2014 i 2015

pozostałych znajdują się grupy samopomocowe oraz pojedyncze grupy, które działają w obszarze kultury, edukacji, środowiska i turystyki.

Potencjał przasnyskich organizacji pozarządowych

Jedynie 1/4 organizacji zatrudnia pracowników (uwzględniając zarówno umowy o pracę, jak i umowy cywilnoprawne). Co trzecia przasnyska organizacja korzysta z pomocy wolontariuszy. W większości badanych organizacji jest mniej niż 20 aktywnych członków, najczęściej jest to od kilku do kilkunastu osób.

Tylko połowa badanych organizacji wskazała, że posiada majątek w postaci środków trwałych, takich jak wyposażenie biurowe i sprzęt specjalistyczny. Podstawowymi źródłami przychodów organizacji są składki członkowskie oraz środki od administracji samorządowej. Tylko jedna organizacja pozarządowa działająca w Przasnyszu pozyskała dotacje z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w okresie 2007-2013. Niewystarczające środki finansowe, mimo że wydają się być największą barierą rozwoju przasnyskich organizacji, nie są jedyną przeszkodą w rozwoju ich działalności. Poważną przeszkodą są wyraźne luki kompetencyjne w zakresie zarządzania organizacjami oraz wypełniania standardów praworządnego działania (księgowość, sprawozdawczość, kwestie formalno - prawne).

Współpraca miasta z organizacjami pozarządowymi

Współpraca miasta z organizacjami pozarządowymi od 2008 roku opiera się na przyjmowanych uchwałą Rady Miejskiej rocznych i wieloletnich programach współpracy. Współpraca ma charakter finansowy i pozafinansowy. W ramach współpracy finansowej miasto zleca lub powierza organizacjom pozarządowym realizację zadań publicznych w ramach otwartych konkursów ofert.

W latach 2008-2015 na realizację przez organizacje pozarządowe zadań publicznych w zakresie kultury, pomocy społecznej, sportu, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, osób w wieku emerytalnym, działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, na zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii miasto wydatkowało środki, których wysokość obrazuje poniższy wykres.

Wykres 35. Środki przeznaczone na realizację programów współpracy z organizacjami pozarządowymi w latach 2008-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

W latach 2014-2015 Miasto Przasnysz w partnerstwie z Fundacją Przasnyską zrealizowało projekt finansowany ze środków UE „Program wsparcia współpracy samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w Przasnyszu”. W wyniku realizacji projektu w mieście wdrożone zostały standardy współpracy opisane w „Modelu współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych”¹⁷ (7 z 12 obszarów opisanych w modelu). Wdrożone zostały standardy w następujących obszarach:

- Współpraca przy diagnozowaniu lokalnych problemów i wyzwań
- Wzajemne informowanie się o planach, zamierzeniach i kierunkach działań
- Konsultowanie założeń projektów i aktów normatywnych oraz zasad realizacji innych przedsięwzięć
- Realizacja zadań publicznych – formy finansowe
- Realizacja zadań publicznych – formy niefinansowe
- System wspierania inicjatyw obywatelskich i organizacji pozarządowych
- Wspieranie procesów integracji sektora organizacji pozarządowych

W wyremontowanym lokalu po dawnej bibliotece publicznej powstało *Centrum Animacji w Wsparciu dla Społeczności Lokalnej*. Instytucja łączy model centrum organizacji pozarządowych, punktu poradnictwa obywatelskiego, inkubatora NGO. Nieodpłatnie udostępnia pomieszczenia, sprzęt biurowy i multimedialny do prowadzenia działalności społecznej przez aktywnych mieszkańców i ich organizacje. Centrum organizuje też wsparcie merytoryczne w postaci szkoleń i doradztwa (np. jak zainicjować działalność społeczną), pomaga pozyskiwać dotacje, budować partnerstwa NGO-sów i instytucji.

¹⁷ Źródło: K. Więckiewicz, A. Wardęga, *Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych*, Departament Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2012, poki541.pozytek.gov.pl [dostęp 09.05.2016 r.]

Partycypacja publiczna

Władze miasta w sposobie zarządzania akcentują aktywną współpracę z mieszkańcami. W 2015 roku podjęta została uchwała o zasadach i trybie przeprowadzania konsultacji społecznych. Konsultacje społeczne obejmują nie tylko obowiązek przedstawiania projektów dokumentów istotnych dla mieszkańców, ale także wysłuchanie opinii na ich temat, analizę możliwości uwzględniania uwag i wniosków, ich ewentualne zmodyfikowanie i poinformowanie mieszkańców o ostatecznej decyzji. W ramach konsultacji społecznych stosowane są w mieście narzędzia informatyczno - komunikacyjne (konsultacje on-line), które zapewniają usprawnienie procesu przez zaangażowanie szerokiego grona zainteresowanych oraz szybką formę komunikacji. Organizowane są spotkania robocze, służące do zasięgania opinii i gromadzenia informacji. Inną formą konsultacji są badania ankietowe i spacery studyjne. Badania ankietowe służą zbieraniu i analizie opinii mieszkańców, spacery studyjne wykorzystywane były do zbierania opinii na temat różnych potrzeb użytkowników przestrzeni (np. bariery architektoniczne). Najbardziej zaawansowaną formą partycypacji społecznej jest wprowadzony w 2015 r. budżet obywatelski (partycypacyjny).

W mieście działają organy konsultacyjno - doradcze: Przasnyska Rada Działalności Pożytku Publicznego, Rada Seniorów Miasta Przasnysz oraz Młodzieżowa Rada Miasta Przasnysz.

Podsumowanie

Przasnysz jest miastem, w którym coraz silniej zaznacza swoją obecność sektor pozarządowy. Liczne organizacje działające w mieście tworzą wartościową tkankę społecznego zaangażowania. Ta społeczna aktywność wyraża się na wielu polach (np. w dziedzinie kultury, pomocy społecznej, sportu i promocji zdrowego stylu życia, profilaktyki, aktywizacji wspólnoty lokalnej czy troski o dobre rządy). Dalsze wspieranie trzeciego sektora jest niezwykle ważne, ponieważ kształtuje kulturę obywatelską i przyczynia się do wzrostu kapitału społecznego w mieście. Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi jest jednym z filarów procesu partycypacji publicznej, którą należy rozwijać.

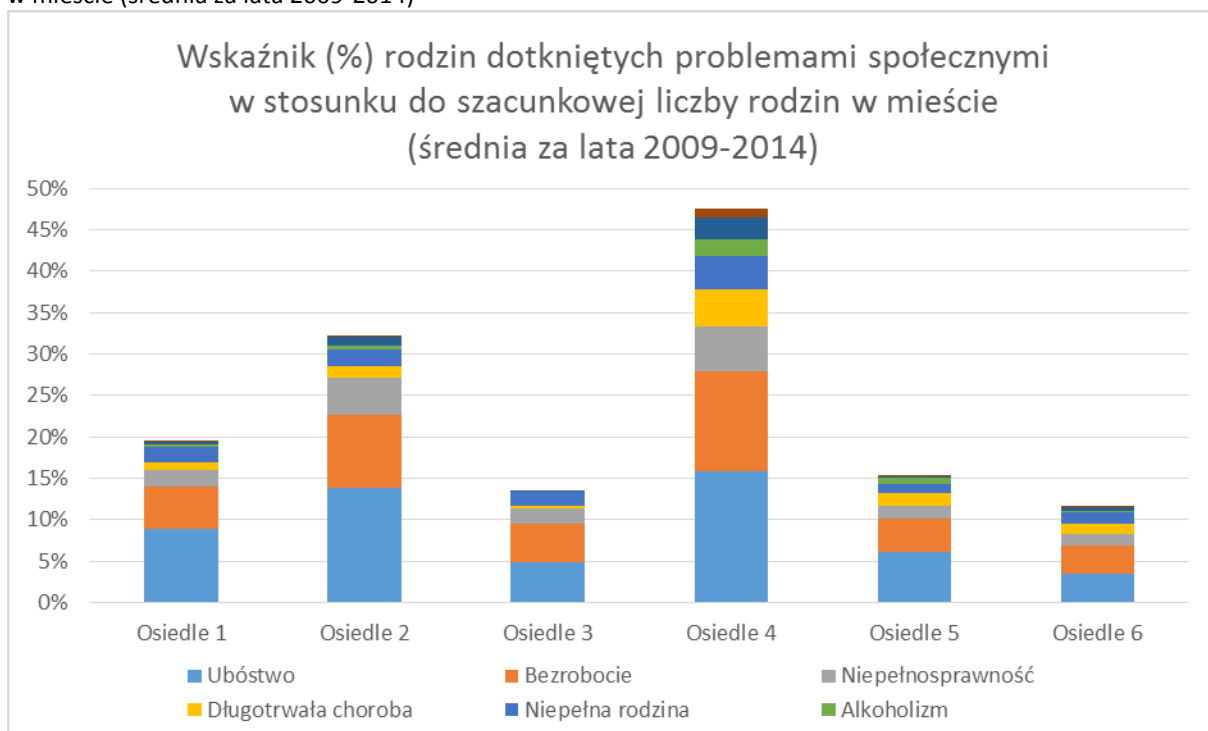
Wyzwaniem dla miasta w przyszłości będzie zwiększanie aktywności, przełamywanie bierności i zniechęcenia pozostałych mieszkańców, szczególnie grup defaworyzowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

II.4.4 Zróżnicowania i dysproporcje rozwojowe na obszarze miasta

Przasnysz dotyka problem wewnętrznych dysproporcji w poziomie rozwoju. W starej części miasta są tereny, na których skala kumulacji problemów społecznych i przestrzenno - funkcjonalnych sprawia, że znajdują się w kryzysie.

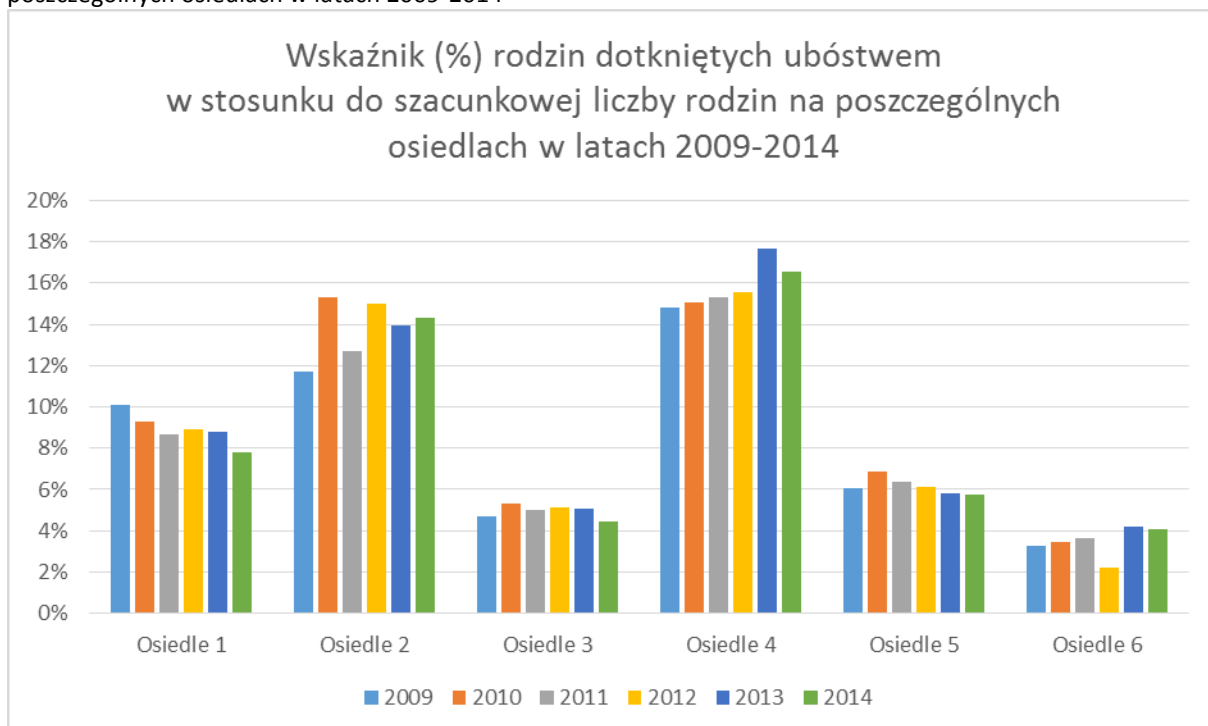

Wykres 36. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych problemami społecznymi w stosunku szacunkowej liczby rodzin w mieście (średnia za lata 2009-2014)

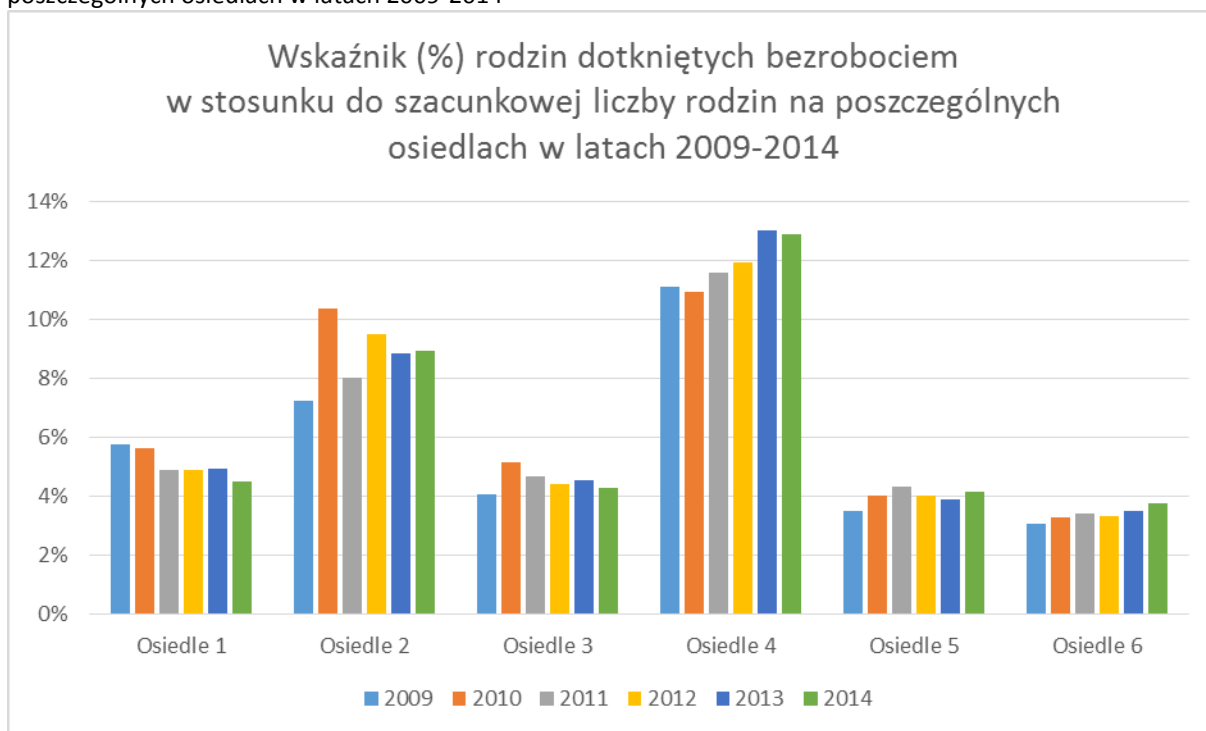
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres 37. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych ubóstwem w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014

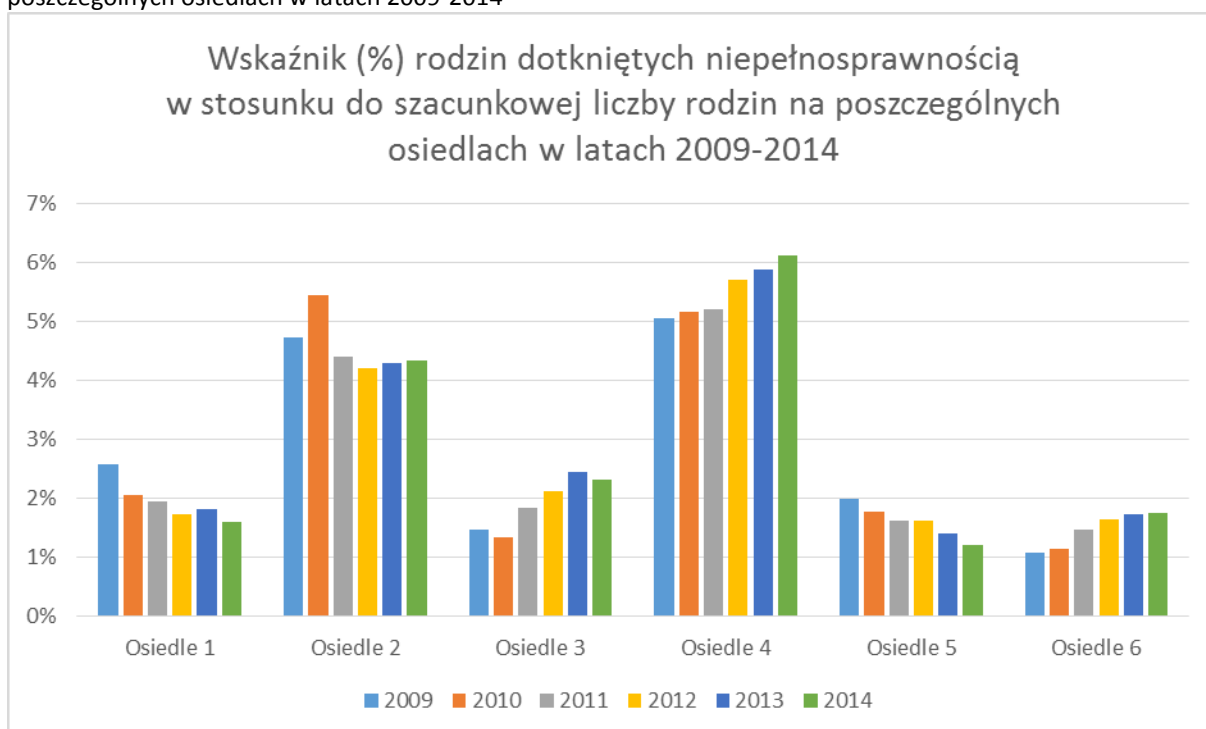
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres 38. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych bezrobociem w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014

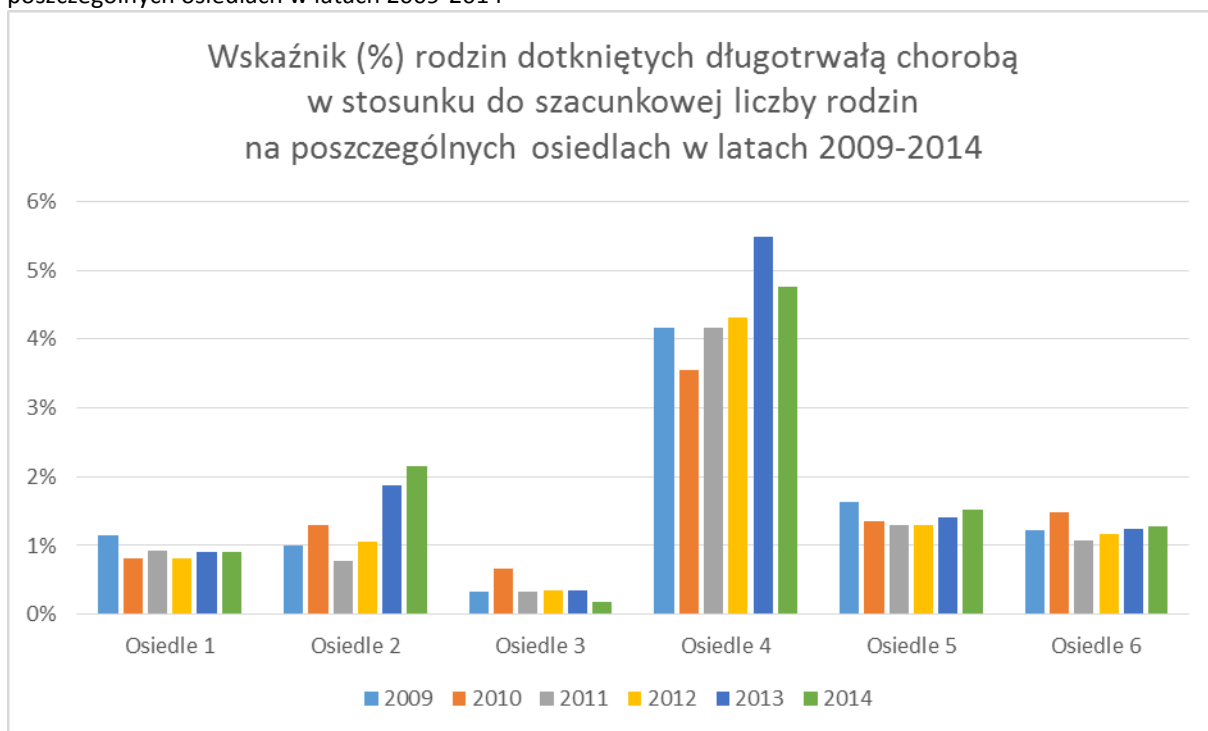
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres 39. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych niepełnosprawnością w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014

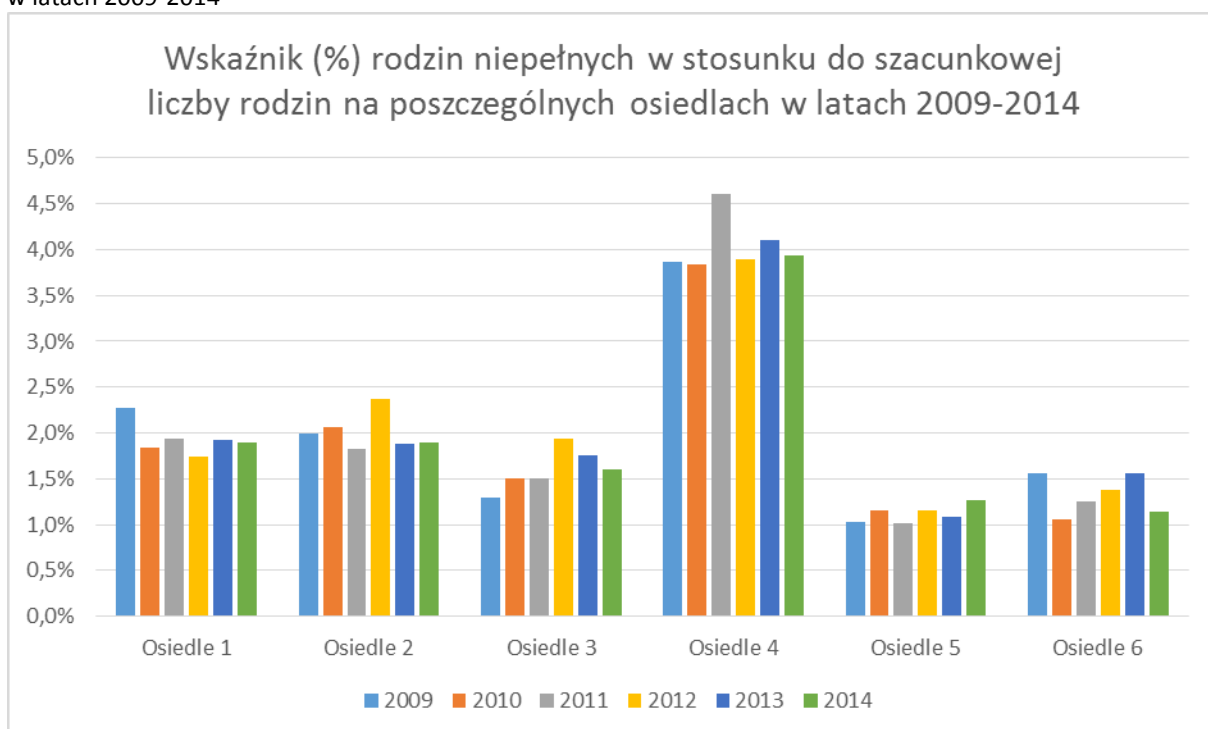
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres 40. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych długotrwałą chorobą w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014

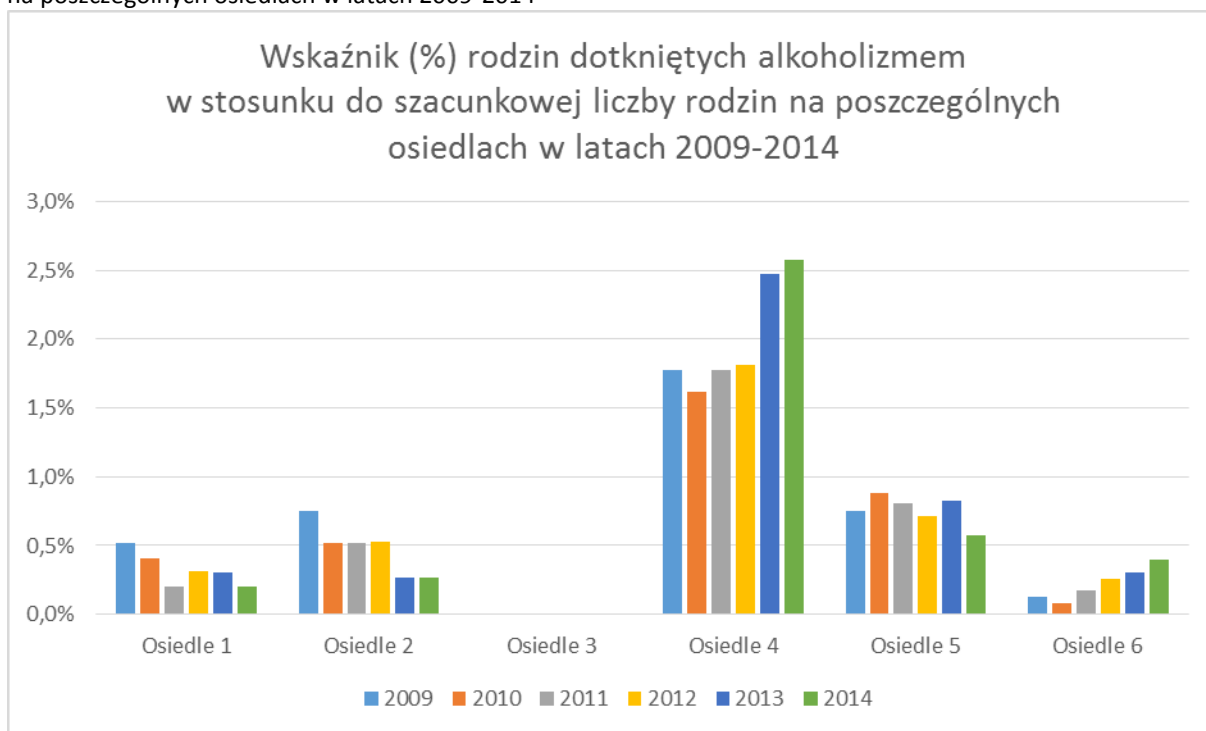
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres 41. Wskaźnik (%) rodzin niepełnych w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014

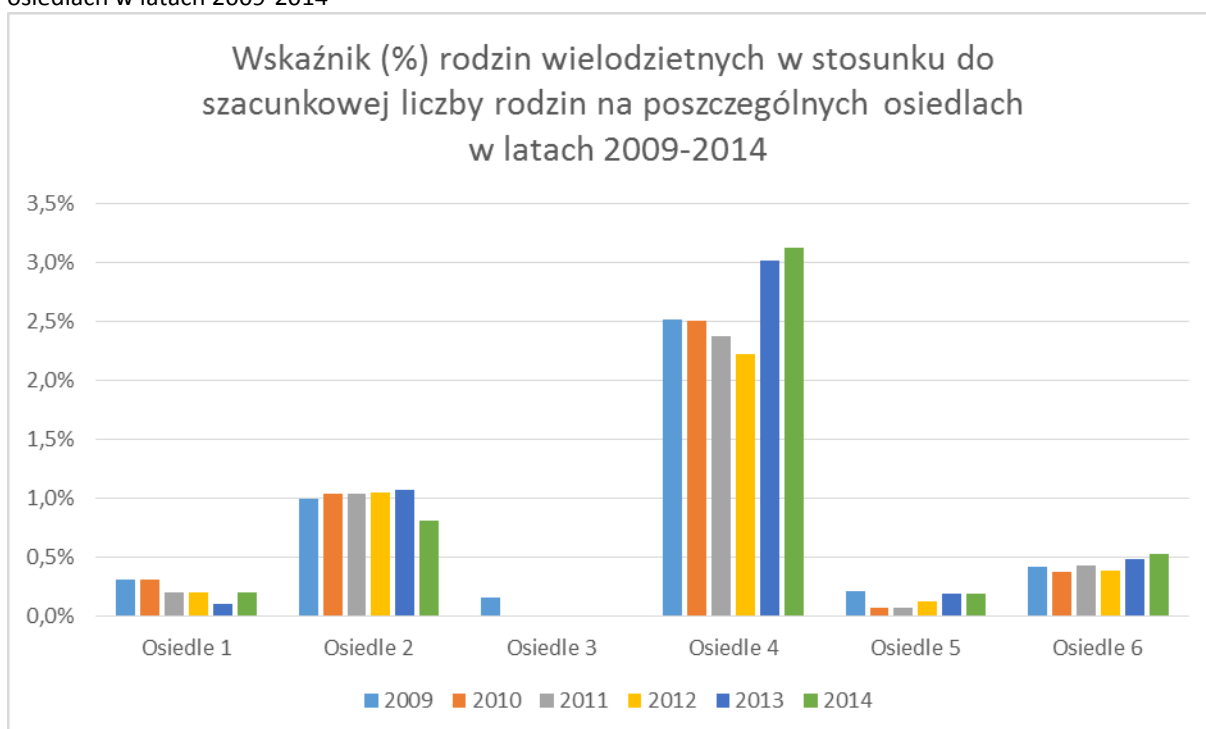
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres 42. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych alkoholizmem w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014

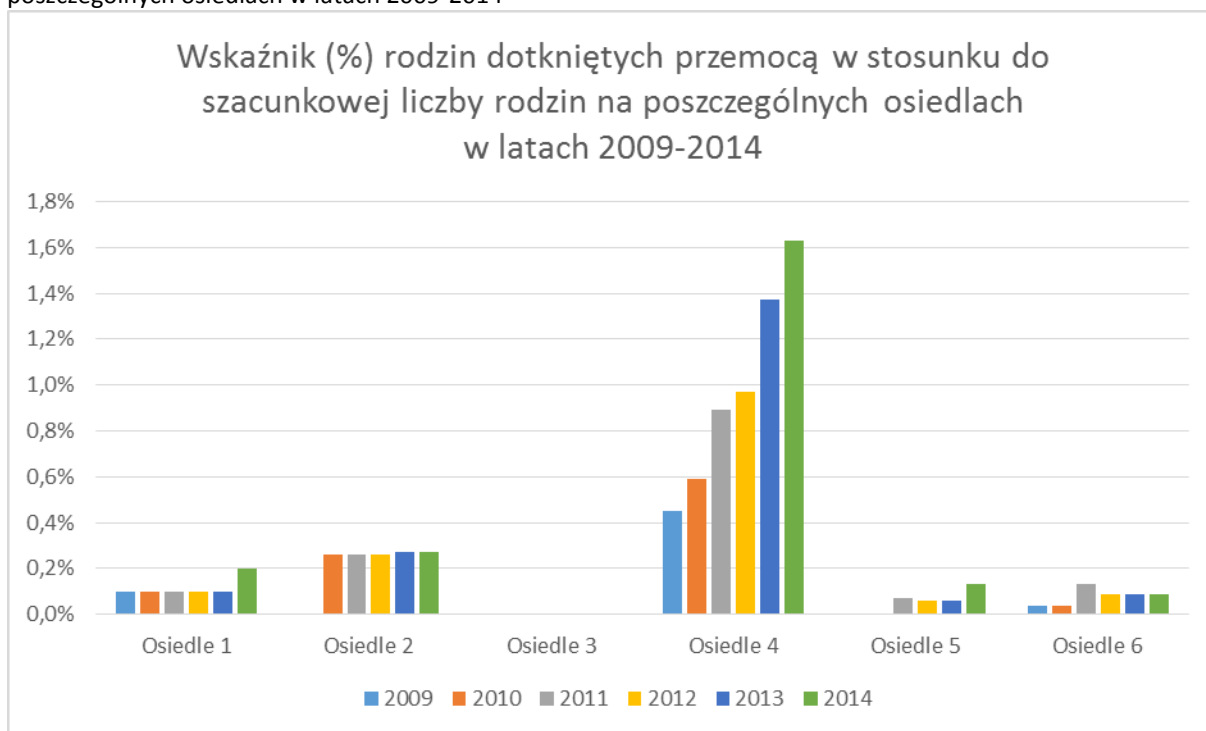
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres 43. Wskaźnik (%) rodzin wielodzietnych w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014

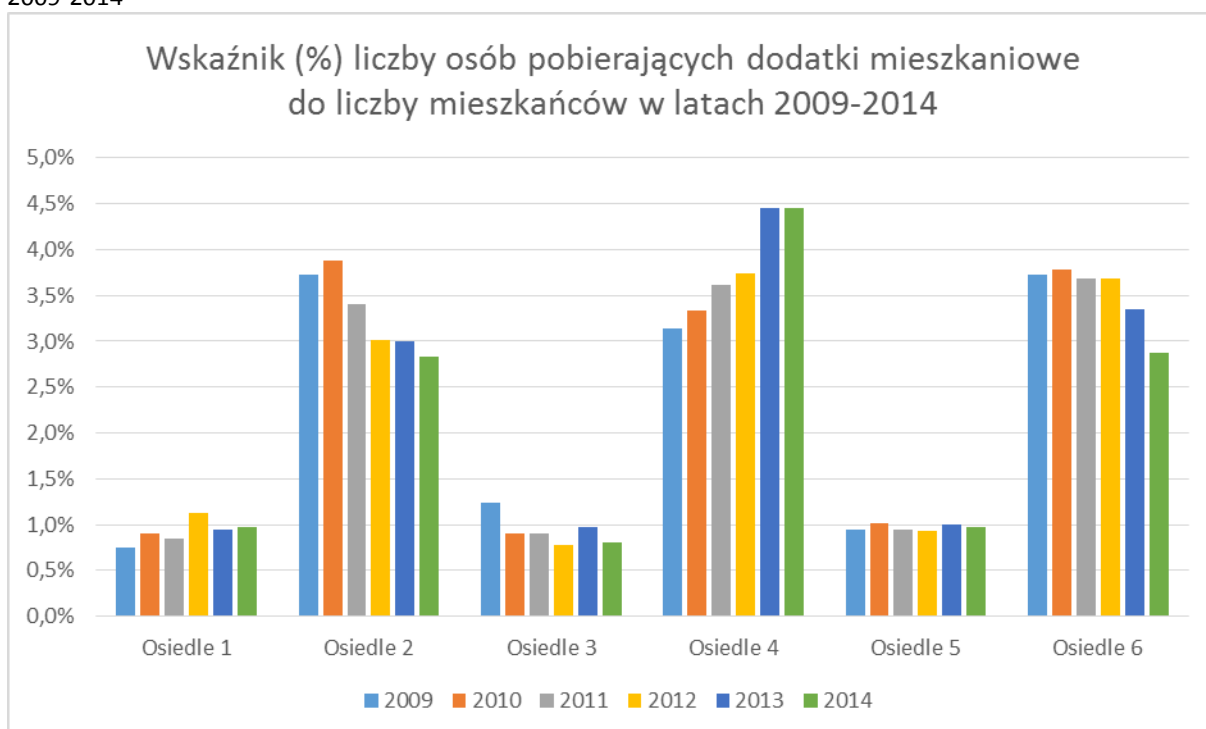
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres 44. Wskaźnik (%) rodzin dotkniętych przemocą w stosunku szacunkowej liczby rodzin na poszczególnych osiedlach w latach 2009-2014

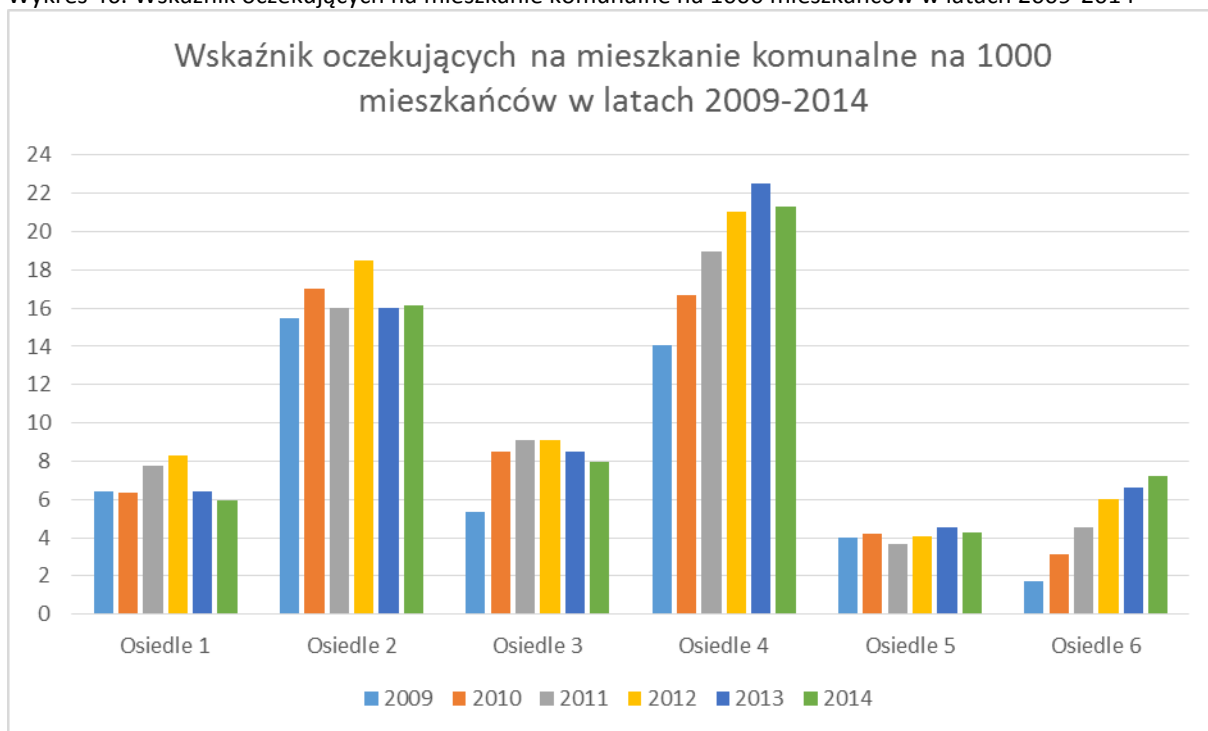
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Wykres 45. Wskaźnik (%) liczby osób pobierających dodatki mieszkaniowe do liczby mieszkańców w latach 2009-2014

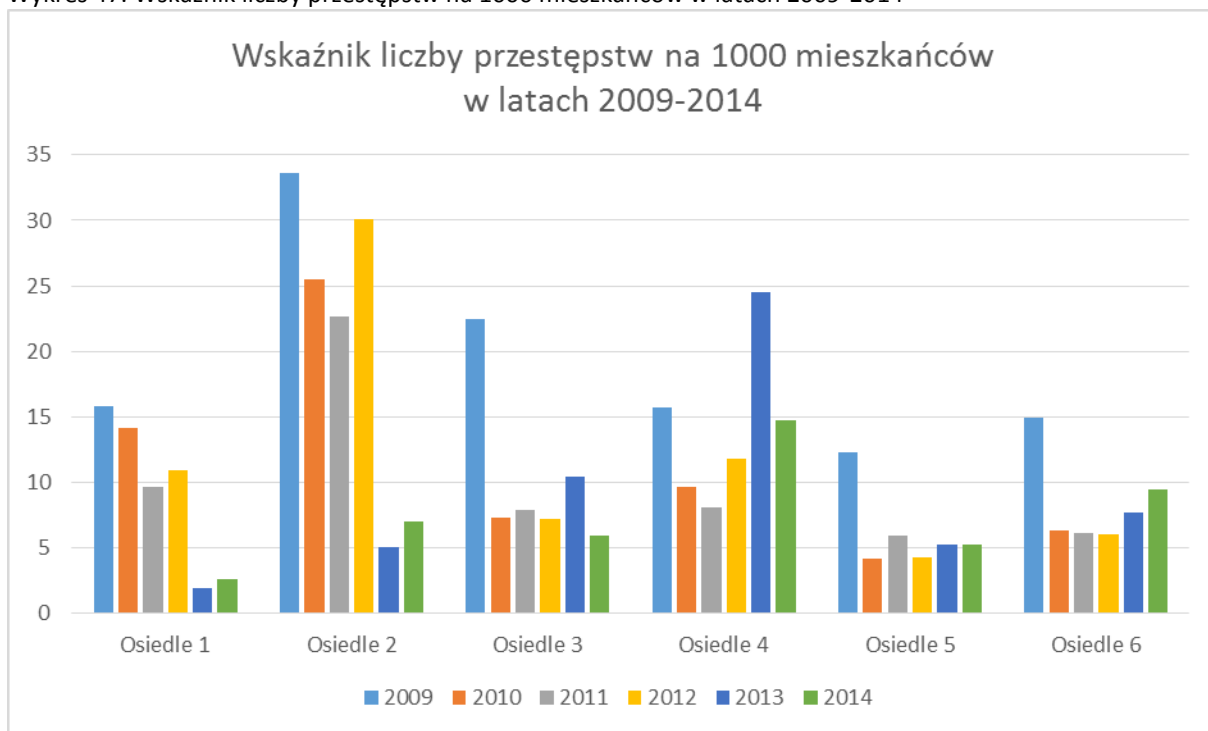
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Przasnysz

Wykres 46. Wskaźnik oczekujących na mieszkanie komunalne na 1000 mieszkańców w latach 2009-2014

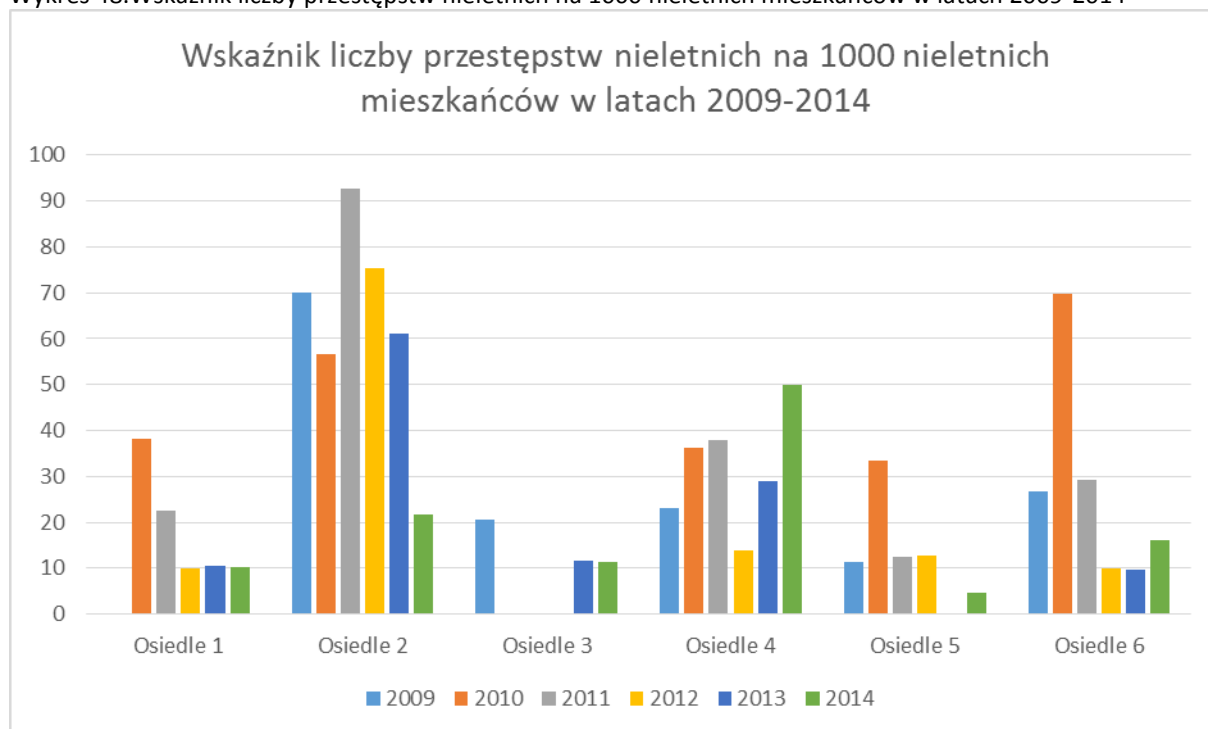
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Przasnysz

Wykres 47. Wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców w latach 2009-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

Wykres 48. Wskaźnik liczby przestępstw nieletnich na 1000 nieletnich mieszkańców w latach 2009-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu

Szczegółowa diagnoza problemów społecznych i przestrzenno - funkcjonalnych była podstawą wyznaczenia Uchwałą Nr XV/127/2015 Rady Miejskiej w Przasnyszu z dnia 30 grudnia 2015 r. obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Rewitalizacja

Miasto od 2009 roku z dużą konsekwencją realizuje Lokalny Program Rewitalizacji. Na jego realizację w latach 2008-2015 wydatkowano środki w wysokości **50 977 839** zł. Program w 86,8% finansowany był ze środków publicznych, natomiast w 13,2% ze środków prywatnych. Około 66,3% tych środków zainwestowano w projekty infrastrukturalne, 33,7% wydatkowano na projekty społeczne.

Tabela 36. Projekty rewitalizacyjne zrealizowane w latach 2009-2015

PROJEKTY PRZESTRZENNE - INFRASTRUKTURALNE zrealizowane na terenie rewitalizowanym ze środków publicznych i prywatnych (przez samorząd, wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorców, osoby prywatne)	
Rewitalizacja rynku w Przasnyszu - rewaloryzacja Ratusza i porządkowanie przestrzeni publicznej rynku	9 989 421 zł
Adaptacja północnej części podcieni Ratusza na funkcję kawiarni	529 500 zł (w tym 60 000 śr. prywatne)
Rewitalizacja parku (przebudowa alejek, oświetlenie, plac zabaw, siłownia na powietrzu urządzenie zieleni, mała architektura)	811 051 zł
Przebudowa ulic, parkingów oraz mostów na obszarze wskazanym do rewitalizacji (16 ulic, 3 chodniki, most i 2 kładki piesze)	5 904 517 zł
Oświetlenie (wymiana linii napowietrznej na kablową, nowe lampy oświetleniowe, iluminacje zabytkowych obiektów sakralnych)	180 500 zł
Remont i nowe zagospodarowanie otoczenia Szkoły Podstawowej Nr 2 oraz Miejskiego Przedszkola Nr 2 (termomodernizacja obu obiektów, remont hali sportowej, wykonanie szkolnego boiska ze sztuczną nawierzchnią, placów zabaw oraz zagospodarowanie zieleni)	3 007 383 zł
Remont kamienic w obrębie Rynku - 25 budynków (wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorcy, osoby prywatne – koszty szacunkowe)	6 682 144 zł (w całości środki prywatne)
Budowa i termomodernizacja budynków socjalnych (termomodernizacja 1 budynku, budowa 4 nowych – w tym jeden oddany będzie w 2016 r. i nie wykazany w kosztach)	5 200 000 zł
PROJEKTY GOSPODARCZE zrealizowane przez samorząd (infrastrukturalne i społeczne)	
„Enter. Rozwój E-administracji w Przasnyszu”	550 523 zł
„Przasnyskie okno na świat” Szerokopasmowy Internet w Przasnyszu jako przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu	328 060 zł
„Komputer w pracy” Rozwój kwalifikacji osób pracujących w Przasnyszu w zakresie posługiwania się komputerem	105 950 zł
„Komputer w pracy” - zadbaj o przyszłość i podnieś swoje kwalifikacje	806 210 zł
Stworzenie nowego produktu turystycznego (wykonanie 2 stałych ekspozycji w Muzeum Historycznym znajdującym się w zrewaloryzowanym Ratuszu)	586 000 zł
PROJEKTY SPOŁECZNE zrealizowane przez MOPS oraz w partnerstwie z Fundacją Przasnyską	
„Aktywizacja społeczno - zawodowa osób bezrobotnych szansą na usamodzielnienie” 2008-2014	1 123 209 zł
Program Aktywności Lokalnej „Razem dla Szpitalnej”	4 000 zł
Program „Przasnysz bez przemocy”	89 000 zł
Program działań promocyjnych na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych z Przasnysza - dwa filmy integracyjne „Tworzymy własną legendę”, „Chłopiec z zapałkami”	120 000 zł
PROJEKTY SPOŁECZNE zrealizowane przez Fundację Przasnyską	
Program wczesnej edukacji lingwistycznej w kl. I-III Szkoły Podstawowej Nr 2 w latach 2009-2013	450 000 zł
Program edukacji regionalnej dla najmłodszych „Przasnysz opowiada swoją historię”	10 000 zł
Wystawa poświęcona rewitalizacji najstarszej części Przasnysza	15 000 zł
Program edukacji ekologicznej „Przasnysz czyste miasto”	12 000 zł
Program wsparcia współpracy samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w Przasnyszu	582 000 zł
Seniorzy mają głos	136 000 zł
Budżet partycypacyjny w Przasnyszu	213 000 zł

PROJEKTY SPOŁECZNE	
zrealizowane przez Urząd Miasta, Miejską Bibliotekę Publiczną, Miejski Dom Kultury, Muzeum Historyczne, Szkołę Podstawową Nr 2	
Remont i doposażenie MBP oraz projekty edukacyjne i animacyjne prowadzone przez placówkę	341 621 zł
Rekonstrukcje historyczne „Bitwy Przasnyskiej”, wydanie albumu historycznych zdjęć z okresu I wojny światowej oraz książki „Przasnysz luty 1915”, wystawy okolicznościowe	55 000 zł
Jarmark Staropolski na rynku (impreza cykliczna od 2013)	60 000 zł
Festiwal Fabryka Światła (impreza cykliczna związana z twórczością St. Ostoi - Kotkowskiego od 2014)	480 000 zł
„Kino za rogiem”	145 640 zł
„Mały może więcej” - zajęcia pozalekcyjne rozwijające kompetencje uczniów SP 2	50 000 zł
PROJEKTY SPOŁECZNE	
zrealizowane przez Powiatowy Urząd Pracy i Ochotniczy Hufiec Pracy	
Aktywizacja zawodowa osób powyżej 45 lat (2009-2014)	1 339 800 zł
Aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych (2009-2014)	3 305 530 zł
Aktywizacja zawodowa osób do 25 roku życia (2009-2014)	2 416 150 zł
Aktywizacja zawodowa kobiet (2009-2014)	3 776 350 zł
Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych (2009-2014)	527 280 zł
OHP jako realizator usług na rynku pracy (Młodzieżowe Centrum Kariery, Punkt Pośrednictwa Pracy, Ośrodek Szkolenia Zawodowego)	1 000 000 zł

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie

W Przasnyszu rewitalizacja jest ważną częścią myślenia o rozwoju miasta, a program rewitalizacji jest kluczowym programem społeczno - gospodarczym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.

Na terenie miasta obszar rewitalizacji został po raz pierwszy wyznaczony w związku z przyjęciem Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2009-2013 i obejmował Osiedla Nr 2 i 4. Oba wskazane osiedla w dalszym ciągu spełniają kryteria kryzysu z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz przestrzenno - funkcjonalnych i technicznych opisanych w ustawie o rewitalizacji. Z uwagi na wejście w życie nowych przepisów o rewitalizacji, aktualizacja Programu zostanie uchwalona przez Radę Miejską w 2016 r. Mimo braku formalnie zaktualizowanego dokumentu, zadania zaplanowane w pierwszej edycji programu są nieprzerwanie realizowane. Rewitalizacja jest nie tylko procesem długotrwałym, kosztownym, ale też wymagającym ciągłości i konsekwencji.

Tabela 37. Analiza SWOT - sfera społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Liczne placówki edukacyjne (publiczne i niepubliczne) • Wysoki współczynnik skolaryzacji dzieci w wieku przedszkolnym • Wysoki standard infrastruktury służącej edukacji • Obecność instytucji kultury o charakterze ponadlokalnym • Zwiększająca się ilość i poziom imprez kulturalnych • Bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa • Dobra dostępność do usług opieki zdrowotnej • Poprawa bezpieczeństwa publicznego • Rozwinięte zasoby instytucjonalne pomocy społecznej • Średni w skali województwa wskaźnik ubóstwa i wykluczenia • Duża liczba i aktywność organizacji pozarządowych • Wdrożone standardy współpracy samorządu i organizacji pozarządowych • Wdrożone instrumenty partycypacji społecznej • Doświadczenie w realizacji projektów społecznych (jst i ngo) 	<ul style="list-style-type: none"> • Malejąca liczba mieszkańców • Wzrastająca liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym • Migracja ludzi młodych • Niedopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy w zakresie wykształcenia zawodowego • Niski poziom umiejętności i kwalifikacji osób na rynku pracy • Niski współczynnik aktywności zawodowej kobiet • Duże potrzeby remontowe obiektów instytucji kultury • Niewystarczający poziom promocji potencjału kulturowego miasta • Wysoki odsetek osób długotrwale objętych systemem pomocy społecznej, w tym bezrobotnych • Ponadprzeciętna w skali miasta koncentracja problemów społecznych na obszarze rewitalizacji • Luki kompetencyjne w zakresie zarządzania organizacjami pozarządowymi oraz wypełniania standardów praworządowego działania
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców • Możliwość podnoszenia kompetencji zawodowych dostosowanych do potrzeb rynku pracy • Upowszechnianie kształcenia ustawicznego • Zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • Rozwój sektora usług społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne prognozy demograficzne • Odpływ młodych, dobrze wykształconych mieszkańców • Pogłębianie się „szarej strefy” • Pogłębienie się zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego

Źródło: Opracowanie własne

Główne problemy:

- efektywny system kształcenia na wszystkich etapach
- przedsiębiorczość i aktywność zawodowa mieszkańców
- obszary wykluczenia społecznego
- miejska polityka senioralna
- aktywność obywatelska i społeczna

Część III. Strategiczna

III.1 Wprowadzenie

Przedmiotem Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta Przasnysz na lata 2016-2022 są zdiagnozowane problemy, cele i kierunki działań określone w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej. W ramach poszczególnych obszarów zidentyfikowane zostały główne wyzwania rozwojowe miasta wynikające ze zaktualizowanej diagnozy, opartej na ilościowych danych statystycznych, badaniach społecznych i ewaluacji dotychczasowej strategii rozwoju.

Diagnoza stanowiła punkt wyjścia do sformułowania wizji rozwoju miasta. Wizja wyraża aspiracje społeczności lokalnej i jest wyobrażeniem docelowego obrazu miasta. Z kolei cele określają priorytety, kluczowe dla osiągnięcia wizji. Wskazanym w Strategii kierunkom działań odpowiadać będą projekty, których realizacja jest warunkiem osiągnięcia poszczególnych celów, a w konsekwencji wizji rozwoju miasta.

Schemat struktury celów i kierunków działań przedstawiono poniżej:

Schemat 1. Struktura celów i kierunków działań

Źródło: Opracowanie własne

III.2 Wizja rozwoju miasta

Wizja rozwoju miasta sformułowana jest następująco:

Przasnysz – miastem wykorzystującym w nowoczesny sposób endogeniczny potencjał, zapewniającym wysokiej jakości warunki życia i pracy, atrakcyjną inwestycyjnie przestrzeń i dynamiczny rozwój przedsiębiorczości mieszkańców.

Wizja rozwoju Przasnysza podkreśla nowoczesne podejście do rozwoju społeczno - gospodarczego, rozumianego jako proces pozytywnych zmian o charakterze ilościowym i jakościowym, na skutek zarówno endogenicznych (wewnętrznych) jak i egzogenicznych (zewnętrznych) czynników.

Z pozytywnymi zmianami w rozwoju danej jednostki terytorialnej mamy do czynienia wtedy, gdy zachodzą w sferze gospodarczej, przestrzennej, a także społecznej, kulturowej, ekologicznej równoległe i na skutek działań wielu podmiotów: samorządu terytorialnego, lokalnej społeczności i przedsiębiorców. Są to więc wielopłaszczyznowe procesy, wynikające z wykorzystania różnorodnych endogenicznych zasobów, takich jak: kapitał ludzki i społeczny, potencjał ekonomiczny terytorium, mała i średnia przedsiębiorczość, jakość zarządzania publicznego, jakość infrastruktury technicznej i społecznej oraz zagospodarowania przestrzennego.

„W lokalnym rozwoju gospodarczym istotni są zarówno ludzie, jak i miejsce. Jest on zatem procesem, który kładzie nacisk na wykorzystanie istniejących zasobów (...), by utrzymać i zwiększyć standard życia społeczności lokalnej”¹⁸.

Oznacza to, że budowanie strategii rozwojowej Miasta musi wiązać się z inwestowaniem zarówno w kapitał ludzki jak i społeczny. Kapitał społeczny, dynamizm i wiedza mieszkańców, umiejętność sprawnego współdziałania i szybkiego reagowania na nowe potrzeby są najważniejszymi czynnikami rozwoju. Łącznie tworzą i rozwijają kulturę przedsiębiorczości i innowacyjności. A innowacyjność to znacznie więcej niż nowe technologie. To także sztuka, kultura i dziedzictwo, to wysokiej jakości usługi, to środowisko naturalne, edukacja i coś, co określa się mianem „energia miejsca”. Na konieczność szerokiego traktowania innowacyjności zwraca uwagę Komunikat COM(2006)502 UE¹⁹. W tym dokumencie podkreśla się rolę edukacji, jako głównego trzonu innowacji, mając na uwadze również rozwijanie talentów i kreatywności od najwcześniejszych lat.

Jeśli chcemy mieć szansę na przyszłość, musimy nauczyć się stawać takim społeczeństwem, realizując wspólnie wizję rozwoju miasta.

¹⁸ Źródło: M. Murzyn-Kupisz: *Dziedzictwo kulturowe jako endogeniczny zasób rozwojowy jednostek terytorialnych*, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2012

¹⁹ Źródło: *Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Gospodarczo-Społecznego i Komitetu Regionów, Bruksela 13.09.2006 COM(2006)502*

III.3 Cele rozwoju i odpowiadające im kierunki działań

Cele rozwoju Miasta zdefiniowano w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej. Układ celów i kierunków działań przedstawiają poniższe schematy.

Schemat 2. Cele i kierunki działań w sferze przestrzennej

CELE	Zdrowe i czyste środowisko	Rozwój funkcji mieszkaniowych	Poprawa jakości infrastruktury drogowej	Rewitalizacja
KIERUNKI DZIAŁAŃ	<p>Rozwój systemu segregacji i zbiórki odpadów</p> <p>Zwiększenie świadomości w zakresie ochrony środowiska i ekologii</p> <p>Wdrożenie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii</p> <p>Rewitalizacja obszarów zorganizowanej zieleni miejskiej oraz zbiornika wodnego</p>	<p>Budowa mieszkań socjalnych</p> <p>Remonty komunalnych zasobów mieszkaniowych</p> <p>Stwarzanie warunków dla powstania komercyjnej oferty na rynku mieszkaniowym</p> <p>Uzbrajanie terenów wyznaczonych pod budownictwo jednorodzinne</p>	<p>Rozwój ciągów drogowych z ominięciem centrum miasta</p> <p>Remonty dróg</p> <p>Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego</p>	<p>Integrowanie działań przestrzennych, gospodarczych i społecznych na obszarze rewitalizowanym</p> <p>Realizacja projektów Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Przasnysz na lata 2016-2020</p>

Źródło: Opracowanie własne

W sferze przestrzennej cele i kierunki działań koncentrują się na ochronie zasobów środowiska naturalnego, rozwoju funkcji mieszkaniowych, spójności sieci drogowej, poprawie bezpieczeństwa komunikacyjnego i wdrażaniu zintegrowanych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym Uchwałą Rady Miejskiej obszarze zdegradowanym. Rewitalizacja przestrzenna obejmuje odnowę zdegradowanych budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej, rewaloryzację obiektów zabytkowych, odnowę nawierzchni dróg, zorganizowanej zieleni miejskiej, zbiornika wodnego w centrum miasta i otwartych przestrzeni publicznych.

Wymienione cele i kierunki działań realizowane będą przez projekty, których uszczegółowienie znajduje się w miejskich programach i planach finansowych - dokumentach sporządzanych (obligatoryjnie albo fakultatywnie) na podstawie przepisów ustaw, określających szczegółową politykę Miasta w danym obszarze. Należą do nich:

- Program Ochrony Środowiska,
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Miasta Przasnysz na lata 2015-2019,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Przasnysz,
- Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych na lata 2016-2017,
- Plan rozwoju sieci drogowej Miasta Przasnysz na lata 2016-2020,
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Przasnysz na lata 2016-2022,
- Wieloletni Plan Finansowy Miasta Przasnysz.

Schemat 3. Cele i kierunki działań w sferze gospodarczej

Źródło: Opracowanie własne

W sferze gospodarczej cele i kierunki działań koncentrują się na podniesieniu atrakcyjności inwestycyjnej miasta, poprzez wspieranie budowy sieci gazowej i rozbudowy sieci ciepłowniczej, zwiększenie terenów pod działalność gospodarczą, zabezpieczenie ich dostępności komunikacyjnej, a także wzmocnienie potencjału lokalnych firm poprzez wsparcie rozwoju kompetencji i kwalifikacji osób na rynku pracy oraz wdrożenie działań promocji gospodarczej (internetowy portal inwestora).

Priorytetem jest:

- zapewnienie doradztwa zawodowego i dostępu do kursów i szkoleń dla osób wkraczających na rynek pracy,
- inicjatywy służące nabywaniu nowych kwalifikacji zawodowych oraz rozwój pomocy w zdobywaniu doświadczenia zawodowego i zatrudnienia wspomaganego,
- wspieranie drobnej przedsiębiorczości i motywowanie do większej indywidualnej aktywności,
- promocja samozatrudnienia, ułatwianie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów (inkubator przedsiębiorczości).

Wymienione cele i kierunki działań realizowane będą poprzez wprowadzenie zmian w dokumentach planistycznych:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta Przasnysz,
  - Miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- oraz realizację partnerskich projektów Miasta z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Urzędem Pracy, Ośrodkiem Szkolenia Zawodowego, Młodzieżowym Centrum Kariery, Punktem Pośrednictwa Pracy oraz szkołami w zakresie wsparcia młodych na rynku pracy.

Schemat 4. Cele i kierunki działań w sferze społecznej

CELE	Wzrost świadomości w zakresie jakości i potrzeb kształcenia	Wykorzystanie zasobów kulturowych miasta	Aktywizacja społeczności lokalnej i wzmacnianie kapitału społecznego	Ograniczenie skali problemów społecznych
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Wdrożenie rozwiązań podnoszących jakość kształcenia i ich monitorowanie Promowanie edukacji w przedmiotach ścisłych dla gospodarki opartej na wiedzy Promowanie postaw kreatywnych i przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży Wyrównywanie szans w dostępie do wysokiej jakości edukacji Rozwój kompetencji lokalnych kadr systemu oświaty Wsparcie dla kształcenia ustawicznego Dopuszczenie szkół w nowoczesne narzędzia edukacji	Rewitalizacja i rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego Wykorzystanie obiektów historycznych do budowania atrakcji na szlakach kulturowych Promocja zasobów turystyki kulturowej Animacja społeczno - kulturalna mieszkańców	Rozwijanie partycypacyjnego modelu współczesnictwa mieszkańców w zarządzaniu miastem Wspieranie organów konsultacyjno - doradczych (MRMP, RSMP, PRDPP) Promowanie partnerstw samorządu i organizacji III sektora w realizacji zadań publicznych	Rozwijanie form pracy socjalnej zorientowanych na wzmocnienie aktywności i usamodzielniania Budowanie zintegrowanych systemów wsparcia dla osób wykluczonych ze względu na wiek, stan zdrowia, samotność, niesamodzielność i status społeczny Rozwijanie oferty kulturalno - wychowawczej dla dzieci i młodzieży Organizacja i promocja programów profilaktycznych

Źródło: Opracowanie własne

W sferze społecznej wyodrębnione zostały cele, które dotyczą edukacji, kultury, budowania kapitału społecznego oraz ograniczenia skali problemów społecznych.

Cel – **wzrost świadomości w zakresie jakości i potrzeb kształcenia** - koncentruje się na monitoringu jakości i potrzeb kształcenia, unowocześnianiu zasobów dla edukacji, podnoszeniu dostępności do wysokiej jakości usług edukacyjnych oraz powiązaniu edukacji i gospodarki. Priorytetem jest:

- opracowanie i wdrożenie rozwiązań podnoszących jakość kształcenia,
- realizacja projektów edukacyjnych służących rozwojowi dzieci w wieku przedszkolnym (zajęcia terapeutyczne, językowe, uczące kreatywności),
- realizacja projektów edukacyjnych służących rozwojowi dzieci w wieku szkolnym (podniesienie kompetencji w zakresie przedmiotów ścisłych, rozwijanie postaw kreatywnych i przedsiębiorczych, indywidualizacja procesu nauczania u uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych),
- uwzględnienie idei przedsiębiorczości i aktywnej postawy na rynku pracy w możliwie najwcześniejszych etapach edukacji,
- wspieranie tworzenia świetlic środowiskowych i młodzieżowych klubów integracji,
- uwzględnienie efektywności kosztowej w zarządzaniu oświatą poprzez wdrożenie projektów systemowych, wspólnie angażujących placówki edukacyjne różnych poziomów w zakupy narzędzi edukacji doświadczalno - laboratoryjnej i tworzenie wspólnych pracowni, laboratoriów, realizację wspólnych projektów edukacyjnych i pozyskiwanie na nie dotacji,
- rozwój umiejętności i kwalifikacji lokalnych kadr systemu oświaty,
- wspieranie kształcenia ustawicznego, w tym uniwersytetów III wieku.

Cel - **wykorzystanie zasobów kulturowych miasta** - koncentruje się na wykorzystaniu kulturowych i rekreacyjnych zasobów endogenicznych miasta jako czynników wzrostu. Wykorzystanie położenia miasta na:

- Szlaku Książąt Mazowieckich,
  - Szlaku Frontu Wschodniego I Wojny Światowej,
  - Szlaku pielgrzymkowym dzieci i młodzieży do Sanktuarium Św. Stanisława Kostki,
- do rozwijania i promowania produktów sieciowych – turystyka kulturowa i sakralna.

Priorytetem jest:

- realizacja projektów wspólnych samorządu, instytucji kultury i organizacji III sektora na rzecz rozwoju turystyki kulturowej,
- rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowo - historycznego (przebudowa i adaptacja starego kina na nowoczesną bibliotekę publiczną, remont i przebudowa MDK oraz nadanie mu nowych funkcji),
- łączenie funkcji społecznych, kulturalnych i gospodarczych instytucji kultury,
- wykorzystanie obiektów cennych historycznie do budowania atrakcji na szlakach kulturowych (budowa portalu turystycznego, punktu informacji turystycznej),
- rozwój oferty kulturalnej miasta, podnoszenie jej jakości i atrakcyjności poprzez opracowanie i realizację spójnej strategii rozwoju kultury w mieście,
- zwiększenie liczby i jakości przestrzeni otwartych dla realizacji przedsięwzięć kulturalnych i rekreacyjnych.

Cel - **aktywizacja społeczności lokalnej i wzmacnianie kapitału społecznego** - koncentruje się na rozwoju partycypacyjnego modelu współuczestnictwa mieszkańców w zarządzaniu miastem.

Priorytetem jest:

- budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez promowanie idei partycypacji publicznej,
- rozwijanie form konsultacji społecznych,
- wspieranie szkoleniowo - organizacyjne organów konsultacyjno - doradczych (Młodzieżowej Rady Miasta Przasnysz, Rady Seniorów Miasta Przasnysz, Przasnyskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego),

- promowanie partnerstw samorządu i organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych.

Cel – **ograniczenie skali problemów społecznych** - koncentruje się na rozszerzeniu form pracy socjalnej, ukierunkowaniu jej na aktywizację w taki sposób, aby w pierwszej kolejności wspomagać osoby podejmujące wysiłek przeciwdziałania własnemu wykluczeniu i zapobiegać poszerzeniu liczby osób uzależnionych od pomocy społecznej.

Priorytetem są:

- projekty socjalne, programy aktywności lokalnej, uwzględniające zarówno potrzeby poszczególnych jednostek, jak i środowiska lokalnego,
- programy aktywizujące seniorów, zapobiegające ich wykluczeniu,
- programy rozwoju usług środowiskowych wspierających samodzielność osób starszych i ich rodzin,
- programowanie zintegrowanych lokalnych systemów wsparcia dla grup zagrożonych wykluczeniem (zadanie wspólne dla pomocy społecznej, instytucji kultury, organizacji pozarządowych i placówek oświatowych),
- organizacja i realizacja miejskich programów profilaktycznych, w tym ukierunkowanych na wzmacnianie zasobów i samodzielności rodzin i osób starszych.

Cele i kierunki działań w sferze społecznej realizowane będą przez projekty, których uszczegółowienie zawierają:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych (aktualizacja programu na lata 2016-2020),
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Przasnysz na lata 2016-2022,
- Roczne Miejskie Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Roczne Miejskie Programy Przeciwdziałania Narkomanii,
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Przasnysza na lata 2016 – 2020,
- Strategia Rozwoju Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Zofii Nałkowskiej w Przasnyszu na lata 2015-2019,
- Wieloletni program współpracy Miasta Przasnysz z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2018,
- Roczne programy współpracy Miasta Przasnysz z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

III.4 Spójność z dokumentami strategicznymi

Elementem warunkującym powodzenie realizacji celów Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta Przasnysz na lata 2016-2020 jest ich zakorzenienie w szerszym systemie dążeń rozwojowych i ich spójność z celami europejskich, krajowych, regionalnych jak również lokalnych dokumentów strategicznych.

III.4.1 Dokumenty strategiczne Unii Europejskiej

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest to długookresowy program rozwoju społeczno - gospodarczego UE, który zastąpił realizowaną od 2000 roku Strategię Lizbońską. Dokument podkreśla potrzebę wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. W dokumencie zwrócono szczególną uwagę na potrzebę wzrostu rozmiarów zatrudnienia, zwiększenia wydatków na badania i rozwój, jak również poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Podkreślono ponadto konieczność podniesienia poziomu wykształcenia mieszkańców państw członkowskich UE, a także wsparcie inicjatyw ukierunkowanych na przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej.

Podstawowymi instrumentami realizacji założeń Strategii *Europa 2020* są przygotowane przez Komisję Europejską inicjatywy przewodnie, a także opracowywane przez państwa członkowskie UE Krajowe Programy Reform.

Cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta Przasnysza na lata 2016-2022 są spójne z zapisami dokumentu „Europa 2020” wyznaczającego główne kierunki rozwoju Wspólnoty Unii Europejskiej.

III.4.2 Krajowe dokumenty strategiczne

Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo - to główna strategia rozwojowa Polski w średnim horyzoncie czasowym. Wyznacza ona trzy obszary strategiczne: „Sprawne i efektywne państwo”, „Konkurencyjna gospodarka” oraz „Spójność społeczna i terytorialna”, w których koncentrują się główne działania władz publicznych. Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta Przasnysz na lata 2016-2022 jest spójna z zapisami Strategii Rozwoju Kraju, której zasadniczym elementem jest wzmocnienie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę życia ludności. W dokumencie tym w sposób szczególny wskazano na potrzebę wszechstronnego rozwoju kapitału ludzkiego. Realizacji powyższego dążenia służyć mają: zwiększenie aktywności zawodowej obywateli, poprawa jakości kapitału ludzkiego (rozwój kwalifikacji i kompetencji mieszkańców oraz dostosowanie ich umiejętności do potrzeb rynku pracy), a także zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej ludności. Równocześnie wśród priorytetowych kierunków interwencji władz publicznych, znalazły się postulaty dotyczące racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi, poprawy efektywności energetycznej, jak również polepszenia stanu jakościowego środowiska przyrodniczego.

W „Strategii Rozwoju Kraju 2020” odnotowano także potrzebę podjęcia działań na rzecz integracji społecznej, zwiększenia aktywności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenia ubóstwa w grupach najbardziej dotkniętych tym problemem. Ponadto pośród celów analizowanego dokumentu znalazły się zapisy dotyczące zapewnienia ludności dostępu do usług publicznych o wysokim standardzie. Uwypuklono także konieczność wzmocnienia konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, stymulowania rozwoju kapitału społecznego, zapewnienia ładu

przestrzennego, poprawy poziomu bezpieczeństwa publicznego oraz tworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju miasta subregionalnych i lokalnych. Strategia niniejsza jest spójna z zapisami Strategii Rozwoju Kraju 2020.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji. Określono w nim, że walka z ubóstwem i wykluczeniem musi opierać się na wzroście gospodarczym i zatrudnieniu oraz na nowoczesnej i skutecznej ochronie socjalnej. Interwencja innowacyjnej ochrony socjalnej musi być połączona z szerokim zestawem polityk społecznych, łącznie z ukierunkowaną edukacją, pomocą społeczną, mieszkalnictwem, zdrowiem, godzeniem życia prywatnego i zawodowego oraz polityk rodzinnych.

Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Przasnysza na lata 2016-2022 jest spójna z zapisami niniejszego dokumentu

W **Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030** wskazano na potrzebę restrukturyzacji terenów zdegradowanych, a także rewitalizacji miast. Działania te w założeniu mają się przyczynić do poprawy atrakcyjności miast, a tym samym przywrócenia korzystnych warunków życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta Przasnysz na lata 2016-2022 jest spójna z zapisami niniejszego dokumentu.

III.4.3 Regionalne dokumenty strategiczne

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze” jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki rozwoju województwa. Jest odpowiedzią na wyzwania, którym musi sprostać województwo, aby podnieść jakość życia mieszkańców, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju.

Za cel strategiczny o charakterze priorytetowym uznano „Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno – spożywczym”.

W dokumencie sformułowano również trzy inne cele strategiczne:

1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
2. Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
3. Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

W ramach 3. celu strategicznego wyznaczono kierunki działań zakładające rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, aktywizację rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej, rozwój priorytetowych dla regionu dziedzin nauki, wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej, przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integrację społeczną, wyrównanie szans edukacyjnych, a także podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego. Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta

Przasnysz na lata 2016-2022 wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku.

III.4.4 Lokalne dokumenty strategiczne

Zapisy Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta Przasnysza na lata 2016-2022 są spójne z lokalnymi celami i kierunkami polityki przestrzennej jakie zdefiniowane zostały w ramach „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Przasnysz”. W wyżej wymienionym dokumencie wskazano w szczególności na potrzebę tworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. Urzeczywistnieniu tego zamierzenia, w założeniu ma służyć powiększenie ilości terenów pod działalność gospodarczą, ich techniczne uzbrojenie oraz zabezpieczenie dostępności komunikacyjnej. Jednocześnie wśród zadań polityki przestrzennej miasta wskazano potrzebę rozsądnego ograniczania nowych terenów na cele zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i priorytetowe traktowanie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Ponadto wśród zadań polityki przestrzennej znalazły się postulaty dotyczące rewitalizacji obszaru zdegradowanego. Dokument zwraca też uwagę na konieczność tworzenia odpowiednich warunków dla poprawy jakości życia lokalnej społeczności, poprzez zwiększenie atrakcyjności mieszkaniowej, dostępności do wysokiej jakości usług publicznych i bezpieczeństwa publicznego.

Część IV. Wdrożeniowa

IV.1 System monitoringu i oceny Strategii

Integralną częścią Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta Przasnysz na lata 2016-2022 jest monitorowanie i ewaluacja efektów jej realizacji (wdrażania). Przyjętej Strategii nie należy traktować jako zamkniętego dokumentu, który ma obowiązywać cały czas w niezmienionym kształcie. Cele i kierunki działań przyjęte zostały w określonych warunkach społecznych, ekonomicznych oraz politycznych, które są stanami dynamicznymi. Dlatego osiągnięcie założonych celów wymaga systematycznego monitorowania zmian wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Miasta, ciągłej obserwacji oraz oceny pozytywnych i negatywnych doświadczeń przy wdrażaniu strategii.

Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu i analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych w ramach strategii zadań. Monitoring ma pełnić następujące funkcje:

- **informacyjną** – monitoring ma obrazować w jakim zakresie wypełniane są cele i jakie pojawiają się trudności w trakcie ich realizacji,
- **edukacyjną** – proces służy dyskusji nad sposobami i możliwościami rozwiązywania problemów, pojawiających się w trakcie realizacji Strategii,
- **integrującą** – do udziału w procesie oraz omawiania rezultatów powinni być zaangażowani przedstawiciele samorządu miejskiego oraz różnych środowisk, w tym organizacji pozarządowych.

Strategia będzie monitorowana w cyklu corocznym z zachowaniem następujących terminów:

- opracowanie wstępnych informacji na temat realizowanych projektów i działań (do końca czerwca),
- przygotowanie zestawień statystycznych, możliwie najaktualniejszych, określających wartości wskaźników dla poszczególnych celów (do końca lipca),
- analiza zgromadzonych danych i opracowanie raportu okresowego z realizacji Strategii (do końca sierpnia),
- przedłożenie raportu Radzie Miejskiej w Przasnyszu (do końca września),
- organizacja spotkania otwartego dla mieszkańców poświęconego prezentacji wyników realizacji Strategii, podjętych i planowanych działań.

Efektom procesu monitorowania oraz przedmiotem dyskusji na temat realizacji Strategii będą, udostępniane publicznie Raporty z realizacji Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta Przasnysz na lata 2016-2022. Za ich opracowanie odpowiedzialny będzie w Urzędzie Miasta Wydział Rozwoju i Promocji Miasta. Raport powinien zawierać:

- podsumowanie realizujących Strategię działań podejmowanych przez Urząd Miasta oraz podległe mu jednostki, a także podmioty współpracujące przy realizacji Strategii,
- analizę wskaźników monitorowania Strategii,

- wnioski i rekomendacje dla przyszłych działań w ramach realizacji Strategii.

Publicznie udostępniane będą też raporty z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Przasnysza na lata 2016-2020. Program ma opisany szczegółowo odrębny system monitorowania i oceny realizacji.

IV.2 Wskaźniki monitorowania realizacji Strategii

Monitoring Strategii będzie opierał się o zestaw wskaźników dla poszczególnych celów.

Tabela 38. Wskaźniki monitorowania realizacji Strategii

Cel	Wskaźnik	Jednostka miary	Źródło danych
Sfera przestrzenna			
Zdrowe i czyste środowisko	Poziom odzysku odpadów	%	Urząd Miasta
	Ilość zmodernizowanych kotłowni indywidualnych	szt.	Urząd Miasta
	Powierzchnia zrewitalizowanych terenów zielonych i wodnych	ha	Urząd Miasta
Rozwój funkcji mieszkaniowych	Liczba oddanych do użytku mieszkań socjalnych	szt.	Urząd Miasta
	Liczba wyremontowanych mieszkań w zasobach komunalnych	szt.	Urząd Miasta
	Liczba nowych mieszkań na rynku komercyjnym	szt.	Urząd Miasta, deweloperzy
	Długość nowo wybudowanej sieci wod-kan	km	Urząd Miasta, MZGKiM
Poprawa jakości infrastruktury drogowej	Długość nowo wybudowanych i wyremontowanych dróg	km	Urząd Miasta
	Liczba kolizji i wypadków drogowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	szt./1000 m.	KPP
Sfera gospodarcza			
Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej	Powierzchnia nowych gruntów wykorzystywanych pod działalność gospodarczą	ha	Urząd Miasta
	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON	szt.	GUS
	Liczba osób pracujących	os.	GUS
	Liczba osób bezrobotnych	os.	PUP
Wzrost poziomu przedsiębiorczości i zatrudnienia	Udział % podmiotów zarejestrowanych w danym roku w mieście w ogóle podmiotów zarejestrowanych w danym roku w powiecie	%	GUS
	Liczba osób korzystających z inkubatora przedsiębiorczości	os.	Urząd Miasta, partnerzy
	Udział % bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym	%	PUP
Sfera społeczna			
Wzrost świadomości w zakresie jakości i potrzeb kształcenia	Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych	pkt.	OKE
	Ilość projektów edukacyjnych zrealizowanych w placówkach oświatowych	szt.	Urząd Miasta, szkoły
	Liczba uczniów objętych projektami edukacyjnymi	os.	Urząd Miasta, szkoły
	Liczba uczniów przypadających na 1 stanowisko komputerowe w szkołach	os./szt.	Szkoły

Wykorzystanie zasobów kulturowych miasta	Ilość odnowionych obiektów dziedzictwa kulturowego	szt.	Urząd Miasta
	Liczba wydarzeń kulturalnych realizowanych na terenie miasta	szt.	Urząd Miasta, MBP, MH, MDK
	Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych organizowanych na terenie miasta	os.	Urząd Miasta, MBP, MH, MDK
	Ilość przedsięwzięć kulturalnych organizowanych na terenie miasta w partnerstwie międzysektorowym	szt./rok	Urząd Miasta, MBP, MH, MDK, NGO
Aktywizacja społeczności lokalnej i wzmacnianie kapitału społecznego	Liczba osób biorących udział w konsultacjach społecznych	os.	Urząd Miasta, NGO
	Ilość dokumentów konsultowanych przez organy konsultacyjno - doradcze	szt.	Urząd Miasta, MRMP, RSMP, PRDPP
	Ilość zadań publicznych zrealizowanych przez organizacje pozarządowe	szt.	Urząd Miasta
Ograniczanie skali problemów społecznych	Liczba osób korzystających ze wsparcia MOPS	os.	MOPS
	Liczba osób korzystających z usług wczesnego wsparcia rodziny	os.	MOPS
	Liczba seniorów uczestniczących w projektach edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjno – sportowych	os.	Urząd Miasta, MH, OSiR, MBP, MDK, NGO
	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczącej w zajęciach kulturalno – wychowawczo - sportowych organizowanych przez jednostki organizacyjne miasta	os.	MBP, MH, MDK, OSiR, NGO
	Liczba osób objętych programami profilaktycznymi	os.	MOPS, MKRPA, NGO, MH, MBP

Źródło: Opracowanie własne